

ISSN 2229-0710 (Print)
ISSN 2774-1141 (Online)



วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2565 Vol. 12 No. 2 July - December 2022

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
THE FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, NAKHON SI THAMMARAT RAJABHAT UNIVERSITY





ISSN 2229-0710 (Print)

ISSN 2774-1141 (Online)

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2565 Vol.12 No.2 July – December 2022

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2565 Vol.12 No.2 July – December 2022

- นโยบาย**
1. สนับสนุนผลงานบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
 2. กำหนดออกปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม
- ขอบเขตงาน**
- เป็นวารสารวิชาการที่ครอบคลุมสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- วัตถุประสงค์**
1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- เจ้าของ**
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการที่ปรึกษา

ดร.สมปอง รักษาธรรม

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการภายนอกสถานศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พวงงาม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สีบพงศ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ บุญกำเนิด

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตพร แซ่แงสายจันทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ดร.ไมตรี อินทรีย์

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ดร.จารุโส สุดศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ดร.จิราพร ไชยเซนทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

พ.ต.ต.หญิง ดร.จิรสุตา ปลายยอด

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 8

กองบรรณาธิการภายในสถานศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

รองศาสตราจารย์ พิชราภรณ์ เอื้อจิตร์เมศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ สังขปัญโญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

อาจารย์บุญยิ่ง ประทุม

ดร.วิเชียร มั่นแหล่

ดร.เดโช แชน้ำแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณาพร แก้วแกมจันทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระพงศ์ สุจริตพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมด

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

ดร.อุมาพร กาญจนคลอด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิมล รอดเจริญ

อาจารย์บุญยิ่ง ประทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

นายอนุสรณ์ นิลโพธิ์

นายสุเมธ อัจฉิ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองคณบดี

รองคณบดี

รองคณบดี

ผู้ช่วยคณบดี

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ฯ

นักวิชาการศึกษา

นักวิชาการคอมพิวเตอร์

ออกแบบปก นายธรรมรัตน์ รัตนพันธ์

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 ม.4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง จังหวัด
นครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80280

โทรศัพท์ 075-809842 โทรสาร 075-377442

Website : <http://human.nstru.ac.th>

E-mail : human.nstru@gmail.com

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การ์นต์ เลขที่ 1610 ถนนราชดำเนิน ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจแนะนำทางวิชาการโดยผู้ประเมินอิสระหรือพิชญพิจารย์ (Peer Review) ในสาขานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 3 คน
2. ข้อคิดเห็นใดๆ ของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ของผู้เขียน คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
3. กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

ISSN 2229-0710 (Print)

ISSN 2774-1141 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2565 เป็นวารสารทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการได้นำเสนอบทความอันเป็นผลมาจากการวิจัยและบทความวิชาการ ในกรอบวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งบทความทุกบทความ จะผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนั้นๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน และกระบวนการส่งบทความ การพิจารณาบทความ เป็นไปตามขั้นตอน ตามเกณฑ์ที่กำหนดท้ายเล่ม

กองบรรณาธิการเปิดรับบทความ โดยส่งผ่านระบบ ThaiJo และดำเนินการตามระบบตามมาตรฐาน TCI เพื่อให้ทุกบทความมีคุณค่า เกิดประโยชน์ทางวิชาการและสังคม ตามเป้าหมายหลักของวารสารวิชาการ.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

The Digital Media Management Model for Community Based Tourism

พรฟ้า สุทธิคุณ, ปัญญา เลิศไกร และนพรัตน์ หมีพลัด..... 1

การพัฒนาแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ
The development of an empowerment model to self-holistic health care for the elderly

พิมพ์ผกาณินท์ พัฒนแพง, ลัญจกร นิลกาญจน์ และกฤตพร แซ่แง สายจันทร์..... 19

การเล่าเรื่องข้ามสื่อ: นวัตกรรมเชิงเนื้อหา กรณีศึกษาภาคธุรกิจและประชาสังคมที่ประสบความสำเร็จ
Transmedia Storytelling: Content Innovation Case Studies of Success Business and Civil Society

ชนิดา รอดใหญ่, ทยา เตชะเสน และยศยง เซ็นภักดี..... 40

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

Human Resource Management of Nursing the Tertiary Care Center

ฤทัยรัตน์ กรมไธสง และพิสิฐ โอ่งเจริญ..... 60

ปัจจัยในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Factors Predicting Students' Academic Achievement of Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University (NSTRU)

เมธิรา ไกรนที, และเกษตรชัย และหิม 76

ทับประกอบดนตรีหนังตะลุง

Tup Accompanying Shadow Puppet

พัชรกรรณ์ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์.....97

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

Accessibility Promotion Strategy to rights of LGBTQ People in Thailand

สมถวิล เอี่ยมโก้, เลหุล้า ศรีเอากานุกูล, วิกรม บุญนุ่น และโกมินทร์ วังอ่อน.....116

การพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายเพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน

Career development The online business aspect of Ethnic students In Chiang Rai

To enter the ASEAN market

กิตติ สุทธิจิระพันธ์, นาวัน พรหมใจสา, วิกรม บุญนุ่น และโกมินทร์ วังอ่อน.....120

รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

The Digital Media Management Model for Community Based Tourism

พรฟ้า สุทธิคุณ* ปัญญา เลิศไกร และนพรัตน์ หมีพลัด

Pornfar Sutthikhun* Punya Lertgrai and Nopparat Meeplat

Received: 30 June 2022, Revised: 5 October 2022, Accepted: 11 October 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัล การท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบกระบวนการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำและตัวแทนชุมชน บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า

1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนบ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เดินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจ และเปิดรับสื่อออนไลน์เชื่อมต่อโลกโซเชียลผ่านมือถือ และได้สร้าง Facebook Page ท่าแพบ้านเรา ขึ้น

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด การท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ในระดับดี การประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของแผนรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

3. การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : สื่อดิจิทัล, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The purpose of this research were to 1) To study, analyze, synthesize a model of digital media management of community-based tourism. 2) To develop a digital media management model for community-based tourism. 3) To assess the effectiveness of using a digital media management model for community-based tourism. The samples used in this research were community leaders and representatives of Ban Tha Phae, Pak Phun Sub-district, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. A total of 40 participants, using a specific randomized method.

The results showed that

1. Analysis and synthesis of digital media management model of community-based tourism Ban Tha Phae Community, Pak Phun Subdistrict, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. Follow the Sufficiency Economy Philosophy. There are interesting natural attractions. And open to online media, connect to the social world through mobile phones and create a Facebook Page, Tha Phae my home.

2. The development of digital media management model for community-based tourism. The digital media management model for community-based tourism Overall, it was appropriate at the highest level. community tourism in good level Assessing the Consistency Elements of the Community-Based Digital Media Management Model Plan Overall, it's at a good level.

3. The evaluation of the effectiveness of the use of digital media management model of community-based tourism. The results of the evaluation of the efficiency of using the digital media management model for community-based tourism, as a whole, people were satisfied with the digital media management model of community-based tourism. at a high level.

Keywords : digital media, community-based tourism

บทนำ

ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2560–2564) โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามกรอบแนวคิดหลักการของนโยบายของรัฐบาลยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561–2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) ที่ให้ความสำคัญกับการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม รวมถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560–2564) และแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2560–2564) ซึ่งถือเป็นแผนในการกำหนดทิศทางและแผนหลักในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว การกีฬาและนันทนาการของประเทศ เป็นแนวคิดการพัฒนาในอนาคตที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์การเตรียมความพร้อม รองรับการรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2560–2564) โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามกรอบแนวคิดหลักการของนโยบายของรัฐบาลยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561–2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) ที่ให้ความสำคัญกับการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม รวมถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560–2564) และแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2560–2564) ซึ่งถือเป็นแผนในการกำหนดทิศทางและแผนหลักในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว การกีฬาและนันทนาการของประเทศ เป็นแนวคิดการพัฒนาในอนาคตที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์การเตรียมความพร้อมรองรับการรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนโดยภาครัฐมีการกำหนดแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ.2561-2565 เป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพและทักษะของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างยั่งยืน ตามแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานความพอเพียง อีกทั้งยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีมาตรฐานคุณภาพภายใต้ขีดความสามารถ การรองรับของชุมชนและเพื่อเพิ่มจำนวนเครือข่ายและความเข้มแข็งของ

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีเป้าหมายหนึ่งคือการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำของประเทศผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างร่วมมือผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านโครงการต่าง ๆ นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีผลสำคัญในการผลักดันการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีหลายประการ เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพ การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการยกระดับภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวไทยในสายตานักท่องเที่ยวทั่วโลก การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวคิด “ประเทศไทย 4.0” (Thailand 4.0) การประกาศให้ปี พ.ศ. 2558 เป็นปี “การท่องเที่ยววิถีไทย” (2015 Discover Thainess) การให้ความสำคัญกับการใช้สื่อสังคม (Social Media) เพื่อยกระดับการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศ การปรับปรุงการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้ มาตรฐานสากล เป็นต้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561)

ปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารเจริญก้าวหน้าไปไกลมาก เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ สังคมทุกมุมโลกสามารถติดต่อเข้าถึงซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็ว ถือได้ว่าการสื่อสารมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่มนุษย์ต้องเผชิญอยู่ทุกวัน ในโลกของการประกอบธุรกิจและการดำเนินงานทางการตลาดศาสตราจารย์ Philip Kotler นักวิชาการตลาดมองว่า ปัจจุบันเป็นยุคของการตลาดอาเซียน และแนวโน้มการตลาดจากนี้ไปจะเข้าสู่ยุค Social Media การสื่อสารจึงต้องเข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดทุกขั้นตอนของการตลาด (Kotler, 2003) การพัฒนารูปแบบการสื่อสารการตลาด (Marketing Communications) ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้นักการตลาดนำเครื่องมือสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการมาใช้เพื่อต้องการใกล้ชิดผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น โดย Schultz (1993 อ้างอิงใน Lucia Porcu, Salvador del Barrio Garcia and Philip J. Kitchen, 2012)

การท่องเที่ยวกับการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว Minazzi (2015) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของบุคคล โดยทำการเปรียบเทียบขั้นตอนของพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (Decision-making process) เข้ากับขั้นตอนการวางแผนการท่องเที่ยว (Travel planning process) เพื่อนำมาอธิบายถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการท่องเที่ยว และผลกระทบ

ของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีเพื่อนนักท่องเที่ยว โดยพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ การตระหนักถึงความต้องการ (Need Recognition) การแสวงหาข้อมูล (Information search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) และพฤติกรรมหลังการซื้อ (Post-purchase behavior) (Kotler, Bowen, & Makens, 2010; Zeithaml, Bitner, & Gremler, 2012, as cited in Minazzi, 2015) ส่วนขั้นตอนการวางแผนท่องเที่ยว (Travel planning process) นั้นประกอบไปด้วย 3 ช่วงหลัก คือ ช่วงก่อนการเดินทางท่องเที่ยว (Pre-trip) ช่วงระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว (During-trip) และช่วงหลังการเดินทางท่องเที่ยว (Post-trip) (Engel, Blackwell, & Miniard, 1990, as cited in Minazzi, 2015; ณิชรา ศรีพลอยรุ่ง, 2558)

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT Management) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการให้เจ้าของท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลการจัดการฐานทรัพยากรชุมชนตนเอง เพื่อประโยชน์ในมิติของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชน ในบริบทการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการจัดการตัวเองในการพิจารณาการใช้ประโยชน์จากการวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านนี้ เป็นการคำนึงถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น และหมายรวมถึงการกระจายรายได้การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนโดยมีจุดหมายปลายทางในการกลับมาบำรุงดูแลรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติชุมชนท้องถิ่นเองก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของการท่องเที่ยวของตนเอง โดยเริ่มต้นจากชุมชนระดับรากหญ้าจนถึงองค์กรการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอีกด้วย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2560)

บ้านท่าแพ ตำบลปากพูนในอดีตเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำจากอ่าวไทยเข้ามายังใจกลางเมืองนครศรีธรรมราช เดิมชื่อ "ปากน้ำปากพูน" กลุ่มคนที่อาศัยอยู่แต่ดั้งเดิมมีทั้งชาวไทยและมุสลิม โดยชาวมุสลิมอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในรัชสมัยรัชกาลที่ 2 ส่วนใหญ่เดินทางมาจากหนองจอก ส่วนคนไทยบางส่วนอพยพมาจากเมืองเพชรบุรี มีชุมชนที่สำคัญในอดีต คือ "ชุมชนโมคลาน" ตำบลปากพูนแบ่งเขต การปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านไสม่วงหัส, หมู่ 2 บ้านดอนทะเล, หมู่ 3 บ้านสั๊กงาม, หมู่ 4 บ้านห้วยไทร, หมู่ 5 บ้านแสงจันทร์, หมู่ 6 บ้านท่าเตียน, หมู่ 7 บ้านบ่อโพธิ์, หมู่ 8 บ้านปากพูน, หมู่ 9 บ้านตลาดพุดหัส, หมู่ 10 บ้านศาลาบางปู, หมู่ 11 บ้าน

ปากพยิง และหมู่ 12 บ้านปากน้ำเก่า ขนาดพื้นที่ตำบลปากพูนมีเนื้อที่ทั้งหมด 69.34 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 43,335 ไร่ ภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล มีลักษณะเป็นดินทราย และมีคลองท่าแพ หรือคลองปากพูน และคลองปาก พยิง ไหลผ่าน จึงมีภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน แต่อากาศโดยทั่วไปไม่ร้อนจัดเนื่องจากมีอิทธิพลของร่องมรสุมพาดผ่านจึงมีฤดูเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน อาชีพหลักของตำบลปากพูน ได้แก่ การประมง ทำสวน ทำนา ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ ก่อสร้าง รับจ้างทั่วไป แกะรูปหนังตะลุง และมีสถานที่ท่องเที่ยว มากมายเช่น วัดไพศาลสถิต โบสถ์เก่า และเรื่องเล่า จากความทรงจำ วัดท่าม่วง, เกจิผู้ยังมีลมหายใจ ท่ามกลางศรัทธาอันยิ่งใหญ่ ของพุทธศาสนิกชน, ผาสุกดินเผา วัดท่าแพ, มากกว่าความทรงจำในวิถีพื้นเมือง คือเรื่องการอนุรักษ์ต่อยอด, อนุสาวรีย์วีรไทย วีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของเหล่าทหารกล้า, พิพิธภัณฑวิสุทธิไทย, เฉลิมพระเกียรติเฉลิมพระชนมายุ 72 พรรษา, เจดีย์ศรีรัตนธัช แห่งวัดมะม่วงทอง, ความทรงจำที่ทรงคุณค่า ศูนย์การเรียนรู้ แกะรูปหนังตะลุง, รูปเงาเล่าอดีต, จุดชมวิวมวิมววิตันไม้ คู่วิถีเรียบง่ายสบาย ๆ ที่บางปู, ปากน้ำปากพูน ล่องคลองท่องปากน้ำ เรียนรู้ประวัติศาสตร์ สัมผัสธรรมชาติที่สมบูรณ์ (เศรษฐกิจสุ่มภัยชัย คงจันทร์. สัมภาษณ์โดยนายพรฟ้า สุทธิคุณ, องค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน. 1 สิงหาคม 2564)

ปัญหาที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เพราะชุมชนขาดการใช้เทคโนโลยีหรือขาดความรู้ในการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว หรือวัฒนธรรมในชุมชนผ่านทางสื่อดิจิทัลอย่างจริงจัง ทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนมีจำนวนน้อยเนื่องจากยังไม่รู้จักชุมชนมากนัก ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการผลักดันให้การท่องเที่ยวในชุมชนบ้านท่าแพมีข้อมูลนำเสนอวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนกลับมาได้รับความนิยมและเกิดรายได้จากการท่องเที่ยวหมุนเวียนในชุมชนเพิ่มขึ้น เกิดการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งผู้นำและสมาชิกในชุมชนมีความต้องการสื่อดิจิทัลที่นำเสนอข้อมูล ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นอยู่วิถีชีวิตของชุมชนบ้านท่าแพโดยเป็นการนำเสนอการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวจนเกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งคนในชุมชนจะเป็นนักเล่าเรื่องวิถีชีวิตการท่องเที่ยวภายในชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนในชุมชนด้วย เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนสนับสนุนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนและมีการเชื่อมโยงข้อมูลจนเกิดเป็นการพัฒนานวัตกรรมสื่อดิจิทัล (ชุดิสนันต์ เกิดวิบูลย์เวช, 2560) โดยต้องการให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถสื่อสารกันผ่านประสาท

สัมผัสทั้งห้า ส่วนการถึงข้อมูลการท่องเที่ยวไม่ใช่เห็นเฉพาะหน้าจอคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่สามารถสื่อดิจิทัลที่เป็นรูปแบบสื่อกราฟิกที่สามารถดูภาพเคลื่อนไหว เสียง ข้อความพร้อม ๆ กัน จะมีกราฟิกคอมพิวเตอร์ไหลออกมาให้ข้อมูลที่ข้างนอกจอ หรือที่เรียกว่าความเป็นจริงส่งเสริมเพื่อนำไปประชาสัมพันธ์เผยแพร่ สร้างการรับรู้สถานที่ท่องเที่ยวผ่านทางสื่อออนไลน์ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลในปัจจุบันอย่างทันสมัย

แนวทางที่ผ่านมา รูปแบบของเว็บไซต์ท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความเรียบง่าย มีเนื้อหาที่เหมาะสม หมายถึงข้อมูลรายละเอียดสินค้าและข้อเสนอขาย เนื้อหาที่ดีควรเริ่มต้นจากการตั้งชื่อเว็บไซต์ให้จำได้ง่าย จัดลำดับข้อมูลที่นำเสนอให้เข้าใจง่าย ควรเน้นสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอและประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทหรือธุรกิจ เป็นต้น ในกรณีที่จะสร้างเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวขึ้นมาเองหลักสำคัญในการจัดทำเว็บไซต์การท่องเที่ยว คือ การให้ความสะดวกสบายในการใช้บริการของลูกค้ามากที่สุด การเพิ่มช่องทางการให้บริการแก่ลูกค้า การจัดแบ่งประเภทข้อมูลในเว็บไซต์และการสร้างชุมชนทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ท่องเที่ยวสามารถแบ่งตามประเภทของธุรกิจ ได้ดังนี้ 1) เว็บไซต์ขององค์การที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2) เว็บไซต์ของโรงแรม ที่พักแรมในรูปแบบต่าง ๆ 3) เว็บไซต์เกี่ยวกับการบริการข้อมูลการท่องเที่ยว และการเดินทาง 4) เว็บไซต์เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 5) เว็บไซต์เกี่ยวกับอุปกรณ์ในการท่องเที่ยวสอดคล้องกับการศึกษาของซี หลี และธรรณธร ปัญญาโสภณ เรื่อง การใช้สื่อดิจิทัลของนักท่องเที่ยวชาวจีน กลุ่มมิลเลนเนียลที่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระพบว่านักท่องเที่ยวชาวจีน(ซี หลี และธรรณธร ปัญญาโสภณ, 2562)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน นวัตกรรมดังกล่าวมุ่งเน้นไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการที่จะสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ตามกัน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวไร้รูปแบบ การท่องเที่ยวได้ทุกที่ทุกเวลาการท่องเที่ยวที่ไม่มีความแน่นอน และยากจะคาดเดาซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นักท่องเที่ยวจึงมีความต้องการที่มากขึ้นในการใช้เทคโนโลยีเครือข่ายข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็วในการท่องเที่ยว ซึ่งสื่อที่กล่าวมาสามารถเป็นสื่อในการเข้าถึงข้อมูลแหล่งการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประชาชน ในชุมชนบ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง เป็นผู้นำและตัวแทน ชุมชน บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน

ระยะที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการดำเนินการข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการวิจัยในการลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่จากการศึกษาเอกสารของพจนานุกรม (2554, อ้างถึงในชุดทิคาญจน์ กันทะอุ (2560) มากำหนดเป็นวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้กำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาเอกสารตำรา บทความ ทฤษฎีและหลักการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว องค์ประกอบของการท่องเที่ยว แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2. สำนวณสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้ (1) การสัมภาษณ์การศึกษาอัตลักษณ์และคุณค่าของชุมชน ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิจัยโดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ครั้งที่ 1 ตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ครั้งที่ 2

ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. นำรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อรับรองคุณภาพของสื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. นำรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำสื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เสนอต่อระดับมหาดบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1. แบบประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. แบบประเมินแผนการจัดรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. แบบสอบถามเพื่อวิจัย สำหรับนักท่องเที่ยวรูปแบบจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่น ชุมชนบ้านท่าแพ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านท่าแพ ตำบลปากพูนในอดีตเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำจากอ่าวไทย เข้ามายังใจกลางเมืองนครศรีธรรมราช เดิมชื่อ “ปากน้ำปากพูน” ชุมชนใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม พึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกัน เดินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแหล่งให้ความรู้ทั้งนี้ยังมี สถานที่ท่องเที่ยวที่ชุมชนแนะนำ วัดไพศาลสถิต วัดท่าม่วง ผาสุกดินเผา วัดท่าแพ อนุสาวรีย์วีรไทย พิพิธภัณฑทวีไทย เจดีย์ศรีรัตนธัช ศูนย์การเรียนรู้ แกะรูปหนังตะลุง จุดชมวิวยามวิวัฒน์ไม้ ที่บางปู และปากน้ำปากพูน จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อในปัจจุบัน พบว่า มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรายใหม่ๆ ทั่วโลกเพิ่มขึ้นวันละมากกว่า 1 ล้านคน เชื่อมต่อโลกโซเชียลผ่าน มือถือให้ความสำคัญกับการเปิดรับสื่อผ่านช่องทางออนไลน์มากกว่าสื่อรูป จากการวิเคราะห์สื่อโซเชียลมีเดียยอดนิยมในปัจจุบัน พบว่า โซเชียลมีเดียที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ Facebook รองลงมาคือ YouTube ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการท่องเที่ยว องค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนมี 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม องค์กรชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบการท่องเที่ยวตาม แนวคิดของ Dickman (1996) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง กิจกรรมการ ท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยผู้เขียนจึงนำ 2 แนวคิดมาประยุกต์ และพัฒนาเป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผนวกกับคุณค่าของการท่องเที่ยวชุมชน คือ เป็นเครื่องมือของการพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนร่วมกับคนในชุมชน มี 8 องค์ประกอบ มีดังนี้ 1. สิ่งดึงดูดใจ 2. กิจกรรมการท่องเที่ยว 3. องค์กรชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา 4. การมีส่วนร่วมของชุมชน 5. สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งต่างๆ มีไว้บริการนักท่องเที่ยว 6. การจัดการอย่างยั่งยืน 7. สร้างการเรียนรู้ 8. พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน

2. ผลพัฒนารูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($= 4.79$) การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเรื่องความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัล การท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($= 2.81$) การประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของแผนรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($= 1.13$)

3. ผลประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของประชาชนในชุมชนที่มีต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (= 4.02, S.D. = 1.05) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหา รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Facebook Page) (= 3.60, S.D. = 0.88) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Facebook Page) (= 3.70, S.D. = 0.87) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินระดับความพึงพอใจของประชาชนในชุมชนที่มีต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1. ด้านเนื้อหา รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน Facebook Page ทำที่บ้านเรา		3.70	0.82	มาก
1.	การตั้งชื่อ Facebook Page เหมาะสมและสื่อความหมาย	3.60	0.88	มาก
2.	เนื้อหาตรงกับความต้องการของชุมชน	3.65	0.81	มาก
3.	การเข้าถึง Facebook Page ทำได้ง่าย	3.80	1.05	มาก
4.	รูปแบบสอดคล้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.75	0.71	มาก
2. ด้านรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Facebook Page)		3.70	0.87	มาก
1.	รูปแบบการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยว	3.70	1.12	มาก
2.	การนำเสนอรูปแบบ Facebook Page ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น	3.80	0.89	มาก
3.	มีการนำรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน มาจัดทำให้น่าสนใจมากขึ้น	3.65	0.81	มาก
4.	เวลาที่ใช้ในการดำเนินรูปแบบการลงศึกษาชุมชนเพียงพอเหมาะสม	3.65	0.98	มาก

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
3. ด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล		4.02	1.05	มาก
1.	ความชัดเจนของรูปภาพ และเรื่องราวที่น่าสนใจ	4.25	1.25	มาก
2.	ความรวดเร็วในการเข้าถึง โดยการสแกน QR Code	3.80	1.05	มาก
3.	ข้อมูลที่น่าสนใจมีความชัดเจน	3.90	0.96	มาก
4.	เนื้อหาที่น่าสนใจมีความเหมาะสมต่อเนื่อง	4.15	1.18	มาก

การประเมินระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ช่องทางการรับรู้ Facebook Page ท่าแพบ้านเรา (= 4.30, S.D. = 1.27) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมที่น่าสนใจใน Facebook Page ท่าแพบ้านเรา (= 3.97, S.D. = 1.05) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา Facebook Page ท่าแพบ้านเรา (= 3.79, S.D. = 0.89) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้าน การเข้าถึง Facebook Page ท่าแพบ้านเรา (= 3.70, S.D. = 0.87) ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 การประเมินระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลค่า
1. การเข้าถึง Facebook Page ท่าแพบ้านเรา		3.70	0.87	มาก
1	มีการประชาสัมพันธ์ Facebook Page ท่าแพบ้านเรา	3.60	0.88	มาก
2	ชื่อเพจ จดจำได้ง่าย	3.65	0.81	มาก
3	สามารถค้นหาชื่อ Facebook Page ท่าแพบ้านเรา ทำได้ง่าย	3.80	1.05	มาก
4	สามารถเข้าถึงได้โดยการสแกน QR Code	3.75	0.71	มาก
5	ความรวดเร็วในการสแกน QR Code	3.70	1.12	มาก

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลค่า
2. ความเหมาะสมของเนื้อหา Facebook Page ทำแพบ้านเรา		3.79	0.89	มาก
1	มีการนำเสนอเรื่องของชุมชน	3.80	0.89	มาก
2	เนื้อหามีความเชื่อมโยงในหน้าอย่างเหมาะสม	3.65	0.81	มาก
3	การใช้ภาษา สีสันในการนำเสนอเนื้อหาที่มีความเหมาะสม	3.65	0.98	มาก
4	มั่นใจได้ว่าข้อมูลใน Facebook Page ทำแพบ้านเรา มีความน่าเชื่อถือ	4.25	1.25	มาก
5	หัวข้อและลำดับการเข้าถึงเนื้อหาที่มีความเหมาะสม	3.80	1.05	มาก
3. ความเหมาะสมของกิจกรรมที่นำเสนอใน Facebook Page ทำแพบ้านเรา		3.97	1.05	มาก
1	การไหว้พระทำบุญ วัดทำแพ	3.90	0.96	มาก
2	การชมตลาดร้อยปี ทำแพ	4.15	1.18	มาก
3	การล่องเรือคลองทำแพ	4.20	1.24	มาก
4	การท่องเที่ยวและศึกษาวิถีชีวิตชุมชนและตำนานพ่อจำด้า (ญี่ปุ่น ขึ้นที่คลองทำแพ)	3.65	1.08	มาก
4. ช่องทางการรับรู้ Facebook Page ทำแพบ้านเรา		4.30	1.27	มาก
1	จากสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ รีวิวจากพันทิป Facebook	4.25	1.29	มาก
2	จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์	4.30	1.26	มาก
3	จากการค้นหาชื่อ Facebook Page ทำแพบ้านเรา ทำได้ง่าย	4.40	1.27	มาก
4	เข้าถึงได้โดยการสแกน QR Code	3.70	1.37	มาก
	รวม	3.94	0.95	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่น ชุมชนบ้านท่าแพ เป็นชุมชนใช้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม พึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกัน เดินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจ และเปิดรับสื่อออนไลน์เชื่อมต่อโลกโซเชียลผ่านมือถือ และได้สร้าง Facebook Page ท่าแพบ้านเราขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาวรรณ วงศ์ (2559) ได้ศึกษาการออกแบบสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมไทยกรณีศึกษา วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร พบว่าผลงานการออกแบบแบ่งได้เป็น 1. ตราสัญลักษณ์ 2. สื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟ จากนั้นผู้วิจัยนำผลงานการออกแบบ ทำการประเมินผลการออกแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว สามารถยืนยันสมมติฐานที่ว่า การออกแบบสื่ออินเทอร์เน็ตแอดทีฟการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมไทยสามารถอำนวยความสะดวกให้ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ ทำให้นักท่องเที่ยว มีความเข้าใจวัดอรุณ ราชวราราม และงานวิจัยของขวัญฤพา ศรีสว่าง และอรุณ อาธิรอบ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารผ่านแผนที่และสื่อท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการโดยนำเสนอสื่อออกมาในรูปแบบของแผ่นพับที่นำเสนอข้อมูลสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ตลอดจนผู้ใช้งานสามารถที่จะสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเลือกรับชมสื่อในรูปแบบวิดีโอโมชันกราฟิก

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเรื่องความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี การประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของแผนรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ สิงหาสิน (2560) ได้ศึกษาการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เทศกาลรับตะวันใหม่ก่อนใครในสยาม จากผลการวิจัยพบว่าแนวทางในการออกแบบต้องออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความน่าสนใจ ไม่ซ้ำใครและเข้าถึงกับทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเชิญชวนให้ทุกคนมางานเทศกาลได้เป็นอย่างดี การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับคนที่มาดูได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอนพลิชฐ์ ไชยเชษฐ์, รัชดา ภักดียิ่ง และ จริยา ปันทวัฏฐ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการ

ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในจังหวัดขอนแก่น เมื่อประเมินประสิทธิภาพสื่อประชาสัมพันธ์อิเล็กทรอนิกส์จากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ พบว่าประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประสิทธิภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพด้านการผลิตจัดอยู่ในระดับมากเช่นกัน การประเมินความพึงพอใจสื่อประชาสัมพันธ์อิเล็กทรอนิกส์ในมุมมองของนักท่องเที่ยว พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยความพึงพอใจด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจด้านการผลิตอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ในระดับผลการประเมินระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าแพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ชี หลี (2560) ได้ศึกษาการใช้สื่อดิจิทัลของนักท่องเที่ยวชาวจีน กลุ่ม Millennials ที่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระ (Free Independent Travel, FIT) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเลือกใช้เว็บไซต์และแอปพลิเคชันของ Ctrip จะเน้นความต้องการในการเช็คข้อมูลตั๋วเครื่องบินหรือที่พักและทำการจอง สำหรับผู้ใช้ mafengwo จะเน้นความต้องการในการอ่านรีวิวการท่องเที่ยวแบบอิสระของประเทศไทยเป็นหลัก สำหรับความพึงพอใจต่อการใช้อินเทอร์เน็ตทั้ง 2 ผู้ใช้ Ctrip เห็นชอบในด้านข้อมูลสินค้าที่หลากหลาย ราคาตั๋วเครื่องบินที่ไม่แพง และการออกตัวเครื่องบินภายใน 24 ชั่วโมงได้ส่วนผู้ใช้ mafengwo เห็นชอบในด้านข้อมูล รีวิวที่มีปริมาณเพียงพอถูกต้องแม่นยำ และน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร เกียรติพิริยะ (2563) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองด้วยเทคโนโลยีสื่อดิจิทัล การเติบโตของการท่องเที่ยวส่วนหนึ่ง ถูกขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (IoT) ที่เอื้อให้นักท่องเที่ยว สามารถสืบหาข้อมูล จองตั๋วเครื่องบิน จองห้องพัก และชำระเงินได้สะดวกมากขึ้น สำหรับผู้ประกอบการ ต้องสร้างสรรค์สื่อดิจิทัลในลักษณะที่ทำให้ผู้ประกอบการในเมืองรองมารวมตัวกันในกลุ่มผู้ประกอบการมีลักษณะเดียวกัน บริการในพื้นที่เดียวกัน หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในเรื่องเดียวกันเป็นชุมชนออนไลน์ ต้องสร้างการดึงดูดใจที่ใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจในการท่องเที่ยว รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญยุพา ศรีสว่าง และอรรธ อารีรอบ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารผ่านแผนที่และสื่อท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ผลการศึกษการออกแบบและพัฒนาแผนที่และสื่อ

ท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัล เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมพื้นที่ถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกที่มาจากความต้องการของคนในพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นตัวแทนศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความคาดหวังและความสำคัญต่อช่องทางทางการโฆษณา โดยเฉพาะผ่านเว็บไซต์การท่องเที่ยว ผ่านสื่อออนไลน์ และผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งมีแนวโน้มจะให้ความสนใจอย่างมาก จึงควรนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ และข้อมูลเกี่ยวกับวัด โดยการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้แบบเรียลไทม์และเป็นปัจจุบัน

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ และจัดการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว สามารถนำผลการวิจัยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนและระบบบริการข้อมูลการท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะวิจัยปฏิบัติการจัดการ ควรปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาท

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการรูปแบบการจัดการสื่อดิจิทัลการท่องเที่ยวโดยชุมชนอื่นๆ ภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ .ศ . 2 5 6 0 – 2 5 6 4) , [ออนไลน์] . แห ล่ ง ที่ ม า : <https://mots.go.th/download/article/>, [1 สิงหาคม 2564.]
- _____. (2561). รายงานประจำปี 2561. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ขวัญยุพา ศรีสว่าง, อรรถ อาธิรอบ. (2564). การพัฒนาศักยภาพการสื่อสารผ่านแผนที่และสื่อท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จุฑาวรรณ วรงค์. (2559). การออกแบบสื่ออินเทอร์เน็ตแอคทีฟ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมไทย กรณีศึกษาวัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 2408-2423.
- ชุติสันต์ เกิดวิบูลย์เวช. (2560). สื่อดิจิทัลใหม่... สื่อแห่งอนาคต (ฉบับปรับปรุง). บัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, สถาบัน.
- ชี หลี. (2560). การใช้สื่อดิจิทัลของนักท่องเที่ยวชาวจีน กลุ่ม Millennials ที่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชีหลี่, & ธรรมยุทธปัญญา โสภณ. (2018, June). การใช้สื่อดิจิทัลของนักท่องเที่ยวชาวจีนกลุ่มมิลเลนเนียลที่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยในรูปแบบการท่องเที่ยวแบบอิสระ (Free Independent Traveler, FIT). In รายงานการประชุม Graduate School Conference (Vol. 1, No. 1, pp. 249-258).
- ณิศรา ศรีพลอยรุ่ง. (2558). การใช้สื่อดิจิทัลด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มดิจิทัลเนทีฟไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ สิงหาสิน. (2560). การออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ เทศกาลรับตะวันใหม่ ก่อนใครในสยาม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สถาพร เกียรติพิริยะ. (2563). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองด้วยเทคโนโลยีสื่อดิจิทัล. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(12), 436–450.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2560). การท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : องค์การ.

อนณพิษฐ ไชยเชษฐ์ และคณะ. (2564) การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการ
ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and
Research : JBER*. 7(1) (มกราคม – เมษายน) 121-122.

Minazzi, R. (2015). *Social media marketing in tourism and hospitality*.
Switzerland: Springer International Publishing.

ผู้เขียน

นายพรฟ้า สุธิคุณ*

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการพัฒนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Pornfarsutthikhun@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: pkpunya2561@gmail.com

ดร. นพรัตน์ หมีพลัด

อาจารย์ที่ปรึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: nopparat_mee@nstru.ac.th

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพ

แบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

The development of an empowerment model to self-holistic health care for the elderly

พิมพ์ญาณินท์ พัฒน์แพ่ง* ลัญจกร นิลกาญจน์ และกฤตพร แซ่เง่ สายจันทร์

Pimyanin Phatfaeng* Lunjakon Nillakan and Krittaporn Saengae Saijun

Received: 5 July 2022, Revised: 5 October 2022, Accepted: 12 October 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพบริบทชมรมผู้สูงอายุและการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในชมรม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ และ 3) การประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาถอดบทเรียนเพื่อค้นหารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติการกิจกรรมในชมรมมูลนิธิธรรมบ่าเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลก ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติข้างต้นเป็นจำนวน 10 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพบริบทชมรมผู้สูงอายุและการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในชมรม พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60-70 ปี สามารถเข้าถึงแหล่งพลังอำนาจได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นวัดเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การทำกิจกรรม โดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีพลังอำนาจในตัวเองในการที่จะสามารถดูแลตนเองได้ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของสังคมในการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคม ชุมชนให้ดียิ่งขึ้นได้

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : meenmeen.kun@gmail.com

2. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า บริบทของพื้นที่ชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลก การเสริมสร้างพลังอำนาจในชมรม การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุจนนำมาสู่ “PHROMLOK MODEL” มีองค์ประกอบย่อย 8 ประการคือ 1) ตัวบุคคล 2) การเสริมสร้างสุขภาพ 3) ศาสนา 4) โอกาสของการเรียนรู้ 5) การจัดการ 6) การเรียนรู้ 7) มองโลกในแง่ดี และ 8) ความรู้

3. ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุได้ผ่านการประเมินในระดับที่เป็นต้นแบบ และสามารถเผยแพร่ไปยังชมรมผู้สูงอายุอื่น ๆ ได้

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ, การเสริมสร้างพลังอำนาจ, การดูแลสุขภาพองค์รวมของผู้สูงอายุ, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aimed to 1) to study the condition and context of the elderly association and the empowerment of the elderly in the association; 2) to develop a model of empowerment for self-holistic health care of the elderly; and 3) to evaluate the model of empowerment. Empowering the elderly to take care of their own holistic health. Which uses research and development methods as qualitative research. The lessons were taken to find a model of empowerment for holistic health care of the elderly. The researchers obtained data from structured interview forms, interviews, participant and participant observations. Focus Group The sample group consisted of both male and female elders aged 60 years and over who were leaders in the activities of the Relatives Dharma Service association, the moral community, Phrom Lok Temple, In which the researcher selected a specific type according to the above qualifications for 10 people.

1. The condition and context of the elderly association and the empowerment of the elderly in the club. It was found that most of the elderly were in the age range of 60-70 years with access to various power sources. Whether it is a temple as a center for learning and doing activities with the elderly participating from the beginning and participate in decision-making, direction and change, showing that older adults have the power of being able to take care of themselves. It is an important part of society in driving and developing a better society of the community.

2. Develop a model of empowerment for self-holistic health care of the elderly. It was found that the context of the area of the Relatives Dharma Service association, the moral community, Phrom Lok Temple, the empowerment in the association. The elderly self-holistic health care led to a “PHROMLOK MODEL” consisted of 8 elements which are 1) Individual 2) Health Promotion 3) Religion 4) Learning Opportunity 5) Management 6) Learning 7) optimism and 8) knowledge.

3. Evaluate the model of empowerment for self-holistic health care of the elderly. It was found that model of empowerment for self-holistic health care of the elderly was assessed at a prototype level. and can be disseminated to other elderly association.

Keywords: Development Model, Empowerment Model, Empowerment, Holistic Health Care of the Elderly, Elderly

บทนำ

จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ของกรมกิจการผู้สูงอายุ ปี 2562 ได้รายงานว่า ประเทศไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรที่สัดส่วนของประชากรวัยเด็กและวัยทำงานลดลง ขณะที่สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเข้าสู่สังคมสูงวัย (aged society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา โดย 1 ใน 10 ของประชากรมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ. 2562 โครงสร้างประชากรเปลี่ยนจาก “ประชากรเยาว์วัย” มาเป็น “ประชากรสูงอายุ” เนื่องจาก

เป็นปีแรกในประวัติศาสตร์ประเทศไทยที่มีจำนวนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มากกว่าเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) และคาดว่าประเทศไทยจะเป็น “สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์” (complete aged society) ในปีพ.ศ. 2564 คือ ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นถึง 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 20) และเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) ในปีพ.ศ. 2574 โดยประมาณว่าจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562)

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ได้ให้ความสำคัญและมีวิสัยทัศน์ว่า ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม และสมควรส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด โดยครอบครัวและชุมชนเกื้อกูลให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพที่สมเหตุสมผล ส่วนสวัสดิการจากรัฐเป็นระบบเสริม เพื่อให้เกิดหลักประกันในวัยสูงอายุ และความมั่นคงของสังคมโดยมีมาตรการในการติดตามผลอย่างต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรทุกคนเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิต และมีหลักประกัน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ซึ่งจากแผนผู้สูงอายุ การที่ผู้สูงอายุจะสะท้อนให้เห็นว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้สูงอายุนั้นมีความสำคัญมากที่จะเสริมสร้างคุณค่า คงศักยภาพและความสามารถของผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงสิทธิ สวัสดิการ ข้อมูลข่าวสารหรือสิ่งอื่นที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยผู้สูงอายุจะไม่ถูกมองในแง่ลบว่าเป็นภาระของสังคม

และจากสถิติในปี 2559 มีชมรมผู้สูงอายุประมาณ 3,487 ชมรม โดยชมรมจะมีการดำเนินการที่เป็นเอกเทศ บางชมรมก็อยู่ในเครือข่ายสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย อยู่ในเครือข่ายของหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขระดับจังหวัดอยู่ในเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งจากสถิติจะเห็นได้ว่าประชาชนมีการรวมกลุ่ม ชมรม ในชุมชนจำนวนมาก เนื่องจากเป็นเครือข่าย กลุ่มชมรม เป็นทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาชุมชนหรือชมรมนั้นก็อาศัยพลังอำนาจของสมาชิกในกลุ่ม เป็นการดึงพลังที่ซ่อนเร้นในตัวคนออกมาเพื่อมาใช้เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ต่อส่วนรวม และยังเป็นการสร้างทางเลือกใหม่ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในกลุ่ม ชมรม และชุมชน ทำให้มีการพึ่งพาอาศัย เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เพราะการรวมกลุ่มของประชาชนเป็นในลักษณะการจัดประสบการณ์ให้แก่ประชาชน

ในท้องถิ่น ให้เกิดการเรียนรู้การทำงาน และการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน แก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน เสริมกำลังใจให้แกกันและกัน ตลอดจนได้รับการเสริมความรู้ในด้านที่ สนใจ จนเกิดกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายในวงกว้างมากยิ่งขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562)

ชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลก เทศบาลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมออกกำลัง กายโดยการเดินขึ้นน้ำตกพรหมโลก กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่น กิจกรรม สร้างรายได้เสริมตามฤดูกาลของผลไม้ ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนกรกฎาคม- สิงหาคม 2564 มีการ แปรรูปผลไม้ คือ มังคุดกวน มังคุดคัต ถ่านจากมังคุด เป็นต้น มีการจัดตลาดสุขภาพทุกวันเสาร์ โดยการให้ชาวบ้านหรือสมาชิกชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์สามารถนำพืชผัก ที่ปลูกไว้ที่บ้าน มาขายเพื่อสร้างรายได้เสริม โดยตลาดจะเน้นผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติให้ได้มากที่สุด มีการ ปลูกผักโดยสมาชิกในชมรมในพื้นที่วัดพรหมโลกและมีการเก็บเกี่ยว 2 ครั้งต่อสัปดาห์เพื่อแบ่งปันให้ สมาชิกในชมรม ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรมยังมี บางส่วนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมให้ดียิ่งขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงทรัพยากรที่มากขึ้น การมี กิจกรรมที่หลากหลายที่เข้ามาตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่หลากหลายขึ้น โดยจะดึงดูดที่ สามารถพัฒนาได้มาร่วมกับจุดเด่น โอกาสและภัยคุกคาม คือ โรคโควิด19 และสุขภาพร่างกายของ ผู้สูงอายุ เข้ามาเป็นจุดที่จะพัฒนาเพิ่มเติมให้ดียิ่งขึ้นโดยการใช้การเสริมสร้างพลังอำนาจและการ ดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุเข้ามาเป็นจุดที่จะทำให้เกิดผลดีต่อตัวผู้สูงอายุ ชมรม และชุมชน

การเสริมสร้างพลังอำนาจ แคนเตอร์ (Kanter, 1977) ได้ให้คำจำกัดความของการ เสริมสร้างพลังอำนาจ โดยมองที่ปัจจัยที่ทำให้คนรู้สึกถึงการมีอำนาจ โดยบุคคลจะต้องเข้าถึง ข่าวสาร ทรัพยากร และสามารถที่จะเข้าไปร่วมทำงานได้ แคนเตอร์ ได้อธิบายต่อไปอีกว่า อำนาจ จะต้องมีความยืดหยุ่นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คน รัฐบาล เกี่ยวกับกิจกรรม งานอาชีพ การ ติดต่อกัน การทำงาน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ การ ประชุม การพบปะสังสรรค์ ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการทำงาน ส่วนด้าน สุขภาพองค์รวม (Holistic Health) เป็นการรวมกันของคำว่าสุขภาพหรือ “Health” ซึ่งองค์การ นานาชาติ ได้ให้คำนิยามว่า ภาวะที่แสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม มิใช่เพียง แค่ว่าไม่เป็นโรคเท่านั้น ส่วนคำว่าองค์รวม” หรือ Holism มาจากคำว่า Holos ในภาษากรีก ซึ่งมี ความหมายว่า Whole หรือทั้งหมดทั้งปวง ดังนั้น Holistic Health จึงหมายถึง การดูแลสุขภาพ

ทั้งหมดอัน ได้แก่ ร่างกายจิตใจและจิตวิญญาณ (Body Mind and Spirit) ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของบุคคลเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีความสุข (สุรีย์ ธรรมมิกบวร, 2554)

ซึ่งองค์ประกอบของสุขภาพองค์รวมเป็น 5 มิติ ได้แก่ 1. มิติทางกาย (Physical Dimension) คือ มิติทางร่างกายโดยเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงสุขภาพดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บซึ่งจะต้องอาศัยองค์ประกอบของปัจจัยด้านต่าง ๆ 2. มิติทางจิตใจ (Psychological Dimension) คือ มิติที่บุคคลมีสภาพทางจิตใจที่มีความสุขโดยปราศจากสิ่งที่ทำให้วิตกกังวล ไม่มีความเครียดจิตใจแจ่มใส มีความเมตตาต่อผู้อื่น 3. มิติทางสังคม (Social Dimension) คือ มิติที่สภาพทางสังคมแวดล้อมของบุคคลที่ดี ได้แก่ ครอบครัวที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สภาพสังคม หรือชุมชนที่อาศัยอยู่มีความเอื้ออาทร รักใคร่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีระบบการบริการที่ดีและทั่วถึง 4. มิติทางจิตวิญญาณ (Spiritual Dimension) คือ มิติที่เกี่ยวข้องกับสภาวะทางจิตวิญญาณของบุคคล เมื่อหลุดพ้นจากตัวเองซึ่งจะทำให้บุคคลมีความผาสุกภายใน ความเชื่อมั่นศรัทธาในการปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม มีความเมตตากรุณา เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ มิติทางจิตวิญญาณนี้ถือเป็นมิติที่สำคัญที่มีบทบาทสำคัญต่อสุขภาพที่จะเชื่อมโยงมิติอื่น เข้าร่วมกัน และ 5. มิติทางปัญญา (Intellectual Dimension) คือ มิติที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา การศึกษา มีความรู้ เฉลียวฉลาด สามารถประกอบอาชีพและประสบความสำเร็จในชีวิต (กรรณิกา ปัญญาวงศ์และพนัส พฤษสุนันท์, 2555)

จากความเป็นมาและปัญหาต่าง ๆ ที่นำเสนอข้างต้น เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษา สนใจที่จะศึกษาการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคมในการพัฒนาประเทศไม่ใช่ภาระของสังคม ดังนั้นการพัฒนาควรเป็นไปในทิศทางที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจ และความเข้มแข็งทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุในสังคมไทย การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้สูงอายุนั้นก็สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553) ม.11 ที่บัญญัติไว้ว่าผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ (2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และ (4) พัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ดังนั้นการเสริมสร้างพลังอำนาจจึงเป็นการพัฒนาผู้สูงอายุทั้งในเชิงรุก และเชิงรับ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความสามารถที่ครอบคลุมความต้องการของผู้สูงอายุ ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรม สามารถดูแลตนเองได้ พึ่งตนเองได้มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี

ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ผลที่จะได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบในการเสริมสร้างพลังอำนาจและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาวะสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม และเนื่องด้วยปัจจุบันประเทศไทยมีสถานการณ์โรคโควิด 19 ซึ่งเข้ามาเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุด้านสุขภาพมากเนื่องจากผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มเสี่ยงสูง หากติดเชื้อจะส่งผลกระทบต่อร่างกาย ระบบภูมิคุ้มกันต่าง ๆ และหากอาการรุนแรงเชื้อลงปอด ล้มเลือดแข็งตัว อาจทำให้เสียชีวิตได้ ดังนั้นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุจึงเป็นการเสริมพลังอำนาจที่สำคัญอย่างมากอย่างหนึ่งที่เป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการที่ผู้สูงอายุมีพลังอำนาจในตนเองนั้นสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ จะทำให้ผู้สูงอายุตระหนักว่าตนเองนั้นมีคุณค่า มีความสามารถพึ่งตนเองได้ สามารถเป็นที่พึ่งให้ผู้อื่นได้ มีประโยชน์ต่อคนในสังคม ผู้สูงอายุเป็นพลังของสังคมไม่ใช่ภาระของสังคม มองตนเองในแง่บวกมากขึ้น สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มีการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น อีกทั้งในอนาคตผู้สูงอายุจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศเนื่องจากประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ปีนี้เป็นต้นไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพบริบทชมรมผู้สูงอายุและการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในชมรม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ
3. การประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจะจงเลือกศึกษา ชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ วัดพรหมโลก เทศบาลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาวิจัย คือ สมาชิกชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ วัดพรหมโลก เทศบาลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งชมรมญาติธรรมได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 20 กลุ่ม ซึ่งจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงจาก 20 กลุ่ม เหลือเพียง 10 กลุ่ม กลุ่มละ 1 คน รวมเป็นจำนวน 10 คน ประกอบด้วยผู้นำชมรม แกนหลักด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชมรม ผู้ที่กิจกรรมที่เกี่ยวกับด้านสุขภาพในชมรม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง จากชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจะเลือกคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด คือ ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมในชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลก และผู้ให้ข้อมูลหลักในชมรมที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุซึ่งใน 1 กลุ่มจะมีผู้ให้ข้อมูลหลักหรือแกนนำหลักด้านสุขภาพของผู้สูงอายุกลุ่มละ 1 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่สามารถอ่านหนังสือออก เขียนหนังสือได้และสายตามองเห็นได้ตามปกติ ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติข้างต้นเป็นจำนวน 10 คน

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพบริบทชมรมผู้สูงอายุและการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในชมรม

วิธีดำเนินการ

เพื่อนำไปสู่การร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

เป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพทั่วไปของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ กระบวนการเรียนรู้ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่การร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ว่าควรมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพบริบทและปัญหาที่เกี่ยวข้องการพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ สมาชิกชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ วัดพรหมโลก เทศบาลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบสัมภาษณ์

แบบมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

2. วิเคราะห์ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ ทฤษฎีและหลักการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบ ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แนวคิดและทฤษฎีสุขภาพแบบองค์รวม แนวคิดเกี่ยวกับคุณค่า แนวคิดและทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และในการดำเนินการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการวิจัยในการลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่จากการศึกษาเอกสารของชาย โพธิ์สีดา มากำหนดเป็นวิธีการดำเนินการวิจัย (ชาย โพธิ์สีดา, 2559)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการเพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ มีรายละเอียดแบ่งเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ วิธีการยกร่างรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2 ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ วิธีการตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

2. ปรับปรุงแก้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 3 นำเครื่องมือที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ประโยชน์ วัดพรหมโลก เทศบาลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการเพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการประเมินการรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. นำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย 1. พระสมุห์ บุญช่วย เตชธมโม ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สืบทอดและอนุรักษ์วิชาการรักษาพิษงูด้วยสมุนไพร 2. นายเมตตา อนุพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลพรหมโลกอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3. นางยุภาภรณ์ พันธุ์พล ผู้นำชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกซึ่งเป็นข้าราชการบำนาญ เพื่อรับรองคุณภาพของการรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุโดยกระบวนการสนทนากลุ่ม

2. นำรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นก็นำเสนอการรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาสภาพบริบทชมรมผู้สูงอายุและการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในชมรม

จากการศึกษาสภาพบริบทและปัญหาที่เกี่ยวข้องการพัฒนาการรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ สมาชิกชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ผลจากการศึกษาพบว่า

“พรหมโลก” ในอดีตเป็นชื่อตำบล ขึ้นอยู่กับอำเภอเมือง ซึ่งในท้องที่นี้มี เทือกเขานครศรีธรรมราช (เทือกเขาหลวง) ทอดผ่านและมีน้ำตกอยู่หลายแห่ง โดยหนึ่งในจำนวนนี้คือ “น้ำตกพรหมโลก” โดยไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้ตั้งชื่อ ซึ่งมีความหมายว่า “เป็นน้ำตกในโลกแห่งพรหม” ชุมชนคุณธรรมต้นแบบโดดเด่นสามารถขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชนอื่น ๆ โดย

มีวัดพรหมโลกเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชนใช้มิติทางศาสนาและวัฒนธรรมให้คนในพื้นที่ได้เรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ให้คนในชุมชนเป็นคนดีมีศีลธรรมมีความสามัคคี โดยคนในชุมชนร่วมกันขยายผลการพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาชุมชนไปยังชุมชนหรือเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดขึ้น

จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลพฤติกรรม การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจ พฤติกรรมดูแลสุขภาพองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ 6 ด้านดังนี้

1. ด้านร่างกาย คือ ร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเสื่อมลงมากขึ้นเนื่องจากการทำงานของระบบต่างเสื่อมร่างกายได้น้อยลง จึงเริ่มทำให้ผู้สูงอายุมีโรคต่าง ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาการปวดเข่า ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อาการสายตาวาว ตาเป็นต้อ ตาแห้ง ฟันผุ ระบบย่อยอาหารทำงานได้น้อยลงจนทำให้ผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิต การกินเพิ่มเติมจากเดิม เน้นรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่แต่จะเน้นรับประทานอาหารที่ย่อยง่ายและผัก ผลไม้เป็นหลัก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของร่างกายผู้สูงอายุและมีการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

2. ด้านการออกกำลังกาย คือ ผู้สูงอายุชมรมญาติธรรม ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกออกกำลังกายเป็นส่วนใหญ่ด้วยการเดินขึ้นเขาเพื่อไปน้ำตกพรหมโลก โดยระยะทางไป-กลับ 3.6 กิโลเมตร ซึ่งก่อนออกกำลังกายทุกครั้ง ท่านมีการผ่อนคลายกล้ามเนื้อร่างกาย ยืดเส้นประมาณ 5-10 นาที และหากในวันปกติผู้สูงอายุก็ยังคงมีการออกกำลังกาย ออกกำลังกายสัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที อีกทั้งผู้สูงอายุมีกิจกรรมชอบปลูกพืชผักในบริเวณบ้านของตนเองซึ่งในการปลูกพืชผักจะต้องมีการเตรียมดิน ขุดดิน เคลี่ยดินให้ได้เคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนของร่างกาย และในทุกวันจะมีการเดินดู มีการรดน้ำพืชผักจะทำให้ผู้สูงอายุได้เคลื่อนไหวร่างกายในทุกวัน

3. ด้านโภชนาการ คือ ผู้สูงอายุชมรมญาติธรรม ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกมีการรับประทานอาหารเช้า 3 มื้อ 5 หมู่ ท่านเน้นรับประทานอาหารเช้า ปลา ไข่ ผักใบเขียว หรืออาหารย่อยง่ายและเมนูอาหารที่ชอบหรือนิยมรับประทานกัน คือ แกงส้มปลา ต้มส้มปลาน้ำพริกกะปิ ผักลวก ปลาแห้ง ผัดสะตอ ผัดผัก ซึ่งผลไม้ที่ผู้สูงอายุชอบรับประทานก็จะมี กล้วย แอปเปิ้ล ฝรั่ง ชมพู สับปะรด มะละกอ บ้างก็เป็นผลไม้ตามฤดูกาลแต่จะเน้นกินในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ปริมาณน้ำตาลในผลไม้เข้าสู่ร่างกายมากเกินไปจนเกินความจำเป็น ส่วนเรื่องการรับประทานน้ำวันละ 2-3 ลิตรต่อวันซึ่งมากกว่า 6-8 แก้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุชมรมญาติธรรม

ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกมีการดูแลสุขภาพด้านโภชนาการได้ค่อนข้างดีเหมาะสมกับช่วงอายุของตนเอง

4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ ผู้สูงอายุชมรมญาติธรรม ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกซึ่งผู้สูงอายุยังมีความสัมพันธ์ที่ดีหรือสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสมาชิกในชมรม มีการพูดคุยซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและการปรึกษาพูดคุยกันในเรื่องทั่วไประหว่างที่จัดตลาดสุขภาพในวันเสาร์ และในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอยู่เสมอ อีกทั้งผู้สูงอายุชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรมยังมีการพูดคุยบ่งปันข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันผ่านไลน์ส่วนตัวและไลน์กลุ่มซึ่งกิจกรรมของชมรมญาติธรรม ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกจะมีกิจกรรมที่ทำให้กระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมตลาดสุขภาพในวันเสาร์ กิจกรรมทำข้าวหลาม ปลุกผักสวนครัวในบริเวณวัด ปลุกข้าวไรในวัด เป็นต้น

5. ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ ผู้สูงอายุชมรมญาติธรรม ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกซึ่งผู้สูงอายุมีกิจกรรมตลาดสุขภาพวัดพรหมโลก กิจกรรมการรวมกลุ่มออกกำลังกาย กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์การเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในรูปแบบต่างๆ ภายในวัด การเข้าสวดมนต์ปฏิบัติธรรม การส่งเสริมให้เยาวชนประชาชนได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา ต่อไป และกิจกรรมเหล่านั้นนอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึงพอใจในตนเอง มีสังคมแล้ว ผู้สูงอายุยังรู้สึกอบอุ่นหัวใจที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกิจกรรมและเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งหรือกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาวัดพรหมโลกและชุมชนของตนเองอีกด้วย

จากการสังเกตและเข้าร่วมการสนทนากลุ่มย่อยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการเข้าไปสังเกตด้วยตนเองและถ่ายรูปเป็นหลักฐานและใช้แบบบันทึกปรากฏการณ์ความเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุในชมรมเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้มาใช้ในการประกอบารวิเคราะห์ร่วมกับการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ตลอดระยะการวิจัยเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมาได้ดังต่อไปนี้ ชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลก มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการกำหนดความรู้ในทุกด้านร่วมกัน สมาชิกทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอประเด็นหรือเรื่องราวที่เราสนใจออกไปให้สมาชิกทุกคนได้รับรู้ร่วมกัน จากนั้นจะมีการร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจจนนำมาสู่การวางแผนร่วมกันเพื่อให้เกิดกระบวนการที่นำมาสู่กิจกรรมในด้านต่างๆ

ของผู้สูงอายุ ชุมชนญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ยกตัวอย่างกิจกรรมที่เกิดขึ้นการร่วมกันคิดวางแผนและลงมือทำของกลุ่มชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น โครงการสืบสานเทศกาลประเพณีชาวสวน เทศกาลสงกรานต์รดน้ำผู้สูงอายุ เทศกาลงานบุญสารทเดือนสิบ และสมาชิกในชมรมมีการรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เปิดรับเรื่องราวใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่ามีความสามารถ มีศักยภาพ และพึงพอใจในพลังกำลังความสามารถที่ตนมี เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้ก้าวไกลและมีชื่อเสียงระดับประเทศได้ และหากมีโอกาสผู้สูงอายุในชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรมวัดพรหมโลก บางท่านอยากมีกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ควบคู่ไปกับการพัฒนาพัฒนาสมองของตนเองเพิ่มจากที่มีอยู่แล้วอีกด้วย

ผู้สูงอายุในชมรมมีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเอง คือ ผู้สูงอายุรับประทานอาหารเช้า 3 มื้อ 5 หมู่ ท่านเน้นรับประทานอาหารเช้าพวก เนื้อปลา ไข่ ผักใบเขียวหรืออาหารย่อยง่าย โดยเมื่อเย็นผู้สูงอายุบางท่านจะเน้นรับประทานผักและผลไม้แทน เนื่องจากย่อยง่ายและยังช่วยควบคุมน้ำหนักให้คงที่อีก และยังได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุข บุคลากรทางการแพทย์บ้างในบางครั้ง ส่วนด้านการพักผ่อนโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุในชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรมวัดพรหมโลกจะพักผ่อนนอนหลับวันละประมาณ 8 ชั่วโมง โยจะเข้านอนประมาณเวลา 2 ทุ่ม และตื่นประมาณตี 4 ตี 5 เพื่อทำกิจวัตรประจำวันและเดินออกกำลังกาย ซึ่งก่อนจะทำการออกกำลังกายจะมีการยืดเส้นประมาณ 5-10 นาที ส่วนเรื่องการรับประทานน้ำวันละ 2-3 ลิตรต่อวัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีต่อสุขภาพของผู้สูงอายุเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้สูงอายุจะเน้นรับประทานน้ำอุณหภูมิห้อง ซึ่งน้ำอุณหภูมิห้องปกติจะทำให้เรามีความรู้สึกกระหายน้ำน้อยลงและยังช่วยทำให้ระบบย่อยอาหารทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ส่วนในประเด็นมีโรคประจำตัว ผู้สูงอายุในชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์มีโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิต เบาหวาน ไขมัน ไทลอยด์ และโรคประจำตัวที่ไม่หนัก เช่นโรคเกี่ยวกับตา ปวดหลัง ปวดเอว ปวดท้อง ปวดเข่า ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ในด้านมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ผู้สูงอายุชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรมมีความรู้ตามความเหมาะสมและตามที่บุคลากรทางการแพทย์ได้ให้ข้อมูลไว้เป็นเบื้องต้นในการรักษา ผู้สูงอายุชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้รับการอบรมเรื่องการดูแลสุขภาพตนเองในช่วงสถานการณ์โควิดในบางท่าน และมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมาให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการป้องกัน ดูแลรักษาตนเองในช่วงสถานการณ์โควิด เช่น พักผ่อนให้เพียงพอ ทานอาหารให้เพียงพอและถูกสุขอนามัย ออกกำลังกายสม่ำเสมอ เป็นต้น

จากข้อเสนอแนะของสมาชิกชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ ชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีชมรมมีอยู่เดิมแล้ว นั่นก็คือ การดูแลสุขภาพเกี่ยวกับอาหาร เกี่ยวกับพืชผัก ที่จะช่วยเรื่องการชะลอหรือลดอาการโรคต่าง ๆ ในวัยสูงอายุ ซึ่งได้แก่ โรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน โรคไขมัน โรคไตลดยด์ โรคเกี่ยวกับตา อาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดท้อง ปวดเข่า ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และยังได้เสนออยากให้มีการดูแลสุขภาพเกี่ยวกับสมอง ความจำ เพิ่มเติมขึ้นมาอีกด้วยเพื่อให้ผู้สูงอายุในชมรมได้มีกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมการดูแลสุขภาพของตนเองได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังอยากให้มีการแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับมือและการอยู่ร่วมกันกับโรคโควิด19 ให้ได้

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของพลังอำนาจผู้สูงอายุและการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุในระยะที่ 1 นำมาสู่การพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

องค์ประกอบของการรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้มีดังนี้

“PHROMLOK MODEL”

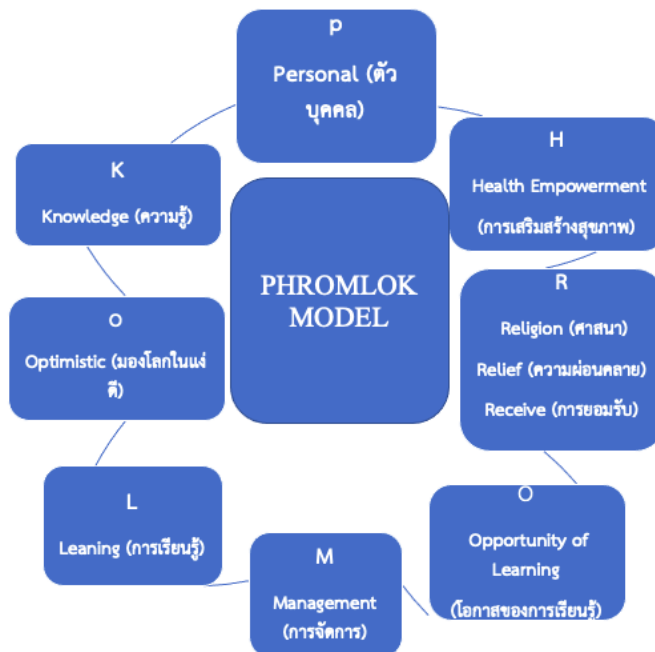
- P = Personal (ตัวบุคคล) หมายถึง ผู้สูงอายุชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ
- H = Health Empowerment (การเสริมสร้างสุขภาพ) หมายถึง การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุทั้ง 6 ด้าน คือ 1. ด้านสุขภาพกายของตนเอง 2. ด้านการออกกำลังกาย 3. ด้านโภชนาการ 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5. ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ 6. ด้านการจัดการความเครียด

- R = Religion (ศาสนา) หมายถึง วัดพรหมโลกเป็นสถานที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ศูนย์รวมจิตใจ จริยธรรมศีลธรรม คุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามัคคีของผู้สูงอายุในชมรม ชุมชน
= Relief (ความผ่อนคลาย) หมายถึง กิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรมหรือสิ่งต่างๆ ที่ผู้สูงอายุชื่นชอบ ชื่นชม อยากจะทำ ชอบที่จะทำ รู้สึกดีที่ได้ทำสิ่งเหล่านั้นเพื่อนำมาสู่ความรู้สึกผ่อนคลาย มีความสุขในชีวิต เช่น กิจกรรมศึกษาธรรมะ สวดมนต์ ไหว้พระ ปลุกผัก อ่านหนังสือ พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตร่วมกัน
= Receive (การยอมรับ) หมายถึง การที่ผู้สูงอายุทุกคนในชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ ชมเชยคุณธรรมวัดพรหมโลก ยอมรับในความเป็นตัวของตัวเองของกันและกันยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยสามารถเข้าร่วมกันได้ถึงความต้องการของแต่ละบุคคลแล้วสามารถหาจุดร่วมของแต่ละความคิดเห็นออกมาเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ในชมรม
- O = Opportunity of Learning (โอกาสของการเรียนรู้) หมายถึง โอกาสสมาชิกในชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ จะการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งการเสริมสร้างพลังอำนาจได้นั้นก็ย่อมต้องอาศัยความรู้และโอกาสในการเรียนรู้เช่นเดียวกัน
- M = Management (การจัดการ) หมายถึง การบริหารจัดการให้ชมรมผู้สูงอายุมีความสามารถ ศักยภาพในการบริหารตนเองและองค์กรโดยได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชมรมหรือเกิดกิจกรรมต่าง ๆ จากความร่วมมือของสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์ต่อชมรมและชุมชน
- L = Learning (การเรียนรู้) หมายถึง การเรียนรู้เพิ่มเติมของผู้สูงอายุในชมรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ทั้ง 6 ด้าน
- O = Optimistic (มองโลกในแง่ดี) หมายถึง การที่ผู้สูงอายุในชมรมญาติธรรมบำเพ็ญประโยชน์ มีทัศนคติที่ดีในการใช้ชีวิต โดยการคิดดี ทำดี เชื่อมั่นในตนเอง เชื่อในศักยภาพและความสามารถของตนเอง พร้อมทั้งจะแบ่งปันเรื่องราวดี ๆ ให้กับบุคคลอื่น

- K = Knowledge (ความรู้) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ โดยการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมนั้นก็จะแบ่งออกเป็น 6 ด้าน 1. ด้านสุขภาพกายของตนเองรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ 5 หมู่ ทานเน้นรับประทานอาหารเช้า เนื้อปลา ไข่ ผักใบเขียวหรืออาหารย่อยง่าย โดยมือเย็นผู้สูงอายุบางท่านจะเน้นรับประทานผักและผลไม้แทน การพักผ่อนนอนหลับวันละประมาณ 8 ชั่วโมง เป็นต้น 2. ด้านการออกกำลังกาย การออกกำลังกายโดยการเดินขึ้นเขาเป็นระยะทาง 3.6 กิโลเมตรซึ่งก่อนที่จะออกกำลังกายจะมีการยืดกล้ามเนื้อเป็นเวลา 5-10 นาทีเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นให้ร่างกาย และมีการทำกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุได้เคลื่อนไหวร่างกาย 3. ด้านโภชนาการ รับประทานอาหารครบ 3 มื้อ 5 หมู่ ทานเน้นรับประทานอาหารเช้า เนื้อปลา ไข่ ผักใบเขียวหรืออาหารย่อยง่าย รับประทานน้ำวันละ 2-3 ลิตรต่อวันซึ่งมากกว่า 6 - 8 แก้ว 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้านหรือสังคมของผู้สูงอายุ รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือและช่วยเหลือบุคคลอื่นเมื่อจำเป็น มนุษย์ทุกคนไม่สามารถอยู่เพียงลำพังได้ต้องการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคม พึ่งพาอาศัยกันและกัน 5. ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ สร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น รวมถึงความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิต ทัศนคติในการให้ความสำคัญกับชีวิตจุดมุ่งหมายในชีวิต ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า เป็นที่ต้องการของสังคม คนรอบข้างก็จะรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง 6. ด้านการจัดการความเครียด ผู้สูงอายุจะมีการจัดการกับความเครียดด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติและหากิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกพักผ่อนหย่อนใจ สบายใจได้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นก็คือ กิจกรรมศึกษาธรรมะ สวดมนต์ ไหว้พระ ปลูกผัก อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ดูรายการตลก ละครแนวตลก การปลูกพืชผักบริเวณบ้านเรือน การเลี้ยงดูบุตรหลาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามความถนัดหรือความชื่นชอบของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล

ซึ่งจะเห็นได้ว่า รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ “PHROMLOK MODEL” นั้นจะมีรูปแบบที่คดโค้ง ยืดหยุ่น แต่จะมีเส้นทุกเส้นที่มีความเชื่อมโยงถึงกันนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องเชื่อมโยงของบริบทเนื้อหา และบริบท

ของทุกภาคส่วน ทุกองค์ประกอบไม่ว่าจะเป็น P คือ Personal (ตัวบุคคล) H คือ Health Empowerment (การเสริมสร้างสุขภาพ) R คือ Religion (ศาสนา) O คือ Opportunity of Learning (โอกาสของการเรียนรู้) M คือ Management (การจัดการ) L คือ Learning (การเรียนรู้) O คือ Optimistic (มองโลกในแง่ดี) K คือ Knowledge (ความรู้) ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะได้ข้อมูลที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับคำว่า PHROMLOK (พรหมโลก) แต่หัวใจที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาโมเดลนี้ขึ้นมาได้นั้น คือตัวแรกของโมเดลนั่นก็คือ Personal สมาชิกชมรมญาติธรรม ชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกที่เป็นแรงขับเคลื่อนแรงผลักดันให้เกิดรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุนี้ขึ้นมา เพราะเชื่อว่าการเรียนรู้ โอกาสต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแบบเป็นองค์รวม ที่เข้ามาจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพราะสุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญ การเปิดใจ การรับฟัง การมองโลกในแง่ดี การเข้าถึงศาสนา ทุกอย่างเหล่านี้คือพลังอำนาจที่จะนำมาสู่การเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเอง จนนำมาสู่ PHROMLOK MODEL ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังของผู้สูงอายุในชมรม



ภาพที่ 1 รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ “PHROMLOK MODEL”

3. ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ

พบว่า จากการผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านได้ประเมินและสนทนากลุ่ม การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ มีเนื้อที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีความถูกต้อง ผู้สูงอายุสามารถอ่านและเข้าใจได้ง่ายตรงไปตรงมา ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีการนำภาพมาใช้ประกอบเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบของคู่มือก็มีความน่าสนใจ น่าอ่าน มีจุดเน้นที่ดึงดูดความสนใจของผู้สูงอายุลำดับเนื้อหาได้เชื่อมโยง มีความสอดคล้อง ผู้สูงอายุสามารถนำไปประยุกต์หรือปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล และสามารถนำไปเผยแพร่หรือบอกต่อให้กับผู้สูงอายุชมรม ชุมชน หรือผู้สูงอายุท่านอื่น ๆ ได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพบริบทชมรมผู้สูงอายุและการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในชมรม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60-70 ปี สภาพบริบทชมรมผู้สูงอายุและการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้สูงอายุในชมรม พบว่าผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงแหล่งพลังอำนาจได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นวัดเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การทำกิจกรรม โดยผู้สูงอายุได้ร่วมคิดร่วมทำ ตั้งแต่เริ่มต้นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นและนั่นแสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วผู้สูงอายุมีพลังอำนาจในตัวเองเป็นอย่างมากในการที่จะสามารถดูแลตนเองได้ สามารถเป็นส่วนหนึ่งและส่วนสำคัญของสังคมในการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคม ชุมชนให้ดียิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับแนวคิด การเสริมสร้างพลังอำนาจ แคนเตอร์ (Kanter, 1979) ที่กล่าวถึง ประสิทธิภาพการทำงานของบุคคลเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมในการทำงานซึ่งขึ้นอยู่กับปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งโดยตำแหน่งนั้น จะต้องถูกจัดวางให้สามารถเข้าถึงอำนาจและโอกาส อำนาจ หมายถึง การได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับทรัพยากร รวมถึงความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

2. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุนั้นประกอบด้วย บริบทของพื้นที่ชมรมมาตรฐานบำเพ็ญประโยชน์ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุจนนำมาสู่ “PHROMLOK

MODEL” ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ หรือ “PHROMLOK MODEL” นั้นประกอบด้วย 1) ตัวบุคคล 2) การเสริมสร้างสุขภาพ 3) ศาสนา 4) โอกาสของการเรียนรู้ 5) การจัดการ 6) การเรียนรู้ 7) มองโลกในแง่ดี และ 8) ความรู้ สอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ แคนเตอร์ (Kanter, 1977) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นการมองที่ปัจจัยที่ทำให้คนรู้สึกถึงการมีอำนาจ โดยบุคคลจะต้องเข้าถึงข่าวสาร ทรัพยากร และยังสอดคล้องกับแนวคิดสุขภาพองค์รวมของกรรณิกา ปัญญา วงศ์และพนัส พงษ์สุนันท์ (2555) ที่ได้กล่าวว่า สุขภาพแบบองค์รวมจะประกอบด้วย มิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางจิตวิญญาณ และ มิติทางปัญญา

3. ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุ มีเนื้อที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีความถูกต้อง ผู้สูงอายุสามารถอ่านและเข้าใจได้ง่ายตรงไปตรงมา ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีการนำภาพมาใช้ประกอบเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้สูงอายุสามารถนำไปประยุกต์หรือปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเผยแพร่ให้กับผู้สูงอายุคนอื่นๆ ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Keeves ซึ่งคือ รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ (Joyce and Weil, 1985)

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานทางด้านสาธารณสุข การแพทย์ ควรมีการเข้ามาดำเนินการตรวจสุขภาพ และแนะนำแนวทางดูแลสุขภาพให้กับผู้สูงอายุเพิ่มเติมให้มากยิ่งขึ้น
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการสนับสนุนให้มีการโปรโมทพื้นที่วัดพรหมโลกให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีทรัพยากรที่โดดเด่นในหลายด้าน มีความพร้อมในหลายแง่มุม เพื่อนำมาสู่การยกระดับทางรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชนและชุมชนวัดพรหมโลก
3. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ควรเข้ามามีบทบาทเพิ่มเติมในการดูแลส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมให้กับผู้สูงอายุ ทั้งกลุ่มติดบ้าน ติดสังคม และติดเตียง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกในมิติต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดจนเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน
2. ควรมีการศึกษาเทียบเคียงชมรม ชุมชนใกล้เคียงกับชุมชนคุณธรรม วัดพรหมโลกในเรื่องการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้สูงอายุติดบ้าน กลุ่มผู้สูงอายุติดเตียง ว่ามีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยตนเองของผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิชย์.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2552). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ.2552. สืบค้นจาก https://www.dop.go.th/download/laws/law_th_20_1.pdf
- _____. (2553). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ.2552. สืบค้นจาก https://www.dop.go.th/download/laws/regulation_th_42_1.pdf
- _____. (2562). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย. สืบค้นจาก <http://www.dop.go.th/th/know/1/275>
- เกษมศรี สุรวิทย์. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการองค์การของชมรมผู้สูงอายุตามแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8(ฉบับพิเศษ), 435-448.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2559). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

รัชนิกร เถิดขุนทด และ พุฒิพงศ์ สัตยวงศ์ทิพย์. (2562). การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพตนเองโดยกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ บ้านมาบกราด ตำบลพันชนะ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2562. วารสารวิชาการสำนักงานป้องกันและควบคุมโรค.

สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย. (2563). คู่มือชมรมผู้สูงอายุ, 4-7.

Kanter, R. M. (1977). *Men and Women of the Corporation*. New York: Basic Books.

Pender, N.J. (1987). *Health promotion in Nursing Practice*. 2nd ed. Stamford, CT : Appleton & Lange.

ผู้เขียน

นางสาวพิมพ์ญานินท์ พัฒน์แพง*

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการพัฒนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: meenmeen.kun@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชามนุษยวิทยา
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: lunjakon@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กฤตพร แซ่เง่ สายจันทร์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
เลขที่151/10 หมู่ 11 ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
E-mail : Krittaporn1981@gmail.com

การเล่าเรื่องข้ามสื่อ: นวัตกรรมเชิงเนื้อหา
กรณีศึกษาภาคธุรกิจและประชาสังคมที่ประสบความสำเร็จ
Transmedia Storytelling: Content Innovation
Case Studies of Success Business and Civil Society

ชนิดา รอดหยู* ทยา เตชะเสน และยศยง เซ็นภักดี
Chanida Rodhyu* Taya Taychasay and Yossayong Senpakdee

Received: 6 July 2022, Revised: 31 October 2022, Accepted: 15 December 2022

บทคัดย่อ

การเล่าเรื่องข้ามสื่อ เป็นนวัตกรรมเชิงเนื้อหาของสื่อมวลชน ที่เกิดจากอิทธิพลและผลกระทบด้านเทคโนโลยีสื่อใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์สื่อในปัจจุบัน หลักการที่สำคัญที่สุดของการเล่าเรื่องข้ามสื่อคือ การสร้างความผูกพันร่วม ของเรื่องเล่าหรือเนื้อหาให้กับกลุ่มผู้รับสารให้มากที่สุด โดยอาศัยการขยายเรื่องเล่าอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ในลักษณะคล้ายการต่อจิ๊กซอว์ เพื่อขยายภาพหรือการรับรู้ของผู้รับสารให้สมบูรณ์ภายใต้โลกแห่งเรื่องเล่านั้น ปัจจุบันผู้ผลิตสื่อได้นำแนวทางการเล่าเรื่องข้ามสื่อมาใช้ในการขยายอาณาจักรของเรื่องเล่าผ่านสื่อที่หลากหลายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ โดยมีกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้ 1) ภาพยนตร์เรื่อง Star Wars ที่สามารถขยายอาณาจักรเรื่องเล่าไปในนวนิยาย การ์ตูนแอนิเมชัน เกมส์ และทีวีซีรีส์ 2) บริษัทของเล่น LEGO ที่สามารถใช้การเล่าเรื่องข้ามสื่อ พลิกวิกฤตด้านความนิยมของเล่นประเภทตัวต่อ โดยการเล่าเรื่องของแบรนด์สินค้า ข้ามสื่อได้สำเร็จ 3) คอลัมน์ Diagnosis ในนิตยสารนิตยอร์กโทมออนไลน์ ที่ได้รับการขยายเรื่องเล่าผ่านซีรีส์และฉายบน Netflix 4) ไดอะรีตุดซีส์ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการเขียนไดอะรี “บันทึกของตูด” ลงในเฟซบุ๊ก และได้รับความสนใจจนถูกนำมาขยายเรื่องเล่าออกไปในสื่ออื่น ๆ จนได้รับความนิยมอย่างสูง 5) สถานีโทรทัศน์ Channel 4 ประเทศอังกฤษ ที่ใช้การสื่อสารข้ามสื่อในประเด็นสาธารณะเกี่ยวกับการทิ้งปลาเล็กที่ไม่ได้ขนาดกลับลงไปในทะเล ผ่านรายการสารคดี “Hugh's Fish Fight” ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในทะเล และ 6) การรณรงค์คัดค้านเขื่อนแม่วงก์ โดยมูลนิธิสืบนาคะเสถียร เพื่อการสร้างมีส่วนร่วมในวาระการสร้างเขื่อนแม่วงก์ อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์กับสาธารณะ

คำสำคัญ : การเล่าเรื่องข้ามสื่อ, นวัตกรรมเชิงเนื้อหา, ความผูกพันกับผู้รับสาร

Abstract

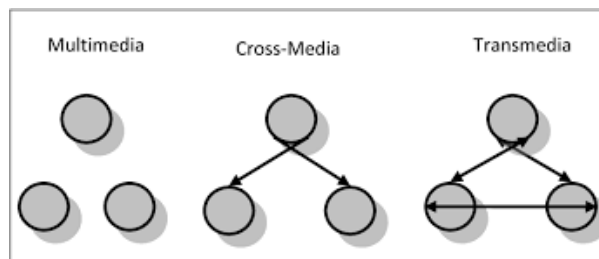
Transmedia storytelling is a media innovation. It is resulting from the influence and impact of new media technology. Currently, it affects the media landscape that makes the media producer apply the transmedia storytelling approach to develop their content to meet the audiences at this moment. Furthermore, it can expand the audience group to be more extensive. The essential concept of Transmedia storytelling is the story engagement with the audience as much as possible. Extending the story widely and systematically similarly to a jigsaw puzzle to fully expand the image or perception of the audience under that story world. Now media organizations use transmedia storytelling methods to expand the empire of stories through various online and offline media. The cases that have occurred both in Thai and abroad are as follows. 1) Star Wars the film that can expand the story in the nove, cartoons, animation, games, and TV. 2) The Lego, The toy company can use transmedia storytelling, reducing the popularity crisis of wasps toys. By successfully brand storytelling. 3) Diagnosis, the column in New York Times Online magazine. It has been extended to the documentary series on Netflix. 4) Diary Tootsie, it began with writing diaries "Tootsie notes" on facebook and has received attention to be extended to the story in other media and is highly popular. 5) Channel 4, that uses transmedia communication on public issues about dumping small-sized fish that are useless back into the sea. The documentary "Hugh's Fish Fight" affects the environment and the sea ecosystem. And 6) The campaign against Mae Wong Dam, by Seub Nakhasathien Foundation. The objective is to create participation in the agenda of the construction of the Mae Wong Dam, Mae Wong District, Nakhon Sawan Province, with the public.

Keywords: Transmedia storytelling, Content Innovation, Audience Engagement

แนวคิดการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

Henry Jenkins (2009) นักวิชาการด้านสื่อจาก University of Southern California ให้คำอธิบายว่า การเล่าเรื่องข้ามสื่อเป็น กระบวนการนำเสนอองค์ประกอบย่อย ๆ ภายใต้อิทธิพลของเรื่องเล่า (story world) อย่างเป็นระบบ และเป็นอิสระต่อกัน ผ่านช่องทางสื่อที่หลากหลาย จะทำให้เรื่องเล่านั้นมีพลังมากขึ้น และทำให้ผู้รับสื่อเกิดความผูกพันร่วม (engagement) กับเรื่องนั้นมากขึ้น จนกลายเป็นสาวกหรือแฟนด้อม จากคำอธิบายข้างต้น จึงกล่าวได้ว่านอกจากการเล่าเรื่องข้ามสื่อจะเป็นนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ของสื่อมวลชนแล้ว ยังเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงลึกกับผู้รับสารที่จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างผู้รับกับผู้ส่งสาร และความรู้สึกผูกพันกับสารและองค์กรสื่อได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันยังมีความสับสนเกี่ยวกับการเล่าเรื่องข้ามสื่อ เนื่องจากมีลักษณะบางประการที่ซ้อนทับกับการเล่าเรื่องแบบ multimedia และ cross media ซึ่ง Thompson (2010) ได้อธิบายลักษณะที่แตกต่างกันของคำว่า multimedia cross media และ transmedia ดังภาพต่อไปนี้

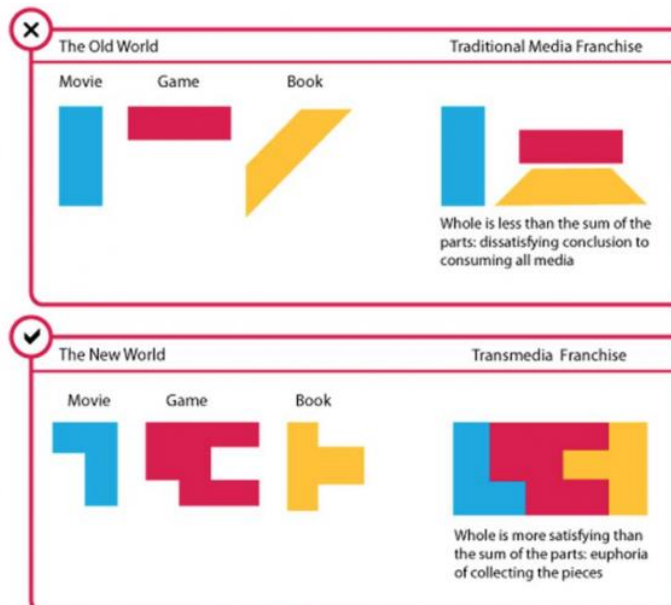


ภาพที่ 1 The differences of multimedia, cross media and transmedia (Thompson, 2010)

จากภาพที่ 1 Thompson อธิบายไว้ว่า การเล่าเรื่องแบบ multimedia คือการเล่าเนื้อหาเดียวกัน ผ่านแพลตฟอร์มที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอละครของช่อง 7 ผ่านทางโทรทัศน์ ตามตารางเวลาออกอากาศ และนำละครที่นำเสนอทางโทรทัศน์แล้วมาเผยแพร่ซ้ำผ่านทางแอปพลิเคชัน bugaboo หรือในเว็บไซต์ของช่อง 7 ด้วย ส่วนการเล่าเรื่องแบบ cross media คือการเล่าเรื่องแบบไขว้สื่อ เป็นการเล่าเนื้อหาที่มีแก่นเรื่องเดียวกัน แต่มีการเพิ่มหรือลดทอนเนื้อหาบางส่วน เพื่อให้เข้ากับธรรมชาติของสื่อที่เล่า เช่น นวนิยายเรื่องคู่กรรม เมื่อนำมาทำเป็นละคร

โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ก็จะมีการเพิ่มหรือลดทอนเนื้อหาบางส่วนไปจากนวนิยาย เป็นต้น ขณะที่การเล่าเรื่องแบบ transmedia เป็นการเล่าเรื่องที่ขยายหรือแตกแขนงไปยังสื่อหรือแพลตฟอร์มที่หลากหลาย และเล่าให้เหมาะสมกับตามธรรมชาติและคุณสมบัติของสื่อ นั้น ๆ โดยมีแก่นเรื่องหรือเส้นเรื่องหลักร่วมกัน ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ อย่างหลากหลายให้แก่ผู้รับสาร ถือเป็นนวัตกรรมด้านเนื้อหา (content innovation) ของสื่อมวลชนที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองกลุ่มผู้รับสารที่ต่างกัน รวมถึงเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงลึกกับผู้รับสาร (engagement) ที่จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างผู้รับกับผู้ส่งสาร และความรู้สึกผูกพันกับสารหรือเนื้อหาได้มากขึ้น

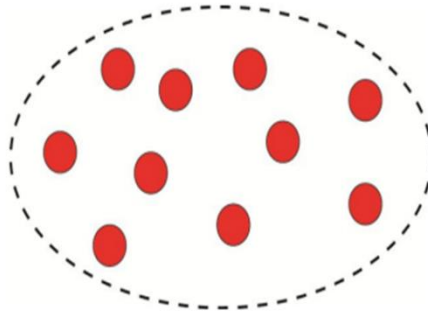
การเล่าเรื่องข้ามสื่อที่มีลักษณะคล้ายการต่อจิ๊กซอว์เพื่อขยายภาพหรือการรับรู้ของผู้รับสารให้สมบูรณ์ทุกมิติ Robert Pratten (2016) ได้เปรียบเทียบการเล่าเรื่องทางสื่อมวลชนในยุคสื่อเก่ากับสื่อใหม่ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การเล่าเรื่องในยุคสื่อเก่านั้นจะมีลักษณะที่อาจจะเรียกได้ว่าต่างคนต่างเล่า เรื่องแต่ละเรื่องจะถูกผลิตและเล่าไปตามธรรมชาติของสื่อมวลชนแต่ละประเภท ขณะที่การเล่าเรื่องในยุคสื่อใหม่นั้น จะมีลักษณะเหมือนเรื่องย่อย ๆ จะถูกนำมาประติประต่อกันจนได้ภาพที่สมบูรณ์ ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบการเล่าเรื่องแบบ Traditional media franchise กับ Transmedia franchise Robert Pratten (2016)

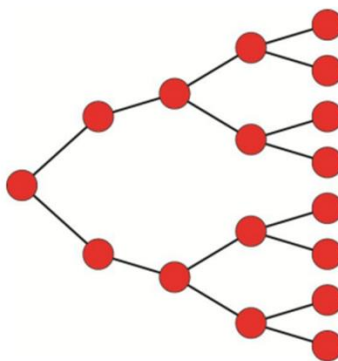
จากการศึกษา Stackelberg (2011) พบว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแพลตฟอร์มได้ 3 รูปแบบ ดังภาพต่อไปนี้

1. Open worlds คือการสร้างโลกแห่งเรื่องเล่า ที่ภายในมีเรื่องย่อย ๆ ซึ่งผู้รับสารสามารถเลือกรับเรื่องใดก่อนหรือหลังได้ตามความต้องการโดยไม่จำเป็นต้องตามลำดับ แต่ละเรื่องย่อยนี้จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาเรื่องเล่าอื่น ๆ ต่อไป



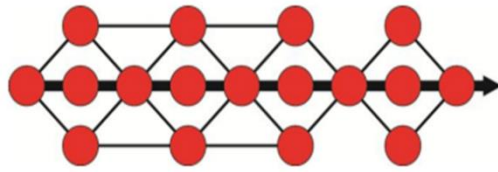
รูปแบบที่ 1 Open worlds allow readers to access the events in the narrative in any order

2. Branching narratives คือลักษณะการแตกสาขาของเรื่องเล่า จากเรื่องแรกในสื่อตั้งต้นไปสู่เรื่องย่อย ๆ ในสื่ออีกหลากหลาย แต่ผู้ใช้สื่อก็สามารถเลือกรับเรื่องใดจากจุดใดก่อนได้เช่นเดียวกัน



รูปแบบที่ 2 Branching narratives have a temporal sequence but users are able to make choices at certain decision points

3. Parallel narratives คือการเล่าเรื่องแบบคู่ขนาน โดยมีเส้นเรื่องหลักในสื่อหลัก และมีเรื่องการขยายเรื่องเล่าไปยังสื่ออื่น ๆ เพื่อเปิดประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับผู้รับสารและสนับสนุนให้ติดตามเรื่องเล่าหลักต่อไป



รูปแบบที่ 3 Parallel narratives allow users choices but eventually converge back to key events.

ภาพที่ 3 รูปแบบการเล่าเรื่องข้ามสื่อ (Stackelberg, 2011)

แนวทางการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

หัวใจหลักที่ทำให้การเล่าเรื่องข้ามสื่อประสบความสำเร็จนั้น ผู้สร้างเนื้อหาต้องอาศัยแนวทางหลัก 3 ด้าน ได้แก่

1. การใช้แพลตฟอร์มที่หลากหลาย (multiple platform) พิจารณาตามธรรมชาติของสื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะเล่า ทั้งนี้เพื่อการสร้างการเข้าถึงผู้รับสารที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกันไป เพื่อขยายกลุ่มแฟนใหม่ ๆ ที่มีต่อเรื่องราวนั้น
2. การขยายเนื้อหา (content expansion) เรื่องแต่ละเรื่องมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวของมันเอง แต่ขณะเดียวกันเรื่องนั้นก็ใช้องค์ประกอบของจักรวาลแห่งเรื่องเล่าเดียวกัน การขยายเรื่องเล่าหลักเพื่อการสร้างสรรค์ ต่อเติมเรื่องราวใหม่ ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งในทางธุรกิจและสร้างความสนใจอย่างต่อเนื่องกับแฟน ๆ ของเรื่องเล่าหลักนั้น
3. การมีส่วนร่วมของผู้รับสาร (audience engagement) สร้างการเข้าถึง การมีส่วนร่วมและความผูกพันกับผู้รับสารให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความภักดีของกลุ่มแฟน ๆ ที่มีต่อเรื่องเล่านั้น รวมถึงการยอมรับให้ผู้ใช้สื่อเป็นผู้ร่วมสร้างหรือผลิตเนื้อหา (UGC-user generated content)

นอกจากนี้ Henry Jenkins ได้สรุปหลักพื้นฐานสำคัญ 7 ประการของการเล่าเรื่องข้ามสื่อให้ประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกผูกพันร่วมกับเรื่องเล่าได้ (engagement) ดังนี้ (The Characters of transmedia Storytelling Jenkins, 2009, 2010; Haamer, 2011 อ้างถึงในมรรยา อัครจันทร์โชติ, 2561)

1. Spreadability + Drillability พิจารณาคุณลักษณะของเนื้อหาสื่อ ซึ่งควรประกอบด้วยคุณลักษณะแนวนอนและแนวลึก กล่าวคือ เป็นเนื้อหาที่สามารถแพร่กระจายไปสู่สื่ออื่นๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับสื่อมีส่วนร่วมกับเนื้อหา และในขณะเดียวกัน ก็ควรเป็นเนื้อหาที่บุคคลสามารถ

สำรวจลงลึกในเรื่องเล่าที่เราพบว่า กระตุ้นจินตนาการและความสำคัญของเขาได้ เช่น Star Wars ที่มีการแบ่งเนื้อหาไปตามแพลตฟอร์มสื่อต่าง ๆ ได้มากมายไม่รู้จบ แต่สำหรับผู้ที่ยื่นชอบเรื่องเล่าใด ก็สามารถที่จะสำรวจลงลึกในแต่ละเหตุการณ์ แต่ละตัวละครได้

2. Continuity + Multiplicity ออกแบบและวางแผนการเล่าเรื่องข้ามสื่ออย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มุ่งให้ผู้รับทบทวนและให้ความสำคัญกับการติดตามเรื่องเล่าผ่านสื่ออย่างต่อเนื่อง และในขณะเดียวกัน ก็ต้องกระตุ้นให้เขาได้รับสื่อทางเลือกอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องเล่านั้นคู่ขนานเพิ่มเติมไปด้วย เพื่อนำไปสู่ความพึงพอใจของแฟนเรื่องเล่าในระดับสูงสุด เช่น Star Wars ที่มีเรื่องเล่าต่าง ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง และผ่านหลากหลายช่องทาง

3. Immersion + Extractability ออกแบบให้ผู้รับสารรู้สึกว่าได้เดินทางเข้าไปในโลกแห่งเรื่องเล่านั้น จนรู้สึกเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่า แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องทำให้ผู้รับสารถอยตัวออกมา เพื่อเห็นถึงมิติความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่านั้นกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเขาเอง เช่น มีสถาบันฝึกเจไดที่ดิสเนย์แลนด์ ทำให้แฟน Star Wars รู้สึกว่าตนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่า และได้ซื้อโมเดลหรือของใช้ที่ระลึก Star Wars กลับไปใช้ที่บ้าน

4. World building สร้างโลกของเรื่องเล่าที่เอื้อต่อการนำเสนอตัวละครที่หลากหลาย หรือเรื่องเล่าย่อย ๆ ที่หลากหลายผ่านสื่อที่หลากหลาย นอกจากนี้ ควรจะทำให้ผู้รับสารมีภาพที่ชัดเจนของดินแดนแห่งเรื่องเล่านั้นด้วย เช่น แผนที่ทางภูมิศาสตร์ หรือทำให้ผู้รับสารนึกเห็นภาพของชีวิตประจำวัน สภาพทางสังคมวัฒนธรรม การแต่งกาย ภาษา ฯลฯ ของผู้คนในเรื่องเล่านั้น อันจะช่วยเติมเต็มให้ผู้รับสารเข้าใจโลกของการเล่าเรื่องนั้นมากขึ้น เช่น Star Wars ออกแบบอาณาจักรต่าง ๆ มีแผนที่ดวงดาว มีตัวละครต่าง ๆ มากมาย ทำให้เรามีภาพใหญ่ในโลกของ Star Wars ได้ชัดเจน

5. Seriality สร้างเรื่องเล่าที่เต็มไปด้วยความหมายและความน่าสนใจ จากนั้นจึงแบ่งเรื่องทั้งหมดออกเป็นส่วน ๆ ที่มีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง แล้วกระจายแต่ละส่วนไปยังแต่ละช่องทาง ทั้งนี้ผู้รับสารไม่จำเป็นต้องติดตามสารตามลำดับโครงเรื่อง แต่สามารถเลือกรับเรื่องเล่าจากช่องทางใดก่อนก็ได้ เช่น จากภาพยนตร์ Star Wars ที่มีการเล่าเรื่องอื่น ๆ เพิ่มเติมในสื่อแพลตฟอร์มอื่น ๆ

6. Subjectivity ตระหนักว่าผู้รับสารแต่ละคนมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน และพวกเขาเลือกมองเห็นเรื่องเล่าสายตาของตัวละครที่แตกต่างกัน ดังนั้น การที่พวกเขาได้เข้าถึงส่วนขยายของเรื่องเล่าผ่านสื่ออื่น ๆ เขาก็จะมีมุมมองต่อเรื่องเล่าที่ขยายออกไปด้วย เช่น การนำตัวละครลงใน

ภาพยนตร์มาเป็นตัวเอกในเรื่องเล่าอีกแพลตฟอร์มหนึ่ง ซึ่งเอื้อต่อการเข้าถึงผู้รับสื่อที่มีความชอบแตกต่างกัน

7. Performance กระตุ้นให้ผู้รับสารกลายมาเป็นผู้ใช้สื่อเชิงรุก และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขยายเรื่องเล่านั้นด้วยตัวของเขาเอง ในฐานะผู้เข้าร่วม (attractor) หรือในฐานะผู้ทำกิจกรรมบางอย่าง (activator) กับกลุ่มที่มีความสนใจเรื่องเล่าร่วมกัน เช่น Star Wars จัดงานประกวดผลงานแฟน Star Wars และมีการแลกเปลี่ยนผลงานกัน เช่น ตัวเอกในซีรีส์ที่แฟน Star Wars เป็นคนสร้าง ถูกนำไปปรากฏในหนังสือนิยายที่แฟน Star Wars เขียน เป็นต้น

กรณีศึกษาการเล่าเรื่องข้ามสื่อของภาคธุรกิจและประชาสังคม

1. Star Wars หลายคนรู้จัก Star War ในฐานะภาพยนตร์ที่ประสบความสำเร็จและมีออกฉายหลายภาคด้วยกัน แต่หากพิจารณาภาพยนตร์เรื่อง Star Wars ในประเด็นการเล่าเรื่องข้ามสื่อจะถือได้ว่าเป็นเรื่องเล่าที่ประสบความสำเร็จมากเรื่องหนึ่ง เพราะไม่เพียงภาพยนตร์เท่านั้นที่ทำให้ Star Wars ประสบความสำเร็จสร้างรายได้มหาศาล แต่การขยายเรื่องเล่าย่อย ๆ ของ Star Wars ไปยังแพลตฟอร์มอื่น ๆ ทั้งนวนิยาย การ์ตูนแอนิเมชัน เกมส์ และ ทีวีซีรีส์ ก็สร้างรายได้และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มได้มากขึ้น เช่น เกมส์ที่เข้าถึงกลุ่มเด็ก หรือนวนิยายแนวโรมานติก ที่เข้าถึงกลุ่มผู้หญิง รวมถึงการใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง The Clone Wars ให้เป็นสะพานเชื่อมต่อเรื่องราวของ Star Wars ภาค 2 และ 3 กลยุทธ์การเล่าเรื่องข้ามสื่อของ Star Wars ทำให้เกิดโลกของเรื่องเล่าที่ผู้ชมสามารถสร้างประสบการณ์ได้จากสื่อหลาย ๆ แพลตฟอร์ม และแต่ละแพลตฟอร์มก็ส่งเสริมซึ่งกันและกัน กระตุ้นให้ผู้รับสารอยากจะเชื่อมต่อเรื่องราวภายในโลกแห่งเรื่องเล่านั้นให้ได้มากที่สุด จนกระทั่งเกิดสาวกของเรื่องเล่าหรือแฟนดอมของ Star Wars จำนวนมากทั่วโลก



ภาพที่ 4 การเล่าเรื่องของ Star War

นอกจากเหล่าแฟนดอมของ Star War จะเกิดความหลงใหลในเรื่องเล่าผ่านสื่อต่าง ๆ แล้ว ยังเกิดปรากฏการณ์การรวมตัวกันของเหล่าแฟนดอมโดยการจัดตั้งเป็นกองกำลัง 501 ซึ่งมีสมาชิกนับหมื่นคนทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทยด้วย เหล่าแฟนดอมที่ร่วมกันจัดตั้งกองกำลัง 501 ได้สร้างปรากฏการณ์การรวมตัวโดยแต่งกายในชุดกองกำลัง 501 เพื่อร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ และเพื่อช่วยเหลือสังคมอีกด้วย



ภาพที่ 5 การรวมตัวกันของแฟนดอม Star Wars ในนามกองกำลัง 501 เพื่อทำกิจกรรมเกี่ยวกับภาพยนตร์ และช่วยเหลือสังคม

จากปรากฏการณ์การรวมตัวกันของเหล่าแฟนดอมนี้เอง ทำให้เห็นว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อของ Star Wars ได้สร้างความผูกพันร่วมกับผู้รับสารอย่างมาก จนทำให้ผู้รับสารมีความรู้สึกร่วม (inner) กับเรื่องเล่าจนเกิดเชื่อมต่อระหว่างโลกแห่งเรื่องเล่ากับโลกทางกายภาพให้เกิดขึ้น หลังจากที่มีผู้สร้างภาพยนตร์เห็นถึงปรากฏการณ์ดังกล่าว ได้นำเรื่องของกองกำลัง 501 ไปบรรจุไว้ในเนื้อหาของนวนิยายและภาพยนตร์ Star Wars: The Clone Wars ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ

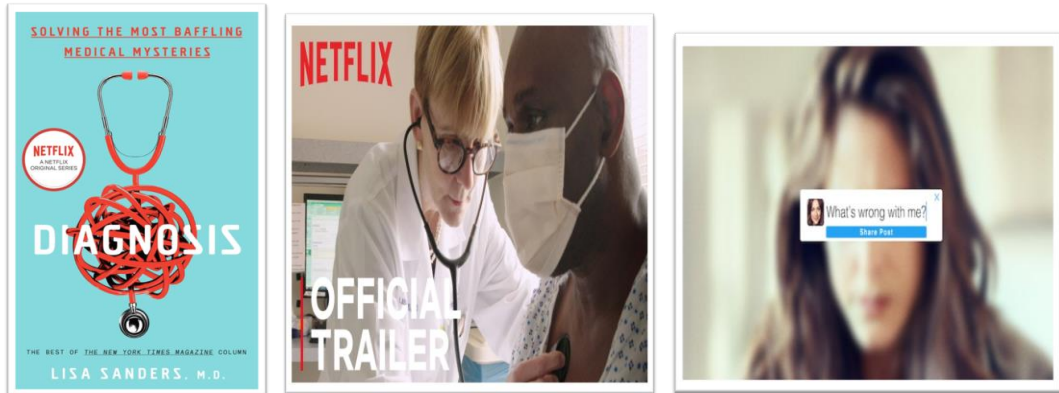
หลักการของการเล่าเรื่องข้ามสื่อในการสร้างความผูกพันกับผู้รับสาร ตลอดไปจนถึงยอมรับให้ผู้รับสารเป็นผู้ร่วมสร้างเนื้อหา (UGC-user generated content)

2. LEGO เลโก้เป็นที่รู้จักกันดีในนามของบริษัทผลิตของเล่นเด็กที่มีชื่อเสียงบริษัทหนึ่งของโลก และประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจของเล่นอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ 1960 70 และ 80 ซึ่งแน่นอนปัจจุบันนี้ถ้าเลโก้ยังขายแค่ของเล่นสำหรับเด็กย่อมต้องได้รับผลกระทบอย่างมากจากนวัตกรรมดิจิทัล เพราะเกมส์ออนไลน์ให้ความสนุกและสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่เหมือนจริงให้กับเด็กได้มากกว่า เลโก้จำเป็นต้องแสวงหาทางรอดของธุรกิจ จึงเกิดแนวคิดที่ว่า เลโก้จะต้องไม่ใช่แค่การขายของเล่น แต่มันคือธุรกิจของจินตนาการ “it does not ‘just sell toys’, it’s in the business of ‘imagination’.”

เลโก้ได้ใช้กลยุทธ์ที่น่าสนใจเปลี่ยนตัวต่อธรรมดาให้มีพลังมหัศจรรย์ในการเล่าเรื่องผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น การสร้างภาพยนตร์ (ทำรายได้หลายล้านดอลลาร์ในบ็อกซ์ออฟฟิศทั่วโลก) ที่ให้วีรบุรุษในเรื่องมาถูกเล่าเป็นดาวเด่นอีกครั้งในวิดีโอเกมส์ รวมถึงถูกวางขายในรูปแบบของเล่นแบบเดิมด้วย นอกจากนี้เลโก้ยังสร้างทีวีแอนิเมชัน แอปพลิเคชัน โซเชียลมีเดีย เกมส์ รวมถึงเลโก้แลนด์ เพื่อขยายจักรวาลของเรื่องราว และเพิ่มประสบการณ์ให้กับแฟน ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเดิม คือเด็ก ตลอดไปจนถึงกลุ่มผู้ใหญ่ด้วย



ภาพที่ 6 ธุรกิจของเล่นเลโก้และการขยายเรื่องราวข้ามสื่อ



ภาพที่ 8 ซีรีส์ Diagnosis ที่ออกฉายทาง Netflix

แม้ว่ากรณีของ Diagnosis ยังไม่ถือว่าประสบความสำเร็จในแง่ของจำนวนผู้อ่านและผู้ชม รวมถึงรายได้ของสื่อ แต่ผู้เขียนคิดว่ากรณีนี้เป็นตัวอย่างของการสื่อสารข้ามสื่อที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับสาธารณะในแง่ของการรักษาผู้ป่วย และการสร้างความหวังและกำลังใจให้กับคนไข้จำนวนมากทั่วโลก ซึ่งหากสื่อมวลชนสามารถแสดงบทบาทนี้ได้มากขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์กับสังคมมากขึ้นเช่นเดียวกัน

4. ไดอะรีตีตตี้ส์ ซีรีส์เรื่องไดอะรีตีตตี้ส์เป็นกรณีศึกษาการสื่อสารข้ามสื่อที่ประสบความสำเร็จกรณีหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งหากพิจารณาจากต้นเรื่องซีรีส์เรื่องนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากเรื่องราวในเพจเฟซบุ๊ก “บันทึกของตุ๊ด” ที่เจ้าของเพจต้องการเขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนสนิทเพศที่สาม ผ่านเพจในลักษณะคล้ายเขียนบันทึกหรือไดอารี่ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ใช้เฟซบุ๊กจำนวนมากเข้ามาอ่าน รวมถึงแชร์เรื่องราวของเพจดังกล่าวออกไปอย่างกว้างขวาง จากความโด่งดังของเพجبันทึกของตุ๊ด ก็ถูกถ่ายทอดผ่านหนังสือ ในชื่อเรื่องเดียวกันว่า บันทึกของตุ๊ด หลังจากนั้นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ก็ได้นำเรื่องราวจากเพจมาเล่าขยายต่อเป็นซีรีส์เรื่องไดอะรีตีตตี้ส์ที่ออกอากาศผ่านช่อง GMM 25 ซีรีส์ได้รับความนิยมและพูดถึงในวงกว้าง และมีการออกอากาศซ้ำทางไลน์ทีวี และช่องทางสื่อโซเชียลต่าง ๆ ความสำเร็จจากซีรีส์ยังทำให้มีการขยายเรื่องเล่าต่อไปเป็นนิยายทางเว็บไซต์ Dekdee ซึ่งนำตัวละครลงในซีรีส์มาดำเนินเรื่องเป็นตัวละครหลักในนิยายที่น่าเสนอเป็นตอน



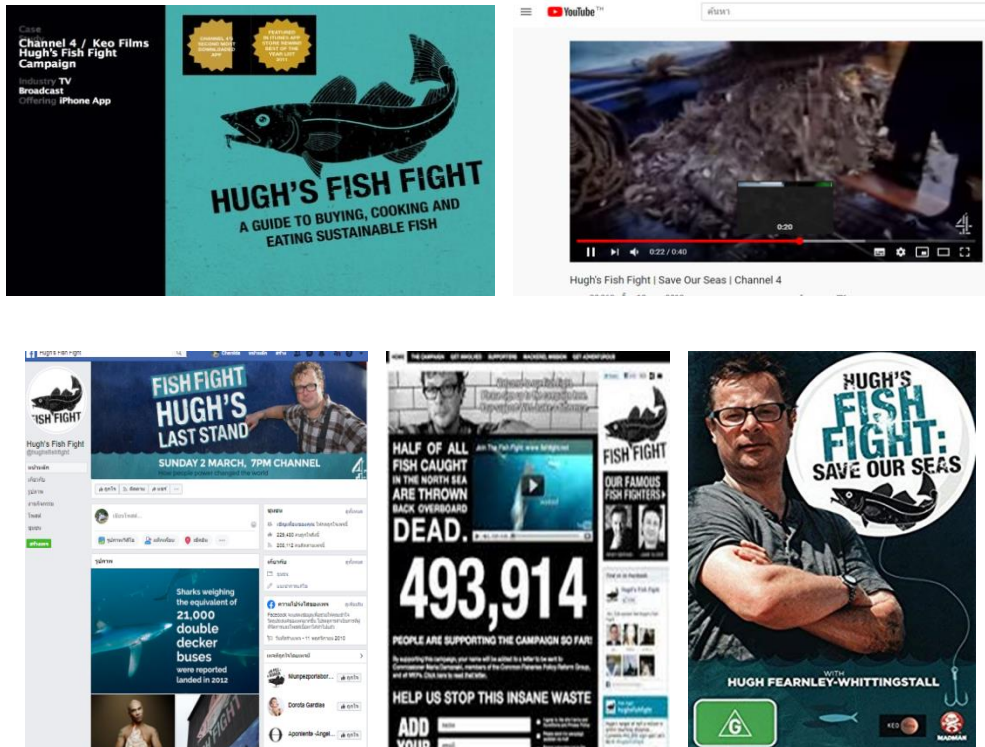
ภาพที่ 9 การเล่าเรื่อง “ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์” ผ่านสื่อโซเชียล หนังสือ และโทรทัศน์

ซีรีส์เรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ได้นำเอกลักษณ์ของการเล่าเรื่องข้ามสื่อมาใช้ในเชิงการตลาด และได้ใช้เทคนิคการเล่าเรื่องข้ามสื่อ โดยนำเรื่องย่อยของไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ และแฮชแทค # DiaryTootsies มาแชร์ในสื่อออนไลน์ ผ่านเรื่องราวตลกขบขัน สร้างเสียงหัวเราะ อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ชมมีประสบการณ์เข้ามามีส่วนร่วมในการเล่าประสบการณ์ของตนเอง ผ่านทางเรื่องย่อยที่ทางซีรีส์ได้กำหนดไว้ โดยชุดประสบการณ์นี้ได้มีการถูกนำไปเล่าในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่เป็นที่นิยมไม่ว่าจะเป็น Twitter ,Facebook ,IG จนกลายเป็น Viral ที่แพร่กระจายทางสื่อออนไลน์ ส่งผลให้จำนวนผู้ชมซีรีส์เรื่อง ไดอารี่ ตุ๊ดซี่ส์ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (ธรินทร์วัชร ตางาม, 2559)

จะเห็นได้ว่ากรณีศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 4 กรณีเป็นการเล่าเรื่องข้ามสื่อของสื่อมวลชนภาคธุรกิจ ซึ่งส่วนหนึ่งวัดจากรายได้ และจำนวนผู้รับสาร แต่ขณะเดียวกันปัจจุบันนี้การเล่าเรื่องข้ามสื่อก็ได้ถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของสื่อสาธารณะและภาคประชาสังคมด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งการสื่อสารข้ามสื่อในภาคสังคมนี้อาจจะไม่สามารถวัดความสำเร็จได้ด้วยยอดเงิน แต่ผู้สื่อสารมีความคาดหวังให้การสื่อสารในประเด็นทางสังคมประเด็นหนึ่ง ๆ สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ปัญหา ตลอดจนยกระดับสังคมให้ดีขึ้นด้วย ดังตัวอย่างที่จะนำเสนอต่อไปนี้

5. Channel 4 ประเทศอังกฤษ สถานีโทรทัศน์ Channel 4 เป็นสื่อสาธารณะเช่นเดียวกับ BBC แต่มีรูปแบบการหารายได้จากการโฆษณา กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนอังกฤษที่ไม่ดู BBC ตัวอย่างการวิเคราะห์กรณีศึกษาของ Channel 4 ในการสื่อสารประเด็นทางสังคมด้วยแนวทางการเล่าเรื่องข้ามสื่อที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดกรณีหนึ่งคือ รายการสารคดี “Hugh's Fish Fight” ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารประเด็นการทิ้งปลาเล็กที่ไม่ได้ขนาดตามต้องการของชาวประมงทะเล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยมีเป้าหมายเพื่อการสื่อสารความเข้าใจแก่สาธารณะและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายอียู

โปรเจกต์นี้เริ่มจากการใช้พ่อครัวที่มีชื่อเสียง (Celebrity Chef) ทำคลิปไวรัลลงบนยูทูบให้มีการแชร์เกี่ยวกับปัญหาและปลาตายที่ถูกทิ้งในทะเล จากนั้นมีเว็บไซต์ที่ผู้คนเข้ามาอ่านข้อมูลและร่วมลงรายชื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงกฎหมายของอียู มีการรณรงค์คิดสูตรอาหารเอาปลาที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่จับขึ้นมาได้ ให้ทำขายได้ ใช้แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนในการใช้ข้อมูลผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ออกอากาศทาง Channel 4 จำนวน 3 ตอน ซึ่งมีคนดูมากกว่า 3 ล้านคนทุกสัปดาห์ และมีการซื้อนำไปฉายในอีก 28 ประเทศ ทำให้เกิดการสื่อสารประเด็นดังกล่าวอย่างกว้างขวางทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์ จนนำไปสู่การลงชื่อในคำร้องออนไลน์ (Online Petition) เพื่อรณรงค์ให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย จบรายการ 3 ตอนมีคนลงชื่อ 5 แสนคนและเพิ่มเป็น 8 แสนกว่าคน จาก 195 ประเทศร่วมลงนาม รวมถึงคนดูรายการ 24,000 คนร่วมอีเมลถึงรัฐบาลสนับสนุนให้มีการกำหนดเขต Marine Conservative Zone และในเดือนธันวาคม 2556 สหภาพยุโรปหรืออียูผ่านกฎหมายแบนการทิ้งปลา และมีผลเริ่มใช้ตั้งแต่ปี 2558 (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2561)



ภาพที่ 10 การเล่าเรื่องข้ามสื่อประเด็นทางสังคม “Hugh's Fish Fight”

6. การรณรงค์คัดค้านเขื่อนแม่วงก์ ตัวอย่างการเล่าเรื่องข้ามสื่อประเด็นเขื่อนแม่วงก์นี้ มีความแตกต่างจากกรณีตัวอย่างที่ยกมาก่อนหน้าใน 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา เพราะเนื้อหาเป็นการสื่อสารเพื่อรณรงค์ต่อต้านเขื่อนแม่วงก์ ซึ่งแตกต่างจากกรณีตัวอย่างที่ 1 – 4 และด้านผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตเนื้อหา กรณีของการต่อต้านเขื่อนแม่วงก์ เป็นการสื่อสารจากภาคประชาสังคมหรือกลุ่ม NGO โดยมูลนิธิสืบนาเคเสถียรแตกต่างกับกรณีตัวอย่างทั้ง 5 กรณี ที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของการสื่อสารประเด็นดังกล่าว คือการสร้างการมีส่วนร่วมในวาระการสร้างเขื่อนแม่วงก์ อำเภอม่วงก่ จังหวัดนครสวรรค์ กับสาธารณะ ตลอดจนเพื่อคัดค้านการสร้างเขื่อน โดยให้เหตุผลว่า โครงการสร้างเขื่อนแม่วงก์ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เพราะจะเกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างมาก

จากการศึกษาของมรยาท อัครจันทโรตธิต (2561) พบว่าการสื่อสารประเด็นเขื่อนแม่วงก์มีลักษณะเป็นการเล่าเรื่องข้ามสื่อ โดยใช้สื่อหลักเริ่มต้นจากเว็บไซต์มูลนิธิสืบนาเคเสถียร ซึ่งมี

การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานเชิงลึก รวมถึงการใช้โซเชียลมีเดียของมูลนิธิสนับสนุนข้อมูลและเชื่อมโยงผู้ใช้สื่อด้วยการเปิดพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็น และแชร์เนื้อหาไปยังผู้ใช้โซเชียลอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ทางผู้ส่งสารยังทำเอกสารแจกฟรีให้ดาวโหลดออนไลน์ และทำสื่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเสวนา การยื่นหนังสือต่อภาครัฐ และทำโปสเตอร์ สติกเกอร์ เป็นต้น เพื่อสร้างการรับรู้ของสาธารณะให้มากยิ่งขึ้น แต่การเล่าเรื่องที่สร้างการรับรู้ต่อประเด็นการคัดค้านเขื่อนแม่วงก์ได้มากที่สุด คือการใช้สื่อบุคคล โดยอาจารย์ศศิน เฉลิมลาภ เลขาธิการมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ที่สร้างแคมเปญเดินเท้าแม่วงก์ – กรุงเทพฯ



ภาพที่ 11 การสื่อสารประเด็นคัดค้านเขื่อนแม่วงก์ผ่านสื่อต่าง ๆ ของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร

จากแคมเปญเดินเท้าแม่วงก์ – กรุงเทพฯ ที่สร้างการรับรู้ประเด็นการคัดค้านเขื่อนแม่วงก์อย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นวาระข่าวสารที่สื่อมวลชนกระแสหลักให้ความสนใจ ตลอดจนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้รับสารได้มากระดับหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีการใช้เฟซบุ๊กแฟนเพน

“Sasin Chalemlarp” ในการสนับสนุนข้อมูลของกิจกรรมดังกล่าวทุกระยะ และยังมีการรวบรวมสถิติและภาพที่โพสต์ตั้งแต่ก่อนการเดินเท้า จนสิ้นสุดกิจกรรม มาจัดพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ “สถานการณ์เดินเท้า” โดยสำนักพิมพ์คมบาง ออกวางจำหน่าย โดยนารายได้สบทบทุนมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ความสำเร็จที่เกิดจากการใช้บุคคลและกิจกรรมในการสื่อสารประเด็นคัดค้านเขื่อนแม่วงก์แม้จะไม่ได้เป็นการวางแผนที่จะเล่าเรื่องข้ามสื่อตั้งแต่ต้น แต่ก็เป็นที่น่ายินดีที่สะท้อนให้เห็นว่า การใช้สื่อที่หลากหลายในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม สามารถสร้างการมีส่วนร่วม (engagement) ของผู้รับสาร และนำไปสู่ความสำเร็จของการสื่อสารได้ แต่อย่างไรก็ตามหากมีการศึกษาแนวทางเพื่อเสนอแนะการวางแผนและการสื่อสารข้ามสื่ออย่างเป็นระบบ ก็อาจสร้างความผูกพันและเกิดความยั่งยืนในการสื่อสารประเด็นทางสังคมได้มากขึ้น



ภาพที่ 12 การสื่อสารข้ามสื่อโดยใช้สื่อบุคคล (ศศิน เฉลิมลาภ) เป็นสื่อหลัก

สรุป

จากกรณีศึกษาทั้ง 6 กรณีที่ผู้เขียนกล่าวถึงในข้างต้น จะเห็นถึงแนวทางการเล่าเรื่องข้ามสื่อที่เกิดขึ้นทั้งในสื่อภาคธุรกิจ สื่อสาธารณะ และภาคประชาคม หากพิจารณาแล้วทั้ง 3 ส่วน จะเห็นได้ว่าภาคธุรกิจสื่อ และสื่อสาธารณะประสบความสำเร็จในการเล่าเรื่องข้ามสื่อได้มากกว่า ภาคประชาสังคม ซึ่งจากการวิเคราะห์ ผู้เขียนคิดว่าองค์กรสื่อทั้งภาคธุรกิจและสาธารณะมีนักสื่อสารมืออาชีพ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการผลิตบนแพลตฟอร์มที่หลากหลาย ขณะที่ในต่างประเทศมีการศึกษาถึงแนวทางการเล่าเรื่องข้ามสื่ออย่างแพร่หลาย ทำให้ผู้ผลิตสื่อหันมาให้ความสนใจในการผลิตเนื้อหาและสื่อสารข้ามสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สื่อในปัจจุบันมากขึ้น ในขณะที่องค์กรภาคประชาสังคมยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการผลิตและวางแผนการเล่าเรื่องข้ามสื่อ ทำให้การสื่อสารข้ามสื่อของภาคประชาสังคมเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นภาวะวิกฤติในการสื่อสารเท่านั้น ดังนั้นในการสื่อสารประเด็นทางสังคมโดยใช้แนวทางการเล่าเรื่องข้ามสื่อให้ประสบความสำเร็จอาจจำเป็นต้องอาศัยผู้ผลิตสื่อมืออาชีพมาช่วย

1. นอกจากนี้ปัจจัยด้านธรรมชาติของเนื้อหาก็มีความสำคัญที่ทำให้การเล่าเรื่องข้ามสื่อประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เนื้อหาของสื่อภาคธุรกิจเป็นเนื้อหาที่ให้ความบันเทิง ขณะที่เนื้อหาของภาคประชาสังคมเป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างหนัก และมักมีองค์ประกอบของความขัดแย้ง จึงอาจขาดแรงดึงดูดที่จะทำให้ผู้รับสารเปิดรับและมีส่วนร่วมกับประเด็นทางสังคม อย่างไรก็ตามกรณีศึกษา Channel 4 ประเทศอังกฤษก็อาจนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยในการสื่อสารประเด็นทางสังคมขององค์กรภาคประชาสังคมได้ โดยอาศัยช่องทางสื่อสาธารณะ ThaiPBS ร่วมกับแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อการขยายเรื่องเล่าและเปิดพื้นที่ในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารให้มากขึ้น และอาจจะนำไปสู่การยอมรับและเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้นด้วย

บรรณานุกรม

- Jenkins, H. (2009). **The Revenge of the Origami Unicorn: Seven Principles of Transmedia Storytelling**. Retrieved from http://henryjenkins.org/2009/12/the_revenge_of_the_origami_uni.html.
- _____. (2011). **Transmedia 202: Future Reflections**. Retrieved from http://henryjenkins.org/2011/08/defining_transmedia_further_re.html.
- Munyat, A. (2017). **Transmedia Storytelling and Building Engagement in Communicating Social Issue** (doctoral dissertation). Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Pratten, R. (2016). **Transmedia Storytelling: Getting Started**. Retrieved from <http://workbookproject.com/culturehacker/>.
- Sakunsri, S. (2018). Development of Content Innovation with Cross-media Content Strategy For Television Program. **Dhurakij Pundit Communication Arts Journal**, 12 (1), 193 – 225. (In Thai)
- Stackelberg, P. v., (2011). **Creating Transmedia Narrative: The Structure and Design of Stories Told Across Multiple Media**. Master's thesis (School of Information Design Technology), USA: University of New York Institute of Technology.
- Tangam, T. (2559). Transmedia Storytelling in Digital age. In case of “Diary Tootsies” **JCE-Journal**, 1 (1), Retrieved from <http://203.131.210.100/ejournal/wp-content/uploads/2016/09/JCIS59061.pdf>. (In Thai)
- Thompson, B. (2010). **Towards a Definition of Transmedia**. Retrieved from <http://www.giant-mice.com/archives/2010/04/towards-a-definitionoftransmedia/>.
- Time, C. (2015). Transmedia: story-telling. **Journal of Communication and Innovation NIDA**, 2 (1), 59 - 88. (In Thai)

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา รอดอยู่*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Chanida_oil@gmail.com

อาจารย์ทยา เตชะเสน

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: boran_j@hotmail.com

อาจารย์ยศยง เข็นภักดี

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: boran_j@hotmail.com

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF NURSING THE TIRTIARY CARE CENTER.

ฤทัยรัตน์ กรมไธสง* และพิสิฐ โอ่งเจริญ

Ruthairat Kromthaisong* and Pisit Ongcharoen

Received: 15 August 2022, Revised: 9 December 2022, Accepted: 16 December 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ เพื่อการพัฒนาบุคลากรและองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ซึ่งคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ เพราะงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นงานที่มุ่งเลือกสรร คนดี มีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพเข้ามาปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารทรัพยากรมนุษย์ประกอบไปด้วย คน งาน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งในการจัดการองค์กรถ้าเริ่มต้นด้วยการบริหารจัดการที่ดี มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพแล้ว จะทำให้องค์กรมีขับเคลื่อนไปได้อย่างรวดเร็วและปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป บุคลากรที่ได้รับการพัฒนา มีทักษะ องค์ความรู้ ความสามารถที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูง พัฒนาระบบงานได้อย่างรวดเร็วมีระบบ เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าคุ้มทุน ดังนั้นการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะความสำเร็จขององค์กรจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยประสิทธิภาพของบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งทุกองค์กรประสงค์ที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, โรงพยาบาลศูนย์

Abstract

This academic paper aims to study human resource management in healthcare facilities. for the development of personnel and organizations to achieve the goals of success The quality of human resources is one factor.

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : ruthairat5696@gmail.com

important in leading the organization to achieve its goals Since human resource management is a job that focuses on selecting people with knowledge, ability and quality to work. Perform duties according to the mission to achieve the objectives with efficiency and effectiveness. Human resource management consists of people, work, money, and materials. In managing an organization, if it starts with good management, there is a clear goal setting plan. There is an effective management strategy. It will make the organization move quickly and be able to adapt to the changing situation. Personnel who have been developed to have skills, knowledge, and high competence affect performance leading to high performance performance Develop the system quickly and systematically High benefit and value Therefore, human resource management is important because the success of the organization will occur. Efficiency of the personnel contained in the organization, which every organization desires to develop themselves to be successful.

Keywords: Human resource management, Performance, Tertiary care Center.

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งขององค์กรที่จะต้องได้รับการจัดการและนำไปใช้อย่างมีคุณค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหน้าที่หลักสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารงานบุคคล การที่จะบริหารคนเก่งให้มีส่วนช่วยทำให้องค์กรพัฒนา โดยการสร้างแรงกระตุ้น แรงจูงใจ และรักษานักงานที่มีความสามารถสูงไว้ให้ได้ นั่นถือได้ว่ากระบวนการบริหารนั้นเป็นไปอย่างยอดเยี่ยม ซึ่งในกระบวนการบริหารงานบุคคลที่มีระบบเพื่อสรรหา คัดเลือก พัฒนา และธำรงรักษาบุคคลที่มีความสามารถสูง เพื่อสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีตามเป้าหมายขององค์กรในส่วนของการบริหารคนเก่งจึงมีความสำคัญทั้งในด้านบุคลากร ด้านผู้บริหาร และด้านองค์กร และควรมุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมโดยการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะที่ตรงกับงาน ยกระดับ

คุณภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น จะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร และประสบความสำเร็จขององค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ครอบคลุมทั้งการพัฒนาความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีความเท่าเทียมกันในการจ้างงานและการคิดเชิงกลยุทธ์ของบุคคลกับการพัฒนาองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของนักบริหารทรัพยากรบุคคล การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในทศวรรษหน้า และการบริหารบุคคลที่มีสมรรถนะสูง (คนเก่ง) ในองค์กร ดังนั้น ควรมุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมโดยการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะที่ตรงกับงาน ยกย่องคุณภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น จะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร และประสบความสำเร็จขององค์กร (พยัต วุฒิรงค์. 2559)

การจัดการที่ดีกับทรัพยากรทางการจัดการประกอบด้วย บุคคล (Man) เครื่องจักร (Machine) วัตถุดิบ (Material) เงิน (Money) การจัดการ (Management) การตลาด (Market) โดยมีบุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้องค์กรเจริญเติบโตไปข้างหน้าได้ โรงพยาบาลศูนย์มีบทบาทหน้าที่มุ่งเน้นการรักษาพยาบาลและบริการวิชาการ บุคลากรทางการพยาบาลจึงเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญ เพราะใกล้ชิดกับผู้รับบริการมากที่สุด โดยใช้กระบวนการทางการพยาบาลในการประเมินผู้รับบริการ จัดการกับอาการรบกวนต่าง ๆ ดูแลความปลอดภัย ป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นระหว่างรักษาพยาบาล เฝ้าระวังสังเกตอาการอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการดูแลสุขภาพตนเองของผู้รับบริการและครอบครัว รวมถึงการสร้างสภาพพึงพอใจแก่ผู้รับบริการด้วย ดังนั้น การบริหารจัดการบุคลากรทางการพยาบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กร เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่องค์กรวางไว้ และเมื่อมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคลากรทางการพยาบาลที่ดี บุคลากรมีองค์ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนพัฒนากระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

ความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) เดิมเรียกกันว่า การบริหารงานบุคคล (Personnel Management) เมื่อโลกธุรกิจปัจจุบันมีความเจริญเติบโตขยายตัวมากขึ้น กรอบแนวคิดด้านงานบุคคลจึงจำเป็นต้องขยาย และพัฒนาให้สอดคล้องกับ

เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่ไม่ได้มองว่าบุคลากรในองค์กรเป็นเพียงผู้รับคำสั่งตามที่มีหมายเหตุนั้น ในบทบาทใหม่บุคลากรมีฐานะเป็นทรัพยากรขององค์กร หรือในปัจจุบันเรียกว่า “ทุนมนุษย์” ที่มีส่วนร่วมส่งเสริม และสนับสนุนให้ภาระงานต่าง ๆ ขององค์กรดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการออกแบบระบบการทำงานขององค์กรอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Mathis; & Jackson. 2008) “การบริหาร (Administration)” กับคำว่า การจัดการ (Management) มีความหมายที่ใกล้เคียงกันอาจใช้แทนกันได้แต่คำว่าการบริหาร (Administration) มีความหมายในเชิงศาสตร์วิทยาการความรู้ (To know) ส่วนคำว่าการจัดการ (Management) มีความหมายไปในเชิงการกระทำ (To do) นิยมใช้ในทางธุรกิจมากกว่าการบริหารราชการซึ่งการบริหารใช้กับการกำหนดนโยบาย (Policy) ให้ระดับล่างนำไปปฏิบัติ ส่วนคำว่าการจัดการ (Management) เน้นในเรื่องการนำนโยบายที่ผู้บริหารระดับสูงออกมานำไปปฏิบัติทำให้สัมฤทธิ์ผล กระบวนการบริหารในปัจจุบัน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การนำ และ 4) การควบคุม (อุดม ชูสิวรรณ. 2558) ด้าน กิลลีย์; และ เอ็กแลนด์ (Gilley; & Eggland. 1989) ได้ให้ความหมายของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ว่าเป็นกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานในหน่วยงานซึ่งเริ่มจากการรับสมัคร การเลือกสรร การธำรงรักษา การพัฒนา รวมไปถึงการใช้ประโยชน์และการอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรภายในองค์กร

การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อองค์การไม่ว่าองค์กรนั้น จะเป็นองค์กรขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ตาม องค์กรขนาดเล็กอาจไม่มีฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ แยกออกมาอย่างเห็นได้ชัด ส่วนองค์กรขนาดใหญ่จะมีฝ่ายทรัพยากรมนุษย์แยกออกมาอย่างชัดเจน เพื่อทำหน้าที่ด้านการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ ดังนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญ คือ (วิลาวรรณ ทรัพย์พิศาล. 2550)

1. ช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์การ ในฐานะที่งานด้านการจัดการทรัพยากร มนุษย์จะทำให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความพร้อมเข้ามาเพื่อขับเคลื่อนพันธกิจขององค์การ ไปสู่ความสำเร็จได้

2. ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคลากรได้ปฏิบัติงานที่ตนเอง มีความรู้ ความสามารถ และยังจะส่งผลทำให้เกิดความทุ่มเท เสียสละ จงรักภักดีต่อองค์การ มากขึ้น

3. ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเอง โดยอาศัยความรู้ ความสามารถและทักษะที่หลากหลาย

4. ช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะหากมีการจัดการทรัพยากร มนุษย์ที่ดีย่อมจะช่วยเสริมให้บุคลากรมีคุณภาพ ก่อให้เกิดการจ้างงานและภาวะการมีงานทำ สร้างผลผลิต ให้แก่องค์กรและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศชาติมากยิ่งขึ้น

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นการดำเนินการด้านทรัพยากรมนุษย์โดยใช้กลยุทธ์ในการสรรหา คัดเลือก พัฒนา จัดการผลการปฏิบัติงาน จัดการค่าตอบแทน แรงงานสัมพันธ์ สุขภาพและความปลอดภัย และกลยุทธ์อื่นๆ เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาล ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสมัยใหม่ โรคระบาดที่อุบัติขึ้นมาและพัฒนาสายพันธุ์ มีผลต่อการให้บริการ บุคลากรขาดความรู้เกี่ยวกับโรคและทักษะขั้นสูงในการดูแลส่งผลการขาดแคลนของบุคลากรทางการพยาบาล ถ้าผู้บริหารองค์กรต้องมีการจัดการที่ดีมีระบบในการเตรียมความพร้อม พัฒนาบุคลากรทางการพยาบาล ให้องค์กรสามารถปรับตัวและก้าวผ่านปัญหาต่างๆไปได้ อาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารทุกระดับจะต้องรับผิดชอบ

กระบวนการการจัดการทรัพยากรมนุษย์

กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการในการจัดการทรัพยากรบุคคล เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งประกอบไปด้วย การสรรหาบุคลากร การคัดเลือก การฝึกอบรม และการพัฒนา ค่าตอบแทน และผลประโยชน์อื่น การประเมินผลการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าในการทำงาน มอนดี้; โน; และ เพรอโมซ (Mondy; Noe; & Premeaux. 1999) กล่าวว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ใช้เพื่อกำหนดทักษะหน้าที่ และความรู้ที่ต้องการในแต่ละงานขององค์กร ซึ่งมี 8 ขั้นตอน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Planning) เป็นกระบวนการสำรวจความต้องการทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ได้จำนวนพนักงานที่มีทักษะที่ต้องการ และสามารถจัดหาได้เมื่อจำเป็นต้องใช้ ซึ่งในการวางแผนจะต้องมีการออกแบบงาน และวิเคราะห์งานก่อน

2. การสรรหาบุคลากร (Recruitment) เป็นกลุ่มกิจกรรมขององค์กรซึ่งใช้เพื่อจูงใจให้ผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถ และมีทัศนคติที่ต้องการต้องการมาสมัครในตำแหน่งงานที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์กล่าวคือเป็นการค้นหาผู้สมัครงานที่มีความสามารถสำหรับบรรจุในตำแหน่งที่ว่างในปัจจุบันหรือตำแหน่งที่คาดว่าจะว่าง ซึ่งจะสามารถทำให้มั่นใจได้ว่า

องค์กรจะสามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกระบวนการแสวงหา และจงใจผู้สมัครงานที่มีความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กร การสรรหาบุคลากรจึงเป็นกระบวนการจงใจให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพและคุณสมบัติต่าง ๆ อันเหมาะสมกับตำแหน่งงานที่เปิดรับสมัครบุคลากรเข้ามาสมัครงานกับองค์กร

3. การคัดเลือก (Selection) เป็นกระบวนการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับองค์กรและเหมาะสมกับตำแหน่งที่ต้องการ คือ การคัดเลือกจากกลุ่มผู้สมัคร ซึ่งเป็นการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครจำนวนมากโดยการกลั่นกรองผู้สมัครอย่างเป็นขั้นตอนเมื่อกระบวนการคัดเลือกสิ้นสุดลงจะทำให้องค์กรได้คนที่มีคุณสมบัติตามที่องค์กรต้องการ การคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกระบวนการที่เหมาะสมที่สุดกับตำแหน่งงานที่ต้องการโดยองค์กรพิจารณาเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งต่าง ๆ ที่องค์กรต้องการเพื่อให้ได้บุคลากรมีคุณสมบัติที่ตรงกับวัตถุประสงค์ขององค์กรมากที่สุด

4. การฝึกอบรมและการพัฒนา (Training and Development) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่มีระบบเพื่อใช้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพนักงานให้มีทิศทางเดียวกับเป้าหมายองค์กร หรือเป็นกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้เกิดความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับงานในปัจจุบัน ส่วนการพัฒนา (Development) เป็นการจัดหาความรู้ การทำให้พนักงานมีความรู้ มีการพัฒนาในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปใช้ในปัจจุบันหรืออนาคต และยังเป็นการช่วยพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพพนักงานในการดำเนินงาน การฝึกอบรม และการพัฒนา จึงเป็นกระบวนการที่จัดกระทำอย่างเป็นระบบเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรม โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในเพื่อที่จะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติงาน และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ให้ตอบสนองต่อความต้องการด้านกำลังคนขององค์กร กล่าวคือการพัฒนาบุคลากร จึงเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่องไม่มีวันสิ้นสุด ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มพูน และปรับปรุงคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานที่ปรารถนาจะได้รับความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ดังนั้น การฝึกอบรม และพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อองค์กรเพราะจะช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำและศักยภาพที่จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กรให้ดีขึ้น

5. ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น (Compensation and Benefits) เป็นรางวัลที่พนักงานได้รับเพื่อแลกเปลี่ยนกับการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส สิ่งจูงใจ และผลประโยชน์อื่น ๆ ส่วนผลประโยชน์ (Benefits) เป็นรางวัลหรือส่วนเพิ่มที่พนักงานได้รับซึ่ง

เป็นผลจากการจ้างงาน และตำแหน่งภายในองค์กร เช่น การประกันชีวิต และสุขภาพ การท่องเที่ยว ค่ารักษาพยาบาล การแบ่งกำไร แผนการศึกษา การให้ส่วนลดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของบริษัทหรือเป็นส่วนหนึ่งที่กิจการหรือหน่วยงานจะต้องจ่ายให้แก่พนักงานโดยทั่วไปแล้วแบ่งออกเป็นค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินได้แก่ ค่าจ้าง เงินเดือน สิ่งจูงใจ ค่าคอมมิชชั่นโบนัส และอื่น ๆ และค่าตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ สิทธิประโยชน์หรือบริการต่าง ๆ ที่นายจ้างให้แก่ลูกจ้าง เป็น การตอบแทนในการปฏิบัติงาน

6. ความปลอดภัยและสุขภาพ (Safety and Health) ความปลอดภัย (Safety) เป็น ความคุ้มครองพนักงานจากอุบัติเหตุในการทำงาน สุขภาพ (Health) เป็นสภาพทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมของพนักงาน

7. พนักงานและแรงงานสัมพันธ์ (Employee) เป็นสิ่งแวดล้อมภายในที่ผู้บริหารต้อง คำนึงอย่างยิ่ง เพราะงานจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็มาจากพนักงานลูกจ้างนั่นเอง แรงงานสัมพันธ์ (Labor relations) คือ ความเกี่ยวข้องหรือปฏิบัติต่อกันระหว่างนายจ้างองค์กรนายจ้างกับลูกจ้างองค์กร ลูกจ้างตั้งแต่เริ่มเข้ามาทำงานตลอดจนออกจากงาน

8. การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) กระบวนการประเมิน พฤติกรรมการทำงานของพนักงาน โดยการวัดและเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ เช่น การ บันทึกรายการผลผลิต และการติดต่อสื่อสารกลับไปยังพนักงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมระหว่างผู้บริหารโดยตรง และพนักงาน จะเป็นการวัดผลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อใช้ประเมินผลการ ปฏิบัติงานเป็นกระบวนการที่องค์กรใช้เพื่อพิจารณาผลการปฏิบัติงานของพนักงาน จึงกล่าวได้ว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อนำมาตีค่า ในบริบทของวัตถุประสงค์ขององค์กรและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่พนักงานเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการในการจัดการทรัพยากรบุคคล เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การจัดการทรัพยากร มนุษย์จึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการสรรหา คัดเลือก และบรรจุ บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าปฏิบัติงานในองค์การพร้อมทั้งใส่ใจพัฒนา บำรุงรักษาให้ บุคลากรที่ปฏิบัติงานได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีในการ ปฏิบัติงาน และยังรวมถึงกระบวนการตั้งแต่การแสวงหาวิธีการที่ทำให้บุคลากรที่เข้ามาร่วมงานใน องค์การมีสภาพความเป็นอยู่ในการปฏิบัติงานในองค์การประสบความสำเร็จตั้งแต่วันแรกเริ่มงาน

จนกระทั่งพ้นจากการปฏิบัติงานหรือเกษียณอายุ หรือเหตุอื่นใดในงานให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน ด้วยการจัดระเบียบดูแลทรัพยากรมนุษย์ให้ปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรได้ใช้ประโยชน์จากความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคลให้ได้มากที่สุด อันเป็นผลทำให้องค์การอยู่ในฐานะได้เปรียบทางการแข่งขัน และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรตั้งแต่ระดับสูงสุดและต่ำสุดในองค์กร รวมถึงตลอดถึงการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทุกคนในองค์กร หรือทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร เช่น เรื่องการสรรหา การพัฒนา การรักษา และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรบุคคล ให้สามารถพัฒนาทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ธุรกิจและเทคโนโลยียุคใหม่ รวมถึงการตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคลากรให้มากที่สุดด้วยเทคโนโลยีและวิทยาการด้านต่างๆ ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กร ซึ่งหมายถึงทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน อุทิศเวลาเพื่อความสำเร็จที่ยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ด้วยการใช้ทรัพยากรบุคคลอันทรงค่าขององค์กรให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยมีภารกิจหลัก 7 ด้าน คือ การวางแผนด้านกำลังคน การสรรหาและการคัดเลือก การฝึกอบรมพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์ เกื้อกูล การดูแลสุขภาพความปลอดภัย แรงงานสัมพันธ์ และการวิจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีความสำคัญต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากร รวมถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ ฉะนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีความสำคัญต่อการบริหารจัดการต่อทุกองค์กรจึงต้องมีการวางแผนอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งหากองค์กรไม่มีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีก็จะส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาด แต่หากองค์กรมีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีก็จะสามารถทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

แนวคิดการจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาล

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาล หมายถึง กระบวนการที่ประกอบกราคาดการณ์แนวโน้มของบริบทสังคมที่กระทบต่อการจัดการของบุคลากรทางการพยาบาล การวางแผน การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม และการพัฒนา การประเมินผล การปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทน และผลประโยชน์ที่เป็นธรรม รวมทั้งการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และทำให้บุคลากรทางการพยาบาลมีความยึดมั่นผูกพันต่อ

องค์กร ตลอดจนสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพบรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การพยาบาลได้ (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. 2550)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความหมายเหมือนกับคำที่ใช้ในอดีต คือ การบริหารงานบุคคลหรือการจัดการงานบุคคล (Personnel management) (Bratton; & Gold. 1994) วัตถุประสงค์ของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาล ได้แก่ เพื่อคาดการณ์จำนวนบุคลากรพยาบาลที่ต้องการในอนาคต คัดเลือกบุคลากรพยาบาลในตำแหน่งงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ และส่งเสริมบุคลากรพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งในการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้นจะต้องมีกระบวนการจัดการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง (Anticipate future change) เป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมกับบริบทในสังคมปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตจำเป็นต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เพื่อนำข้อมูลมาคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการดำเนินพันธกิจขององค์การพยาบาล

2. การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (Human resource planning) ในการวางแผนทรัพยากรมนุษย์นั้น ผู้บริหารต้องวิเคราะห์กำลังคนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับความต้องการกำลังคนในอนาคต ซึ่งทำให้ทราบจำนวนความต้องการบุคลากรสำหรับนำมาวางแผนและจัดเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้เหมาะสมกับแผนกลยุทธ์ขององค์กร รวมทั้งจัดเตรียมการสรรหาอัตราากำลังบุคลากรพยาบาลให้เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบันและในอนาคต

3. การสรรหาบุคลากร (Recruitment) เป็นการหาบุคลากรที่มีความรู้มีความสามารถ และมีเจตคติที่ดีต่องาน ให้มาสมัครงานเพื่อเพิ่มโอกาสแก่ผู้บริหารการพยาบาลในการพิจารณาเลือกบุคลากรพยาบาลที่เหมาะสมที่สุดเข้าปฏิบัติงานในองค์กร

4. การคัดเลือก (Selection) เป็นกระบวนการพิจารณาคุณสมบัติความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้สมัคร เพื่อคัดสรรบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน หลักการคัดเลือกบุคลากรที่ดี ได้แก่ 1) หลักความเท่าเทียมกัน (Equity) หมายถึง การให้โอกาสแก่ผู้สมัครโดยเท่าเทียมกันและคัดเลือกโดยใช้ระบบคุณธรรม (Merit system) และ 2) ระบบการคัดเลือกที่มีประสิทธิภาพ (Effective selection) หมายถึง การคัดเลือกผู้สมัครเข้าปฏิบัติงานที่ตรง กับความรู้ความสามารถ โดยพิจารณาจากใบสมัครการทดสอบ การสัมภาษณ์ ผลการตรวจร่างกาย และการพิจารณาจากบุคลิกภาพ เป็นต้น

5. การปฐมนิเทศ (Orientation) ก่อนเริ่มปฏิบัติงานบุคลากรพยาบาลใหม่ควรได้รับการปฐมนิเทศเพื่อทราบข้อมูลขององค์การ เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย วัฒนธรรม กฎระเบียบ และสวัสดิการ โครงสร้างองค์การ และหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงาน ซึ่งช่วยให้บุคลากรพยาบาลใหม่สามารถเรียนรู้งานที่รับผิดชอบ และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงาน

6. การทดลองปฏิบัติงาน (Probation) ก่อนบรรจุบุคลากรพยาบาลเข้าทำงานในองค์การควรให้บุคลากรพยาบาลที่ผ่านการคัดเลือกทดลองปฏิบัติงาน เพื่อประเมินว่าผลการปฏิบัติงานผ่านเกณฑ์หรือไม่ หากผลการปฏิบัติงานไม่ผ่านเกณฑ์ให้บรรจุเข้าทำงานเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

7. การพัฒนา (Development) เป็นการเตรียมความพร้อม การเพิ่มพูนความรู้ เจตคติ และทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ดังที่บราวน์; และ ฮาร์เวย์ กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้้องค์การประสบความสำเร็จในการดำเนินพันธกิจและมีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ ในการฝึกอบรมและการพัฒนา (Training and development) หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้บุคลากรพยาบาลมีโอกาสรเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รวมทั้งเพิ่มพูนความถนัดและเชี่ยวชาญให้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยจัดบุคลากรวิชาการในหน่วยงาน (In-service education) การอบรมหลักสูตรระยะสั้น (Short cause) และการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing education) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรทั้งด้านการพัฒนา ความรู้ เจตคติ และทักษะในการปฏิบัติการ ซึ่งมีวิธีการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาแต่ละด้านที่แตกต่างกัน คือ วิธีที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความรู้แก่บุคลากรพยาบาล ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การสัมมนา การประชุมอภิปราย การศึกษารายกรณี และการเรียนจากบทออนไลน์ เป็นต้น วิธีที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาและปลูกฝังเจตคติแก่บุคลากรพยาบาล ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปราย การอภิปรายกลุ่ม การสัมมนา การประชุม การศึกษารายกรณี การใช้สถานการณ์จำลอง และกรณีปฏิบัติการ เป็นต้น และวิธีที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาทักษะการทำงานแก่บุคลากรพยาบาล ได้แก่ การสาธิต การฝึกปฏิบัติงาน และการเรียนจากสถานการณ์จำลอง การฝึกทักษะโดยใช้เวลาทำงาน การฝึกทักษะโดยใช้เวลาที่นอกเหนือจากเวลาทำงาน การฝึกงานเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะ และการสอนงานโดยการฝึกอบรม เป็นต้น

8. การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance appraisal) มีจุดประสงค์ คือ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการบรรจุเข้าทำงาน การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และการปรับปรุงการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์

9. การธำรงรักษา (Maintenance) เมื่อองค์กรได้ลงทุนค่าใช้จ่ายพัฒนา บุคลากรพยาบาลใหม่มีความรู้ความสามารถแล้ว เพื่อความคุ้มค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ พัฒนาบุคลากรองค์กรจำเป็นต้องธำรงรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพให้คงอยู่ในองค์กร และมีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร การธำรงรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพ มีทั้งการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ และการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งวิธีการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ หมายถึง การพัฒนาศักยภาพ การให้โอกาสศึกษาต่อ เพื่อให้บุคลากรพยาบาลมีระดับวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น ได้เลื่อนตำแหน่ง และมีความก้าวหน้าตามบันไดอาชีพ (Career ladder) และการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (Work motivation) หมายถึง แรงจูงใจเป็นแรงขับภายใน (Internal force) ประเมินจากพฤติกรรม และการกระทำของบุคคล หากบุคลากรพยาบาลมี แรงจูงใจในการทำงานจะมีความตั้งใจในการทำงานอุทิศตนต่องานที่รับผิดชอบ และพยายาม ทำงานให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวได้ว่า บุคลากรทางการพยาบาลจำเป็นต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการให้การดูแลผู้รับบริการ ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการดูแลตามมาตรฐานวิชาชีพส่งเสริม ป้องกัน รักษา ฟื้นฟูทั้งก่อนเข้ารับบริการ และหลังการบริการ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและยืนยาวของผู้รับบริการ โรงพยาบาลศูนย์ได้นำแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรพยาบาลที่กล่าวมาข้างต้น ที่ประกอบไปด้วย การสรรหาบุคคล การคัดเลือก การปฐมนิเทศ การประเมินผลปฏิบัติงาน การธำรงรักษาหรือความก้าวหน้าในวิชาชีพ และการพัฒนา โดยการพัฒนาของบุคลากรทางการพยาบาลที่สามารถมองเห็นภาพจากการศึกษารายกรณี การใช้สถานการณ์จำลอง และกรณีปฏิบัติการ นำมาอภิปรายร่วมกันและหาสาเหตุที่แท้จริงที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้นไป นำแนวคิดการบริหารจัดการมาบูรณาการให้สอดคล้องกับงานและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการจัดระบบงานพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานและองค์กรตามบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการพยาบาล เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการพยาบาล เพิ่มทักษะขั้นสูงในการให้บริการและเกิดความพึงพอใจสูงสุดรวมถึงส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรอีกด้วย

แนวคิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

การทำงานเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ในแต่ละองค์กรจำเป็นต้องมีการวัดประสิทธิภาพการทำงานเพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน และนำไปใช้ปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ตามที่พีเตอร์สัน; และ พลาวแมน (Peterson; & Plowman. 1953) ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วย

1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีความสูง กล่าวคือผู้ผลิต และผู้ใช้จะต้องได้รับประโยชน์และความคุ้มค่ารวมถึงเกิดความพึงพอใจในผลการทำงานมีความถูกต้องได้มาตรฐาน มีความรวดเร็ว นอกจากนี้ผลงานที่มีคุณภาพ จะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ในลักษณะการสร้าง ความพึงพอใจ ให้แก่ลูกค้าหรือผู้มารับบริการ ประกอบกับคุณลักษณะของผลผลิตที่มีความครบถ้วน ถูกต้อง เรียบร้อย รวมไปถึงผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน มีความประณีตตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2. ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังขององค์กรโดยผลงานได้ปริมาณที่เหมาะสมตามที่ ได้กำหนดไว้ในแผนงานหรือเป้าหมายที่ทางองค์กรได้วางไว้ อย่างมีแบบแผน รวมถึงการบริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายในขอบเขตระยะเวลาที่กำหนดไว้ และมีความเพียงพอต่อความต้องการตามงานที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้ปฏิบัติต้องมีการควบคุมโดยตรงเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และได้ปริมาณงาน ที่มีคุณภาพถูกต้องตรง ตามเวลามาตรฐานที่กำหนดไว้

3. เวลา (Time) คือ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่มีความถูกต้องตามหลักการมีความเหมาะสมกับงาน และมีความทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวก รวดเร็วขึ้น ส่งผลให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ตลอดจน ได้งานที่ผลิออกมา แล้วมีคุณภาพ และสามารถปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด

4. ค่าใช้จ่าย (Costs) ในการดำเนินการทั้งหมดจะต้องมีความเหมาะสมกับงาน กล่าวได้ว่าเป็นวิธีการลงทุนน้อยและสามารถผลิตผลกำไร ได้มากที่สุดประกอบกับประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัดคุ้มค่าและเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

กล่าวได้ว่าแนวคิดของปีเตอร์สัน; และ พลาวแมน (Peterson; & Plowman. 1953) ซึ่งประกอบด้วย 1) คุณภาพของงาน 2) ปริมาณงาน 3) เวลา และ 4) ค่าใช้จ่าย จะช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ บุคลากรทางการพยาบาลปฏิบัติงานภายใต้มาตรฐานวิชาชีพ โดยใช้ความรู้ ทักษะเฉพาะทางขั้นสูง และประสบการณ์ในการให้บริการ ยิ่งภาระงานที่เพิ่มขึ้นจากโรคระบาดที่อุบัติขึ้นมาใหม่ พยาบาลขาดความรู้และทักษะในการดูแล ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ประหยัด คุ่มค่าคุมทุน โดยการพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาล มีระบบการจัดการที่ดี มีแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ส่งเสริมศักยภาพบุคลากร เมื่อบุคลากรมีศักยภาพ ส่งผลทำให้บริการที่ดีมีคุณภาพผู้รับบริการพึงพอใจ เป็นไปตามระเบียบมาตรฐานของวิชาชีพ สอดคล้องกับภารกิจและเป้าหมายขององค์กร โดยได้งานที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน รวดเร็ว ปลอดภัย ทันเวลา โดยเน้นความปลอดภัยของผู้รับบริการอันดับแรก โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด และใช้เวลาในการทำงานน้อยที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

สรุป

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ จำเป็นต้องอาศัย ทฤษฎีและตัวแบบเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาและบริหารงานขององค์กร โดยทฤษฎีและตัวแบบในการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้นตามแนวคิดของมอนดี้; โน; และ เพรอโมซ (Mondy; Noe; & Premeaux. 1999) ประกอบไปด้วย 1) การสรรหาบุคลากร 2) การคัดเลือก 3) การฝึกอบรม และการพัฒนา 4) ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น 5) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 6) ความก้าวหน้าของบุคลากรทางการพยาบาล มาบูรณาการร่วมกับ บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2550) กลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษ ที่ 21 ที่ประกอบไปด้วย 1)การวางแผน 2)การสรรหา 3)การคัดเลือก 4)การฝึกอบรม และการพัฒนา 5)การประเมินผลการปฏิบัติงาน 6)การจ่ายค่าตอบแทน และผลประโยชน์ที่เป็นธรรม รวมทั้งการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และทำให้บุคลากรทางการพยาบาลมีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ตลอดจนสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพบรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การพยาบาลได้ ซึ่งจะช่วยให้้องค์กรสามารถวางแผนโครงสร้างการบริหารจัดการบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนช่วยเพิ่มขีดความสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มพูนทักษะให้แก่บุคลากร ทั้งก่อนและหลังรับเข้ามาในองค์กร เมื่อบุคลากรมีประสิทธิภาพองค์กรก็จะสามารถที่จะ

บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ พร้อมทั้งต้องพิจารณาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามแนวคิดของ Petersen, Elmore; & Plowman, Grosvenor E.(1953) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) คุณภาพของงาน 2) ปริมาณงาน 3) เวลา และ 4) ค่าใช้จ่าย ถ้าขาดปัจจัยด้านต่างๆที่กล่าวมาตัวใดตัวหนึ่งแล้ว จะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง ไม่เป็นไปตามภารกิจและเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นการที่จะช่วยทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ โดยได้งานที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด และใช้เวลาในการทำงานน้อยที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารทุกคนควรตระหนัก เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นแนวคิดในบทความนี้สามารถช่วยในการนำมาเป็นแนวปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อองค์การให้มีความพึงพอใจไม่ว่าจะเป็นการจ่ายค่าตอบแทน การอบรมพัฒนา ค่าจ้างและสวัสดิการต่างๆ และความก้าวหน้าของวิชาชีพที่ดี เพื่อดึงดูดใจบุคลากรไม่คิดลาออก พุ่มเทความรู้ความสามารถในการทำงานตามหน้าที่ของตนเองให้กับองค์การให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด เป็นการลดต้นทุน ค่าใช้จ่าย เวลา และเกิดประโยชน์สูงสุด ฉะนั้นในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์จะต้องมีการนำแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ นำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียภายในองค์กรและปัญหาการบริหารงานด้านบุคคลน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการสรรหา การคัดเลือก การอบรมพัฒนา ความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมถึงการรักษาไม่ให้ลาออกไป จะต้องมีการวางแผนการปฏิบัติและอาศัยแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้มาใช้ในการวางแผนและปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการพยาบาลให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

บรรณานุกรม

- บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2550). **ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พยัต วุฒิรงค์. (2559). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษหน้า**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2550). **หลักการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: วิจิตรหัตถการ.
- อนันต์ชัย คงจันทร์. (2557). **Human Resource Management : การจัดการทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : หจก.เม็ดทรายพรินต์ติ้ง.
- อุดม ชูสิวรรณ. (2558). **รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศระดับสากล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Brow, R. B.; & Harvay, D. (2001). **Human Resource Management: An Experiential Approach**. 2nd ed., New Jersey: Upper Saddle River, Prentice-Hall.
- Bratton, J.; & Gold, J. (1994). **Human Resource Management: Theory and Practice**. New York: Macmillan.
- Gilley, Jerry W.; & Eggland, Steven A. (1989). **Principles of Human Resource Development**. Massachusetts: Addison-Wesley.
- Mathis, Robert L.; & Jackson, John H. (2008). **Human Resource Management**. 12th ed., Ohio: Thompson South-western.
- Mondy, R Wayne; Noe, Robert M.; & Premeaux, Shane R. (1999). **Human Resources Management**. New York: Pearson Education International.
- Petersen, Elmore; & Plowman, Grosvenor E. (1953). **Business Organization and Management**. Illinois: Irwin.

ผู้เขียน

นางสาวฤทัยรัตน์ กรมไธสง*

พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี
62 ม.7 ต.องครักษ์ อ.องครักษ์ จ.นครนายก 26126
E-mail: ruthairat5696@gmail.com

อาจารย์พิสิฐ โอ่งเจริญ

อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: dr.pisit33@gmail.com

ปัจจัยในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Factors Predicting Students' Academic Achievement of Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University (NSTRU)

เมธิรา ไกรนที* และเกษตรชัย และหิม

Maytira Krainatee* and Kasetchai Laeheem

Received: 31 October 2022, Revised: 18 December 2022, Accepted: 21 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์เพื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงเส้น ผลของการวิจัยพบว่า มีตัวพยากรณ์ 3 ตัวที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวคือ นิสัยในการเรียน (X_3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ (X_7) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง (X_8) มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งประสิทธิภาพของการพยากรณ์มีค่าร้อยละ 8.79 โดยนิสัยในการเรียน (X_3) มีความสัมพันธ์สูงที่สุด และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง (X_8) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด โดยสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบมีดังนี้

$$\hat{Y}_Y = 1.98 + 0.18 X_3 + 0.11 X_7 - 0.10 X_8$$

ผลการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความตระหนักในการทำหน้าที่ให้สมบูรณ์เพื่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พึงประสงค์พร้อมกับการมีทักษะในการดำรงชีวิต

คำสำคัญ : ปัจจัยในการพยากรณ์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงเส้น

Abstract

The purposes of this research was to investigate the factors predicting students' academic achievement of Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University (NSTRU). Data was collected from 250 samples and was analyzed by using R Program to find Pearson Correlation Coefficient and Linear Multiple Correlation Coefficient. The research finds that there were three forecasting models which were able to forecast the learning achievement of the students of the faculty of Humanities and Social Sciences, NSTRU at the .001 level of significance. This meant that learning habits (X_3) were positively associated with the learning achievement at the .001 level of significance. The interaction between the students and the lecturers (X_7) was positively associated with the learning achievement at the .05 level of significance. The learning support provided by the parents (X_8) was negatively associated with the learning achievement at the .01 level of significance. The forecasting efficiency was 8.79% . The learning habits (X_3) were the highest relation and the learning support provided by the parents (X_8) was the lowest relation. Finally, the equation used to forecast in the form of the raw score was as follows:

$$\hat{Y}_Y = 1.98 + 0.18 X_3 + 0.11 X_7 - 0.10 X_8$$

These results are useful to the students, lecturers, parents, educational institute and other related organizations to realize how to do their work to the best of their abilities. Their full effort will support the students to get the desirable learning achievement with life skills.

Keywords: Forecasting factors, Learning achievement, Students of the faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Linear Multiple Correlation Coefficient.

บทนำ

การให้ความสำคัญในการพัฒนาทางการศึกษา นับว่า เป็นประเด็นหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันมีผลต่อการพัฒนาประเทศชาติ เนื่องด้วย การที่บุคคลในสังคมได้รับการพัฒนาทางการศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมในการมีกำลังกาย กำลังใจและกำลังความรู้ที่เข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างอยู่รอดปลอดภัย โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ที่ทั่วโลกล้วนมีการแข่งขันในการเข้าถึงอำนาจ ทรัพยากร โดยเฉพาะการเข้าถึงความรู้และการใช้ประโยชน์จากความรู้ ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายทางความรู้ หรือเป็นยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากการเป็นสังคมฐานความรู้สู่สังคมหลังฐานความรู้ (Post Knowledge-Based Society) (จินตนา สุขเจ้านันท์, 2556: 1) ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวว่า “การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา แม้ว่า จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคคลอย่างต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา แต่ทว่า ยังปรากฏรูปธรรมของปรากฏการณ์ทางด้านการศึกษา โดยเฉพาะด้านคุณภาพของการศึกษา ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนและการกำหนดอนาคตของทรัพยากรมนุษย์ที่จะเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาสังคม ดังจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาทุกระดับ มุ่งการพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง หรือการนำตัวชี้วัดด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาใช้ในการพิจารณาระดับคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของปัจจัยแวดล้อมในการจัดการระบบการศึกษาและการวัดมาตรฐานของการศึกษา โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (learning achievement) ดังที่ ปราณี กองจินดา (2549: 43) ได้สรุปไว้ว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน” ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านความรู้หรือปัญญา ด้านจิตใจ และการพัฒนาด้านทักษะ ที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตภายหลังจากสำเร็จการศึกษา

ผลลัพธ์จากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบกับ ปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ได้ส่งผลต่อการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในระดับที่สูง อันจะนำมาซึ่งการนำเอาความรู้ความสามารถและทักษะที่ได้รับมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ แต่ในทางกลับกัน เมื่อผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่สูง ก็อาจส่งผลต่อการเกิดปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา เช่น การลาออกหรือการถูกไล่ออกในกรณีที่มีเกณฑ์คะแนนไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่สถาบันการศึกษา กำหนด รวมทั้ง แม้บางคนจะใช้ความพยายามจนสำเร็จการศึกษา แต่ภายหลัง อาจส่งผลต่อการประกอบอาชีพที่ต้องมีการแข่งขันกันด้วยมาตรฐานต่างๆ โดยเฉพาะการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาพิจารณาเป็นเบื้องต้น ซึ่งปรากฏการณ์นี้ มีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ด้านการศึกษาของประเทศไทย ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เมื่อทำการพิจารณาทั้งภายในประเทศและเปรียบเทียบกับต่างประเทศ (พรนค์พิเชฐ แห่งหน และวันชัย ธรรมสังการ, 2560: 925) ทั้งนี้ ยังมีปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างและระบบที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 131)

กล่าวได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญทั้งในฐานะของการแสดงออกซึ่งคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา การได้รับความรู้ประสบการณ์และทักษะจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการศึกษามาสู่การนำเอาไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต รวมถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเสมือนเครื่องชี้วัดคุณภาพทางการศึกษาของประเทศ ที่ต้องพิจารณาถึงแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีมาตรฐาน จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำมาซึ่งการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังเช่นที่ Bloom (1976) กล่าวถึง ปัจจัย 3 ประการ ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิดหรือความสามารถและทักษะของผู้เรียน 2) คุณลักษณะทางจิตใจ เช่น นิสัยในการเรียน ทักษะต่อการเรียน และ 3) คุณภาพการเรียนการสอน เช่น การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู การได้รับการเสริมแรงจากครูผู้สอน ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับงานศึกษาของชนิตา ยอดสาดี และกาญจนา บุญส่ง (2559: 1208) พบว่า “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้แก่ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านผู้บริหาร มีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 48.30” มีความเกี่ยวข้องกับที่ดำรงค์ เบญจศิริและคณะ (2560: 136) พบว่า มีปัจจัยที่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับบุคคล ประกอบด้วย นิสัยในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการเรียน การปรับตัวของนักศึกษา พฤติกรรมการสอนของผู้สอนตามการรับรู้ของผู้เรียน และสื่อการเรียนการสอน และที่เกชตรชัย และหิม (2550: 436) กล่าวว่า มีปัจจัย 12 ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียน ความมีวินัยในตนเอง คุณภาพการสอนของครู ความวิตกกังวล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การปรับตัว การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู บรรยากาศในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และปัจจัยด้านเจตคติต่อครู ระดับการศึกษาของมารดา การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และนิสัยในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากงานวิจัยชิ้นนี้ จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากปัจจัยข้างต้นแล้วนั้น ปัจจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมจากผู้ปกครองหรือปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัว นับว่า เป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญและยังมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดย Sledge (1976) อ้างถึงใน ปัญญา ชูช่วย, 2551) กล่าวว่า “รายได้ของครอบครัว สามารถพยากรณ์ผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดี” ดังที่ รุ่งฤดี กล้าหาญ (2557: 412) ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่มีอยู่เดิม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ภาวะสุขภาพ เจตคติต่อวิชาชีพ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญแล้วนั้น ทั้งนี้ ยังมีปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง การเอาใจใส่ในการเรียนของผู้ปกครอง ยังเป็นปัจจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และมีผลต่อความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยเลือกศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เนื่องจาก นักศึกษาที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 เป็นชั้นปีสุดท้ายก่อนที่นักศึกษาจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามศาสตร์ของแต่ละสาขาวิชา ในการนำเอาองค์ความรู้ ประสบการณ์และทักษะจากการศึกษาในชั้นเรียนไปปรับใช้เสมือนจริงภายหลังจากสำเร็จการศึกษา และเนื่องจาก นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความหลากหลายของศาสตร์ ที่ส่งผลต่อปัจจัยแต่ละด้านที่อาจมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านเจตคติ

ต่อการเรียน การประกอบอาชีพ ทักษะและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และแต่ละสาขาวิชา รวมทั้ง การพิจารณาจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้รับเกียรตินิยมทั้ง อันดับ 1 และเกียรตินิยมอันดับ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาคปกติ) จากการรวบรวมข้อมูลของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในปีการศึกษา 2561 (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน พ.ศ.2562) ปรากฏข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้รับเกียรตินิยมทั้ง อันดับ 1 และเกียรตินิยมอันดับ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาคปกติ)

ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้รับเกียรตินิยม(อันดับ 1,2)	คิดเป็นร้อยละ
59	745	(9,15) 24	3.22
60	742	(10,32) 42	5.66
61	667	(8,36) 44	6.60

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาและจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้รับเกียรตินิยม มีอัตราที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะมีผลเกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนหรือปัจจัยด้านอื่นที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาปัจจัยในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยการนำตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาใช้ในการศึกษากับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงเส้น เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างแท้จริง โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ ทังนี้ เพื่อประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตลอดจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนใจสามารถนำมาซึ่งการค้นหามาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และเพื่อเป็นการหาแนวทางการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและการผลิตบุคลากรให้กับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้แนวคิดที่สุกมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์ (2554) ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จะต้องไม่ต่ำกว่า 100 คน และมีอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือจำนวนตัวแปร ควรมีอัตราส่วน เท่ากับ 20:1 ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปร จำนวน 11 ตัวแปร ส่งผลให้ กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนด จึงเท่ากับ 220 คน แต่เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล และเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนตามจำนวนของนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจากงานวิจัยของเกษตรชัย และหิม (2542) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบคัดเลือก องค์ประกอบด้านจิตพิสัย องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีคุณภาพ มีการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง และความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ คือ 7 เห็นด้วยอย่างยิ่งที่สุด 6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 เห็นด้วย 4 ไม่แน่ใจหรือมีความเห็นปานกลาง 3 ไม่เห็นด้วย 2 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่สุด และแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวนักศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย และตอนที่ 3 แบบสอบถามสำรวจสภาพด้านสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ (R Program) ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเกนซ์และตัวแปรพยากรณ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ตัวแปรเกนซ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านจิตพิสัย (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการเรียน นิสัยในการเรียน ความวิตกกังวล การปรับตัว ความรับผิดชอบ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์) และสภาพด้านสิ่งแวดล้อม (การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง คุณภาพการสอนของอาจารย์ และบรรยากาศในชั้นเรียน) ด้วยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยสำหรับตัวพยากรณ์และตัวแปรเกนซ์ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยแบ่งเกณฑ์ออกเป็น ระดับ (ดัดแปลงจากบุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยสำหรับตัวพยากรณ์ แบ่งออกเป็น 7 ระดับ ประกอบด้วย

ค่าเฉลี่ย 6.50 – 7.00 หมายถึง มากที่สุดอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 5.50 – 6.49 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.49 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุดอย่างยิ่ง

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยสำหรับตัวแปรเกนซ์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.00 หมายถึง สูงมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง สูง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0.51 – 1.50 หมายถึง ต่ำ

ค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.50 หมายถึง ต่ำมาก

3) การวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ ทั้ง 10 ตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

4) การวิเคราะห์ปัจจัยในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 30) กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 28.8) รองลงมา กำลังศึกษาสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น (ร้อยละ 18.4) นิติศาสตร์ (ร้อยละ 12.4) การพัฒนาชุมชน (ร้อยละ 10.8) ภาษาไทยเพื่ออาชีพ (ร้อยละ 8.4) การท่องเที่ยว (ร้อยละ 5.6) ภาษาอังกฤษธุรกิจ (ร้อยละ 4.8) การจัดการสารสนเทศ (ร้อยละ 3.2) นาฏศิลป์และการแสดง (ร้อยละ 2.8) จิตกรรม (ร้อยละ 2.0) ดนตรี (ร้อยละ 1.6) และสาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ (ร้อยละ 1.2) ตามลำดับ

ข้อมูลตัวแปรเกณฑ์และตัวพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Y) ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80) จากการวิเคราะห์ตัวพยากรณ์คุณลักษณะด้านจิตพิสัย พบว่า นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีเจตคติต่อการเรียน (X_2) สูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79) รองลงมา คือ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) นิัยในการเรียน (X_3) และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ (X_7) ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71, 4.52 และ 4.50 ตามลำดับ รวมทั้ง นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีการปรับตัว (X_5) ความรับผิดชอบ (X_6) และความวิตกกังวล (X_4) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46, 4.46 และ 4.11 ตามลำดับ สำหรับตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านสภาพด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้รับการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง

(X_8) สูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00) รองลงมา คือ คุณภาพการสอนของอาจารย์ (X_9) ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 และบรรยากาศในชั้นเรียน (X_{10}) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง 4.30 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2: แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรเกณฑ์และตัวพยากรณ์

ตัวแปร	Mean Score	S.D.	ระดับ
ตัวแปรเกณฑ์			
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Y)	2.80	0.41	สูง
คุณลักษณะด้านจิตพิสัย			
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1)	4.71	0.63	มาก
เจตคติต่อการเรียน (X_2)	4.79	0.68	มาก
นิสัยในการเรียน (X_3)	4.52	0.64	มาก
ความวิตกกังวล (X_4)	4.11	1.01	ปานกลาง
การปรับตัว (X_5)	4.46	0.66	ปานกลาง
ความรับผิดชอบ (X_6)	4.46	0.46	ปานกลาง
การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ (X_7)	4.50	0.62	มาก
สภาพด้านสิ่งแวดล้อม			
การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง (X_8)	5.00	0.88	มาก
คุณภาพการสอนของอาจารย์ (X_9)	4.69	0.63	มาก
บรรยากาศในชั้นเรียน (X_{10})	4.30	0.70	ปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ ทั้ง 10 ตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ทั้ง 10 ตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มี 1 ตัว คือ นิสัยในการเรียน (X_3) มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($r = 0.24$, 95% Confidence Interval (95% C.I.) = 0.12, 0.36) ในขณะที่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) เจตคติต่อการเรียน (X_2) ความวิตกกังวล (X_4) การปรับตัว (X_5) ความรับผิดชอบ (X_6) และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ (X_7) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ ตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัว คือ บรรยากาศในชั้นเรียน (X_{10}) มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($r = 0.16$, 95% Confidence Interval (95% C.I.) = 0.04, 0.28) ในขณะที่การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (X_8) และคุณภาพการสอนของ อาจารย์ (X_9) ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3: แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ทั้ง 10 ตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวพยากรณ์	r	p-value	95% Confidence Interval
คุณลักษณะด้านจิตพิสัย			
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1)	0.10	0.112	-0.02,0.22
เจตคติต่อการเรียน (X_2)	0.03	0.646	-0.10,0.15
นิสัยในการเรียน (X_3)	0.24	0.000	0.12,0.36
ความวิตกกังวล (X_4)	-0.03	0.678	-0.14,0.09
การปรับตัว (X_5)	0.01	0.934	-0.12,0.13

ความรับผิดชอบ (X_6)	0.11	0.090	-0.02,0.23
ตัวพยากรณ์	r	p-value	95% Confidence Interval
การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ (X_7)	0.12	0.05	-0.00,0.24
สภาพด้านสิ่งแวดล้อม			
การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (X_8)	-0.01	0.894	-0.13,0.11
คุณภาพการสอนของอาจารย์ (X_9)	0.01	0.931	-0.12,0.13
บรรยากาศในชั้นเรียน (X_{10})	0.16	0.011	0.04,0.28

ปัจจัยที่พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยนำตัวพยากรณ์เข้าในสมการทั้งหมดแล้วนำตัวพยากรณ์ออกจากสมการครั้งละ 1 ตัว (Backward method) ปรากฏว่ามีตัวพยากรณ์ 3 ตัว ได้แก่ นิสัยในการเรียน (X_3) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ (X_7) และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (X_8) ที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งประสิทธิภาพของการพยากรณ์มีค่าร้อยละ 8.79 โดยตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่สุด คือ นิสัยในการเรียน (X_3) ($B = 0.18$, 95% C.I. = 0.10, 0.26) และตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำที่สุด คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง (X_8) ($B = -0.10$, 95% C.I. = -0.16, -0.04) รายละเอียดดังตารางที่ 4

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y}_Y = 1.98 + 0.18 X_3 + 0.11 X_7 - 0.10 X_8$$

ตารางที่ 4 แสดงรูปแบบสุดท้ายของปัจจัยที่พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Predictor Variables	B	S.E.	p-value	95% Confidence Interval
Intercept	1.98	0.23	0.000	1.53,2.43
นิสัยในการเรียน (X_3)	0.18	0.04	0.000	0.10,0.26
การปฏิสัมพันธ์ระหว่าง นักศึกษา กับอาจารย์ (X_7)	0.11	0.05	0.027	0.01,0.21
การส่งเสริมการเรียน ของผู้ปกครอง (X_8)	-0.10	0.03	0.007	-0.16,-0.04

Adjusted R-squared: 0.0879, Residual standard error: 0.3951, p-value: 0.000

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย นิสัยในการเรียน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง

2.ผลการวิจัย สามารถสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ได้ดังนี้

$$\hat{Y}_V = 1.98 + 0.18 X_3 + 0.11 X_7 - 0.10 X_8$$

จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ตามประเด็นที่ค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ดังนี้

1) นิสัยในการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีระดับความสัมพันธ์สูงที่สุด และสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชได้

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า นิสัยในการเรียนเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลและเป็นเทคนิค วิธีการของแต่ละบุคคลที่นำมาใช้ในการเรียนให้ประสบความสำเร็จ หรือเป็นไปตามการตั้งเป้าหมายของแต่ละบุคคล โดยนิสัยในการเรียนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจของบุคคลที่สามารถฝึกฝนหรือสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ดังที่ Brown & Holtzman (1967) กล่าวว่า นิสัยในการเรียนเป็นแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อการเรียนที่เกิดจากการฝึกฝนอยู่บ่อยครั้งหรือเป็นประจำจนเกิดเป็นนิสัยและนำมาใช้ในการเรียนเพื่อส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และที่พินโย พรหมเมือง (2557) สรุปว่า ผู้เรียนที่มีลักษณะของผู้ที่มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง จะต้องศึกษาค้นคว้าทั้งภายในห้องเรียน เช่น มีความสนใจในการฟัง การจดบันทึก การทำแบบฝึกหัด และภายนอกห้องเรียนเช่น การวางแผนการเรียน การควบคุมตนเอง การเข้าห้องสมุด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสัยในการเรียนและมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) (1970) ที่กล่าวถึง ความต้องการของบุคคล 5 ชั้น โดยมีความเกี่ยวข้องกับนิสัยในการเรียนที่จัดว่าเป็นความต้องการขั้นสูง คือ ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการความสมหวังในชีวิต ดังนั้น บุคคลจึงพยายามปรับปรุงตนเองเพื่อให้บรรลุซึ่งความต้องการ ดังกรณีของการเรียน ผู้เรียนพยายามปรับนิสัยในการเรียนเพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี เพื่อนำมาซึ่งการตอบสนองความต้องการของบุคคล ซึ่งผลการวิจัยและแนวคิดเหล่านี้ มีความสอดคล้องกับที่รวงดี ชีวะสุโข (2555) พบว่า พฤติกรรมการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ อนุวัติ คุณแก้ว (2558) ที่พบว่า ปัจจัยด้านนิสัยในการเรียน สามารถจำแนกประเภทนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงและต่ำได้ และที่ ดำรง เบญจศิริ และคณะ (2560) พบว่า นิสัยในการเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชได้

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจาก นักศึกษาโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นต่ออาจารย์ทั้งในการสอนและการให้คำปรึกษา ในฐานะของผู้ที่ประสบความสำเร็จมาก่อน ผู้ที่มีความพร้อมทั้งวิวุฒิและคุณวุฒิ อีกทั้ง ยังมีความสัมพันธ์ที่เป็นทั้งอาจารย์กับลูกศิษย์ พี่หรือพ่อแม่คนที่สองที่นักศึกษาสามารถขอคำปรึกษาทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการที่อาจารย์

เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามปัญหา ข้อสงสัย อาจารย์ทำความเข้าใจนักศึกษา ยินดีให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ยกย่องชมเชยหรือตักเตือนด้วยความเป็นมิตร ดังนั้น หากนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์ ก็จะส่งผลให้นักศึกษามีความกล้าในการสื่อสารกับอาจารย์ มีความตั้งใจในการศึกษา และมีความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่ออาจารย์มากยิ่งขึ้น ดังที่ Abrantes, Seabra, & Lages (2007) และ Paswan & Young (2002) อ้างถึงใน ทศนีย์นารถ ลิมสุทธีวันภูมิ (2559) กล่าวถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา หากอาจารย์รู้จักใช้กลวิธีในการเสริมแรงและการสร้างบรรยากาศให้มีการโต้ตอบ อภิปราย การส่งเสริมให้นักศึกษากล้าแสดงออก มีอิสระในการคิด การถาม การแสดงความคิดเห็น การสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ เหล่านี้ จะส่งผลให้นักศึกษามีผลการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งพบว่า ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับที่ Ana Paula Cardoso และคณะ (2011) พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้โดยตรง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยชนกนาถ สมน้อย และคณะ (2556) กล่าวว่า “พฤติกรรมการสอนของครู เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์” โดยที่ชนิดา ยอดสาลี และ กาญจนา บุญส่ง (2559) พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยเรียงลำดับรายข้อ มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ ประกอบด้วย พฤติกรรมการสอนของครู คุณภาพการสอนของครู และประสบการณ์ในการสอนของครู มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และสอดคล้องกับที่ ทศนีย์นารถ ลิมสุทธีวันภูมิ (2559) พบว่า การที่นักศึกษาจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้น “อาจารย์ ต้องมีบุคลิกภาพที่เป็นกัลยาณมิตร ต้องสร้าง แรงจูงใจที่เหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละคน เพื่อให้ นักศึกษาเกิดความสนใจมีส่วนร่วมในการเรียน มี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่ออาจารย์และต่อเพื่อน สร้างความรู้สึกให้นักศึกษาเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง”

3) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำที่สุด และสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชได้

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองและการส่งเสริมจากผู้ปกครอง มีผลต่อการเรียนของบุตร ซึ่งผู้ปกครอง เป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูให้บุตรมีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา รวมถึงจนถึงการส่งเสริมให้บุตรมีทักษะในการเข้าสังคม การดำรงชีวิตประจำวัน การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในการเป็นสมาชิกของสังคมและการอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ผู้ปกครองอันหมายถึงสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่มี

หน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดู การดูแลบุคคลให้มีคุณภาพตลอดช่วงชีวิตของบุคคล หน้าที่หลักประการสำคัญ คือ การส่งเสริมให้บุคคลได้รับการศึกษา ทั้งโดยการสนับสนุนทุนหรือค่าใช้จ่ายในการศึกษา ค่าใช้จ่ายส่วนตัว การให้กำลังใจและความเข้าใจ การเป็นที่ปรึกษาให้กับบุตรในยามที่อาจมีความท้อแท้ เหนื่อยล้า ดังที่ อัญชลี ทองเอน และ ไพทยา มีสัตย์ (2561) พบว่า “การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ ไปในทางบวกและมีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05” และที่วราภรณ์ ลวงสวาส และคณะ (2561) พบว่า นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ระยอง เขต 1 ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง และมีความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้เนื่องจาก การทำหน้าที่ของบางครอบครัว อาจมีการวางแผนตั้งความหวังไว้กับอนาคตในการศึกษาของบุตรไว้ในระดับสูง หรือบางครอบครัว อาจไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดของผู้เรียน หรือการที่ผู้ปกครองยังให้ความสำคัญกับบุตรมาก อาจยังเป็นการทำให้ผลการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรลดต่ำลง เนื่องจาก อาจมีความกดดัน ความเกรงกลัวในการขอรับคำปรึกษา การบอกกล่าวความจริง รวมทั้งการที่บางครอบครัว อาจไม่มีเวลาและไม่สามารถดูแลบุตรได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากจะต้องทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจ และเวลาให้กับการทำงาน หาเงินมาส่งเสียบุตร หรือบางครอบครัวไม่ได้สนับสนุนการศึกษาของบุตรหรือสนับสนุนในจำนวนที่ไม่มาก เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายส่วนตัว การซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตลอดถึง การที่ผู้เรียนบางคน ต้องหาเงินเลี้ยงดูทั้งตนเองและครอบครัว จึงต้องทำงานในระหว่างที่เรียน ทั้งงานประจำและงานที่ทำไม่เต็มเวลา (Part Time) ทำให้นักศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการทำงานมากกว่าการเรียน และบางคนไม่มีเวลาเข้าห้องเรียน ทำการบ้าน อ่านหนังสืออีกทั้ง การที่นักศึกษาบางคนมีปัญหาครอบครัว จึงให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นๆ มากกว่าคนในครอบครัว ก็อาจส่งผลกระทบต่อการเรียน เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ นำมาซึ่งการได้รับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ลดลง

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เรียนควรตระหนักในการพัฒนานิสัยการเรียนที่คิดว่าต้องปรับปรุง และอาจเปรียบเทียบผลการเรียนในทุกภาคการศึกษา เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการและองค์ความรู้ที่ได้รับ เพื่อการพัฒนาตนเองและการวางแผนให้ตนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้น

2.ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ทักษะในการดำรงชีวิตให้กับผู้เรียน และการส่งเสริมให้มีบรรยากาศของการเรียนแบบเกื้อหนุน การช่วยเหลือระหว่างกันของนักศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่อยู่ในระดับที่แตกต่างกัน เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และการส่งเสริมให้มีบรรยากาศของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เช่น การสอดแทรกกิจกรรมการเล่นเรื่องราวของผู้เรียนที่ต้องการสื่อสารกับผู้สอน การละลายพฤติกรรม

3.ผู้ปกครอง ควรเปิดโอกาสและสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเข้าใจ โดยเฉพาะการกำหนดอนาคตการศึกษาและการทำงานของบุตรหลาน

4.คณะ มหาวิทยาลัย รวมตลอดถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและนำข้อมูลผลจากการวิจัยไปประกอบการพิจารณาเพื่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์และศักยภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน โดยเฉพาะผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ เพื่อพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.ควรศึกษาองค์ประกอบด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันมาเป็นตัวแปรเพิ่มมากขึ้น เช่น แรงจูงใจที่มีต่อการประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษา หรือปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.ควรมีการศึกษาคณะอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบเหตุปัจจัยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บรรณานุกรม

- Angsuchoti, S., Wijitwanna, S. & Pinyopanuwat, R. (2011). **Statistics for behavioral and social sciences research: LISREL Technic Program**. (3rd ed.). Bangkok: Charoendee Munkong Printing.
- Bloom, B.S. (1976). **Human Characteristics and School Learning**. New York: McGraw-Hill Book.
- Brown, W.F. and Holtzman, Way H. (1967). Manual of Survey of High School Students in India. **The Journal of Educational Research**. Vol. 60 (April). 359-362.
- Benjakeeree, D. and et.al. (2017). The factors predicting on learning achievement of undergraduate students in the Mahamakut Buddhist University: A multiple regression multilevel analysis. **RMUTSB Acad. J. (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)**. Vol. 2 (2) .136-148.
- Chuchuaiy, P. (2008). **Causal Factors Influencing Academic Achievement of Undergraduate Students at Prince of Songkla University Pattani Campus**. A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Education in Educational Measurement and Research. Prince of Songkla University.
- Chevasutho, R. (2012). Relationship between Teaching Quality, Learning Behaviour and Learning Efficacy as Observed amongst Third-Year Nursing Science Majors at Boromarajonani College of Nursing, Chon Buri. **Thai Journal of Nursing Council**. Vol. 27 (4). 43-56.
- Cardosa, A, Ferreira, M, Abrants, J, Seabra C and Costa, C. (2011). Personal and Pedagogical Interaction Factors as Determinants of Academic Achievement. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. Vol, 29 (2011), p.1596-1605. (Online). Retrived May 8, 2019. from <https://www.Sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042811028692?via%3Dihub>.

- Government Gazette, Decree Issue. (1999). **National Education Act. B.E.2542.** (Online). Retrieved April 25, 2019.
from <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>.
- Hanghon, P. and Dhammasaccakarn, W. (2017). Education Management to Create Thai's New Generation in 20 Years' Thailand's National Strategy. **Veridian E-Journal, Silpakorn University.** Vol. 10 (1). 919-935.
- Kongjinda, P. (2006). **THE COMPARISON OF MATHEMATICS LEARNING ACHIEVEMENT AND MENTAL ARITHMETIC SKILLS OF STUDENTS TAUGHT BY CIPPA MODEL SKILL PRACTICE UPON MENTAL ARITHMETIC SKILLS AND TAUGHT BY TEACHER MANUAL.** Thesis of Master of Education Program in Curriculum and Instruction, the Graduate School, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
- Klaharn, R. (2014). The Factors Affecting the Practicum Achievement of the Third – Year Nursing Students of Srinakharinwirot University. **Journal of The Royal Thai Army Nurses.** Vol. 15 (3). 412-420.
- Koongaew, A. (2015). A Discriminant Analysis of Factors Influencing Grade Point Averages of Phetchabun Rajabhat University Students with High and Low G. **Phetchabun PA Rajabhat Journal.** Vol. 17 (1). 75-81.
- Laehheem, K. (1999). **Relationship between the Entrance Examination Scores, Affective Factors, Environment Factors and Academic Achievement of Students at Islamic Studies College, Prince of Songkla University.** Master of Education Thesis in Educational Measurement and Research Prince of Songkla University.
- Laeheem, K. (2007). Predicting Factors for Academic Achievement of Islamic Privates School Students in the Three Southern Border Provinces of Thailand. **Songklanakarin J. of Social & Humanities.** Vol. 13 (3), p.435-453.
- Limsuthiwanpoom, T. (2016). Factors Affecting Students' Academic Achievement in Asset Accountiningon Property Plant Equipment and Its Depreciation.

- Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University.** Vol. 8 (1). 44-55.
- Luangsawas, W, Teeravanittrakul, S. and Rak-ngam, C. (2018). The Factors Affecting Students Achievement under the Office of Rayong Primary Educational Service Area 1. **MBU Education Journal : Faculty of Education Mahamakut Buddhist University** 6(1). 236-254.
- Maslow, A. H. (1970). **Motivation and Personality**. New York: Harper' ETROW.
- Office of the Education Council. (2017). **National Education Plan 2017-2036**. (1sted). Bangkok: Prigwhan Graphgic.
- Prommuang, P. **The Application of Self-Learning Technique and Writing Articles to the Development of Students' Learning Achievement**. Research Report, the faculty of Education, Mahamakut Buddhist University.
- Sujjanan, J. (2013.) **Education and Community Development in the 21st Century**. (1sted). Bangkok: Odeon Store.
- Srisa-ard, B. (2010). **Basic Research**. (8th ed.). Bangkok: Suweeriyasan.
- Sameenoi, C, Srihamongkol, Y., and Reaunnakarn, P. (2013). Causal Factors Influencing Learning Achievement of 6 Grade Students of Private School in Science Subject, Kalasin Province. **Journal of the faculty of Education, Mahasarakham University (Special Issue)**. 14-27.
- Thongaime, A. and Meesat, P. (2018). Factors Relating to the Academic Achievement of the Master of Education (M. Ed.) Students in the Curriculum and Instruction Program, College of Educational Sciences (CES), Dhurakij Pundit University. **Academic Journal of Buriram Rajabhat University**, 10(2). 205-221.
- Yodsalee, C. and Boonsong, K. (2016). Factors Affecting Learning Achievement of Students in Schools under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. Vol. 9 (1), 1208-1223.

ผู้เขียน

นางสาวเมธิรา ไกรนที*

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (พัฒนามนุษย์และสังคม)

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: ying_may8@hotmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และหิ้ม

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วิธีวิทยาการวิจัย)

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: kasetchai.la@psu.ac.th

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : ying_may8@hotmail.com

Factors Predicting Students' Academic Achievement of Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University (NSTRU).

ทับประกอบดนตรีหนังตะลุง Tup Accompanying Shadow Puppet

พัชรรกรณ์ เอื้อจิตรเมศ* กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์
Pattarakorn Uejitmet* Kritsipat Uejitmet and Piyarat Thammamongrat

Received: 4 November 2022, Revised: 19 December 2022, Accepted: 22 December 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการบรรเลงทับที่ใช้ประกอบการแสดงหนังตะลุง ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงของชาวปักษ์ใต้ที่มีมาแต่โบราณ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นจากการแสดงหนังนั้น นายหนังตะลุงได้สอดแทรกภูมิปัญญา แก่นคิด วัฒนธรรม คติธรรมหลากหลาย วงดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงคือวงปี่พาทย์ชาตรี มีเครื่องดนตรีคือ ทับ กลองตุ๊ก ปี่นอก โหม่ง ฉิ่ง ปัจจุบันนายหนังตะลุงนิยมนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาประกอบ เช่น ออร์แกน แซกโซโฟน กีตาร์ การบรรเลงดนตรีที่ใช้ประกอบหนังตะลุงมีหลายประเภท ได้แก่ การบรรเลงดนตรีล้วน การบรรเลงประกอบบทพากย์ การบรรเลงประกอบบทบรรยาย การบรรเลงประกอบกิริยาของตัวหนัง การบรรเลงประกอบบทบาทเฉพาะอย่าง เพลงที่ใช้ประกอบในการเล่นหนังตะลุงแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ “เพลงทับ” ซึ่งเป็นเพลงที่ถือเอาจังหวะและทำนองการตีทับเป็นหลัก ส่วนเพลงอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “เพลงปี่” ใช้ทำนองปี่เป็นหลัก เพลงที่ใช้บรรเลงส่วนใหญ่เป็นเพลงไทยเดิม เช่น เพลงพัดดา เพลงลาวกระแซ เพลงนกไทรบินข้ามทุ่ง หน้าทับที่ใช้ประกอบหนังตะลุงเริ่มด้วยเพลงโหมโรง การออกฤๅษี การออกรูปพระอิศวร ออกรูปหน้าบท ออกรูปบอกเรื่อง การเกี่ยวจอบ การบรรยายเรื่อง ลักษณะสำคัญของหน้าทับประกอบบทเพลงโหมโรง เรียกว่า “หัวทับ” คือการเริ่มต้นเพลง และ “จังหวะบาก” ซึ่งเป็นทำนองที่เชื่อมจังหวะ หลังจากนั้นจะบรรเลงด้วยทำนอง “เสมอเครื่อง” หรือเรียกว่าทำนองดำเนิน ไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้การบรรเลงสามารถยืดหยุ่นได้ตามเวลาและเงื่อนไขของการแสดงแต่ละครั้ง ผู้บรรเลงสามารถใส่เทคนิคหน้าทับได้ตามความสามารถเฉพาะตน

คำสำคัญ : หนังตะลุง หน้าทับ

Abstract

This article aimed to study how to play Tup for accompanying the Shadow Puppet Show, the performing art of southern Thai people since ancient times. For things reflected in the show, the shadow puppet performer will insinuate the wisdom, point of view, culture, and Buddhist doctrine into the show. The music band accompanying the shadow puppet show is Piphat Chatree Orchestra. Music instruments playing in the orchestra consist of Tup, Tuk drum, Sopranino oboe, Mong, and Small cymbals. At present, the shadow puppet performers commonly use universal musical instruments to accompany, for example, the organ, saxophone, or guitar. The music accompanying the shadow puppet show has various types: altogether playing music instruments, playing music instruments accompanying the dubbing, playing music instruments accompanying the narration, playing music instruments accompanying the gesture of the shadow puppet characters, and playing musical instruments accompanying specific roles. Songs used in accompanying the shadow puppet show are divided into two styles. The first is “Tup song,” mainly using the rhythm and melody in percussing Tup. The second is “Pee songs,” mainly using the pipe melody. Traditional Thai songs are mainly played such as Pudcha, Lao Krasae, and Nok Sai Bin Kham Tung. Na Tup accompanies the shadow puppet show by beginning with the overture. Then it accompanies playing Ruesi (the hermit character), playing the God Siva character, playing Na Bot, showing the character to tell the brief story, Kaew Jor (singing a short Thai verse), and story narration. The vital characteristic of Na Tup accompanying the overture is called “Hua Tup” (the way to begin the song) and “Bak Rhythm” (melody to link the rhythm). After that, it will keep playing using the melody of “Samer Kruang,” or called the Damnoen melody. However, the playing can be flexible following the time and conditions of each show. The music players can use Na Tup techniques based on their capacity.

Keywords : Shadow Puppet, Na Tup

บทนำ

หนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงของชาวล้านนาที่มีมาแต่โบราณ เป็นวัฒนธรรมการเล่นหนังหรือละครเงาซึ่งปรากฏในแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลกอย่างยาวนาน เช่น อียิปต์ จีน อินเดีย และเกือบทุกประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวล้านนาได้อย่างชัดเจน เพราะนอกเหนือจากการให้ความบันเทิงแล้ว สิ่งที่ปรากฏผ่านจอหนังยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา แง่คิด คติธรรมหลากหลาย ศิลปะการแสดงหนังตะลุงจัดเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ คือ มีหลายสำนวนขึ้นอยู่กับท้องถิ่น ไม่ได้รับการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นหนังตะลุงเกิดจากการรับเอาวัฒนธรรมอื่นมาปรับเปลี่ยนผสมผสานกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวล้านนาได้จนกระทั่งพัฒนาเป็นหนังตะลุงที่มีรูปแบบเป็นของตนเอง

ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง

หนังตะลุงเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาวล้านนาและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ทว่าไม่ได้มีต้นกำเนิดที่แท้จริงในประเทศไทย แต่เกิดจากการรับเอาวัฒนธรรมอื่นมาปรับเปลี่ยนผสมผสานกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวล้านนาได้จนกระทั่งพัฒนาเป็นหนังตะลุงที่มีรูปแบบเฉพาะตัวมีความเห็นเกี่ยวกับที่มาของหนังตะลุงด้วยกัน 2 แห่งคือ มาจากชวา และอินเดีย อย่างไรก็ตามยังไม่สรุปแน่ชัดว่ามาจากที่ใด (บุษกร บิณฑสันต์, 2554) หนังตะลุงเป็นมหรสพเล่นเงาอย่างหนึ่งที่ใช้หนังสัตว์แกะเป็นรูปตัวละคร เช่นเดียวกับหนังใหญ่ แต่ไม่สามารถบอกได้แน่ชัดว่าเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใด จากหลักฐานที่ปรากฏสันนิษฐานได้ว่า หนังตะลุงที่เล่นกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย โดยแบ่งการเล่นออกเป็น 2 ประเภทคือ 1.หนังที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ มีขนาดใหญ่ การเชิดต้องอาศัยลีลา ท่าทางของผู้เชิด เช่น หนังใหญ่ของไทย 2.หนังที่มีขนาดเล็กสามารถเคลื่อนไหวไปมาได้ โดยผู้เชิดใช้มือเชิดไปมา ออกลีลาท่าทางจากบุคลิกของตัวละคร คนเชิดไม่ต้องออกมาแสดงท่าทางเอง นิยมกันมากในชวา บาห์ลี สิงคโปร์ มาเลเซีย และไทย ซึ่งเรียกหนังชนิดนี้ว่าหนังตะลุง (สุจิตรา มาถาวร, 2541)

องค์ประกอบดนตรีหนังตะลุง

หนังตะลุงมีองค์ประกอบที่สำคัญคือนายหนังตะลุง นักดนตรีหรือเรียกว่า “ลูกคู่” เครื่องดนตรี ได้แก่ ทับ กลองตุ้ม ปี่นอก โหม่ง ฉิ่ง ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีสากล เช่น ออร์แกน แซกโซโฟน กีตาร์โรงหนังตะลุงและอุปกรณ์ประกอบโรง การบรรเลงดนตรีที่ใช้ประกอบหนังตะลุง

มีหลายประเภท ได้แก่ การบรรเลงดนตรีล้วน การบรรเลงประกอบบทพากย์ การบรรเลงประกอบบทบรรยาย การบรรเลงประกอบกิริยาของตัวหนึ่ง การบรรเลงประกอบบทบาทเฉพาะอย่าง บทความนี้ผู้เขียนขออธิบายเฉพาะการบรรเลงดนตรีล้วน ทั้งนี้ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2523) กล่าวว่า “เพลงที่ใช้ประกอบในการเล่นหนังตะลุงนั้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ “เพลงทับ” ซึ่งเป็นเพลงที่ถือเอาจังหวะและทำนองการตีทับเป็นหลัก สีสากการตีทับต่างกันออกไปทำให้เกิดบรรยากาศต่างกัน ใช้สำหรับเชิดรูปที่ต่างสีลាក់กันเป็นแบบโบราณแท้ ส่วนเพลงอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “เพลงปี่” ใช้ทำนองปี่เป็นหลักเพลงที่ใช้บรรเลงเป็นเพลงไทยเดิม เช่น เพลงพัดดา เพลงลาวกระแซ เพลงเขมรไพรโยค เพื่อให้เกิดความไพเราะ เป็นวิวัฒนาการอีกขั้นของหนังตะลุงที่น่าปีเข้ามาประกอบ อย่างไรก็ตามจากการเก็บข้อมูลพบว่า เพลงประกอบหนังตะลุงนิยมนำเพลงไทยเดิมหลายเพลงมาตัดต่อและนำมาบรรเลงรวมกันเป็นชุด ๆ และสามารถบรรเลงซ้ำไม่จำกัดรอบ ทั้งนี้ขึ้นกับเวลาและโอกาสของการแสดง



ภาพที่ 1 ฤๅษีออกโรง
(ที่มา: พัทธกรณ์ เอื้อจิตรเมศ, 2564)



ภาพที่ 2 วงดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง
(ที่มา: กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ, 2564)



ภาพที่ 3 ทับประกอบการแสดงหนังตะลุง
(ที่มา: ปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2564)

ทับประกอบการดนตรีหนังตะลุง

การบรรเลงทับประกอบการหนังตะลุงเป็นศิลปะชั้นสูง ผู้บรรเลงต้องมีความเชี่ยวชาญชำนาญ ได้รับการบ่มเพาะประสบการณ์ถึงจะถ่ายทอดเทคนิคการตีประกอบการเชิดหนังตะลุงให้ได้บรรลรส หน้าทับที่ผู้เขียนอธิบายต่อไปนี้ เป็นศิลปะการดนตรีของชาวบ้านที่ได้ถ่ายทอด

จากรุ่นสู่รุ่น ความสำคัญของหน้าทับซึ่งจำเป็นต้องได้รับการบันทึกไว้ให้ชนรุ่นหลังที่สนใจดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ ดังที่สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2523) ได้กล่าวไว้ว่า “การบรรเลงทับเป็นของยาก มีผู้เล่นได้น้อย และจำยาก การบรรเลงมีกลเม็ดเด็ดพรายมากมาย หากไม่บันทึกไว้อาจมีการเปลี่ยนแปลงจนไม่เหลือเค้าโครงเดิม ก็เป็นที่น่าเสียดาย”

คนตีทับ เรียกว่า “นายทับ” หรือ “มือทับ” ทับมี 2 ใบ คือใบเล็กเรียก “หน่วยฉับ” หรือเสียงฉับ ใบใหญ่เรียก “หน่วยเทิง” หรือเสียงเทิง วิธีการตีเสียงฉับ หรือเสียง “ปะ” ตีด้วยมือขวา ใช้มือบริเวณปลายนิ้วมือเก็บบึงข้อมือ ตีลงบนหน้าทับ ใช้นิ้วกดหน้าทับพร้อมกับมืออีกข้างหนึ่ง ปิดกันทับไว้ ผู้ตีต้องใช้เวลาในการฝึกเนื่องจาก “ปะ” เป็นเสียงที่ตียาก ส่วนเสียง “เทิง” ใช้มือตีทั้งมือ ไม่กดหน้าทับและไม่ปิดกันทับเพื่อให้เสียงมีความดังกังวานมากที่สุด เสียงเทิงสามารถตีได้ง่ายกว่าเสียง ปะ ส่วนเสียง “ทิด” ใช้บริเวณปลายมือถึงอุ้งมือตีกดหน้าทับอย่างเดียว เสียง “พริต” ตีด้วยปลายนิ้วกดหน้าทับไม่ปิดท้ายทับโดยวิธีการรีดลวดนิ้ว (โดยการใช้ปลายนิ้วรีดหน้าของทับ) เสียง “ตึก” ตีด้วยปลายนิ้วตรงบริเวณแก้มทับและปิดท้ายทับ เสียงฉับตีโดยการใช่มือทั้งมือแต่มีการประคองเสียงให้เสียงดังกังวาน เสียงตึงตีด้วยปลายนิ้วขอบบนของหน้าทับ ให้เสียงมีความใส สรุปว่าเสียงของทับมี เสียงปะ เสียงเทิง เสียงทิด เสียงตึก เสียงฉับ เสียงตึง และเสียงพริต แต่นักดนตรีนิยมใช้มี 4 เสียง คือ ปะ เทิง ทิด ตึก

หน้าทับ คือ วิธีการตีของเครื่องหนัง ถึงแม้ว่าการบรรเลงหน้าทับประกอบหนึ่งตะลุงมิได้ถูกจัดอย่างมีแบบแผนเหมือนกับดนตรีไทยตามชนบ กล่าวคือ ไม่มีเรียกจำนวนรอบของหน้าทับ หน้าทับบางหน้าทับไม่มีการระบุชื่ออย่างชัดเจนอย่างเช่นหน้าทับดนตรีไทยตามชนบ หน้าทับปรบไก่ หน้าทับสองไม้ หรือแม้กระทั่งหน้าทับที่บรรเลงตามสำเนียงเพลงของชาตินั้นๆ เช่น หน้าทับลาว หน้าทับเขมร ทว่าหน้าทับประกอบการแสดงโนราห์ก็สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

หน้าทับและทำนองเพลงใช้วิธีการบันทึกด้วยระบบโน้ตไทย ใช้ตัวอักษร ด ร ม พ ซ ล ท ดั แทนเสียง ตัวอักษรใดที่มีจุดอยู่ด้านบนหมายถึงเสียงสูง โดยบันทึกเป็น 2 บรรทัด กล่าวคือ บรรทัดที่ 1 เป็นโน้ตเพลง บรรทัดที่ 2 เป็นโน้ตการบรรเลงทับ ซึ่งเสียงของทับมีตัวอักษรแทนเสียงดังนี้ เสียง “เทิง” ใช้ตัวอักษร “ท” เสียง “ทิด” ใช้อักษร “ท” เสียง “ปะ” ใช้ตัวอักษร “ป” เสียงตึก ใช้ตัวอักษร “ต” ดังหน้าทับประกอบดนตรีหนึ่งตะลุงต่อไปนี้

1. เพลงโหมโรง เป็นประกาศให้ทราบว่ากำลังมีการแสดง ให้นายหน้าตะลุงได้เตรียมความพร้อมและเรียกผู้ชม

เพลงโหมโรง

เป่เกริ่น ทั้งนี้ความสั้นยาวขึ้นอยู่กับผู้บรรเลง

----	----	----	----	----	----	----	----
---ป	---ป	---ป	-ท-ท	---ป	---ป	---ป	-ท-ท

----	----	----	----	---ล	----	----	----
----	----	----	----	---ต้	----	----	----

---ท	----	----	---ร	----	----	----	---ร
---ท	----	----	---ต	----	----	----	---ท

เข้าทำนองสอดสร้อย

----	รมชล	----	รึดทล	--	รมชล	----	รึดทล
----	ท-ทท	--ปป	-ท-ท	--ปป	-ท-ท	--ปป	-ป-ป

----	รมชล	----	รึดทล	--	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล
----	ท-ทท	--ปป	-ท-ท	--ปป	-ท-ท	--ปป	-ป-ป

----	----	----	----	-ร-ด	-ร-ม	-ร-ม	-ล-ช
---ป	---ป	---ป	-ท-ท	---ป	--ปป	---ท	---ท

ขึ้นเพลง

----	----	-ม-ช	-ช-ช	-ล-ท	-ล-ช	ลช-ร	มช-ม
----	----	----	----	---ป	---ป	---ท	---ท

----	-ช-ม	-ร-ด	รม-ร	----	---ต้	-ล-ร	-ต้-ล
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

----	-ดิ้วมี	-ริ-ดิ	-ช-ล	---ดิ	-ริ-ม	-ซึ-มี	-ริ-ดิ
---ป	---ป	---ท	---ท	-ปปป	-ท-ท	-ปปป	-ท-ท

----	ชล-ดิ	-ริ-ดิ	-ช-ล	-ช-ม	-ช-ล	-ช-ล	-ดิ-ริ
----	-ท-ท	---ท	----	---ป	---ป	----	--ปป

ลูกหมด

---ช	--ชช	---ล	--ลล	---ช	--ชช	--ดิ	--ลล
-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต

---ดิ	--ดิ	-ช-ล	-ดิ-ริ	-ช-ล	-ดิ-ร	-ช-ล	-ดิ-ร
-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต

-ดิ-ล	-ดิ-ร	-ดิ-ร	--รร	-ช-ม	-ร-ดิ	-ล-ร	-ดิ-ล
-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต	-ป--	ทท-ต

ภาพที่ 4 แสดงโน้ตหน้าทับเพลงโหมโรง

(ที่มา: พัทธกรณ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

2. เพลงดำเนินเรื่อง เมื่อโหมโรงจบ ดนตรีจะเริ่มบรรเลงเพลงก่อนออกฤๅษี โหมโรงออกฤๅษี เพลงออกฤๅษี เพลงฤๅษีเล่นเงา เพลงฤๅษีนาถ และเพลงการปักฤๅษี และจบด้วยเพลงกระบวนกรอตรูปฤๅษีเป็นเพลงสุดท้ายของออกรูปฤๅษี ซึ่งนายหนังตะลุงจะเชิดรูปเหาะจากขาไปซ้ายกลับไปมา 3 ครั้ง ความหมายของฤๅษีในบทบาทของตัวละครหนึ่งตะลุงหมายถึงความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ เป็นการแสดงความเคารพคุณครูอาจารย์ เชื่อว่าสามารถช่วยกำจัดความชั่วร้าย สิ่งที่เป็นอุปสรรคให้หมดสิ้น และเพื่อให้การแสดงราบรื่นไม่มีอุปสรรคใด แนวทำนองเพลงที่ใช้ในการประกอบการบรรเลงรูปฤๅษีจึงมีจังหวะค่อนข้างช้า เพื่อสื่อให้เห็นถึงบทบาทของฤๅษีผู้เป็นนักพรต จากนั้นนายหนังตะลุงจะบรรเลงเพลงออกรูปพระอิศวรซึ่งหมายถึงการบูชาเทพเจ้า

แห่งการบันเทิง เทคนิคการเชิดรูปผ่านจอหนังช้า ๆ ให้เห็นรูปเงาเลื่อนกลางแล้วค่อยแจ่มชัดขึ้น สิ่งที่แตกต่างกันจากการเชิดฤๅษี คือ ทำนองดนตรีมีความกระชับ เร้าใจ สอดประสานไปกับเสียงทับ และกลอง โดยเฉพาะในช่วงพระอิศวรผัดโค ปักรูปพระอิศวร ถอดรูปพระอิศวร นายหนังเชิดรูป และเล่นเงาได้อย่างสนุกสนานทั้งนี้เป็นการสื่อให้เห็นถึงการอำนาจของพระเทพศิวิและคามพยศของโคที่ทรง บทควมนี้ขอตัวอย่างการตีทับประกอบหน้าทับหนังตะลุงเพลงบรรเลงก่อนฤๅษี เพลงออกฤๅษี เพลงออกรูปพระอิศวรทรงโค ต่อไปนี้

เพลงบรรเลงก่อนออกฤๅษี

---	----	---ดี	----	---ดี	--ดีดี	---ล	-ล-ล
----	----	----	----	---ท	ทท--	---ท	ทท--

---ฟ	-ฟ-ฟ	---ช	-ช-ช	---ดี	--ดีดี	---ล	-ล-ล
---ท	ทท--	---ท	ทท--	---ท	ทท--	---ท	ทท--

---ฟ	--ฟฟ	--ช	-ช-ช	---ดี	--ดีดี	-ล-ช	---
---ท	ทท--	---ท	ทท--	---ท	-ท-ท	ตต-ท	---

-ล-ล	----	---ดี	-ล-ด	รดลช	-ม-ช	---ช	-ม-ช
---ท	-ท-ท	ตต-ท	---	---ท	-ท-ท	ตต-ท	---

ชมรด	----	---ดี	--ดีดี	ดล-ล	-ช-ล	ชฟ-ฟ	-ฟ-ช
---ท	-ท-ท	ตต-ท	---	---ท	-ท-ท	ตต-ท	---

ฟ-มม	รม-ฟ	มร-ร	--ดร	มชลช	----	----ดี	-ดี-ริ
---ท	-ท-ท	ตต-ท	---	---ท	-ท-ท	ตต-ท	---

ดล-ล	-ช-ล	ชฟ-ฟ	-ฟ-ช	ฟ-มม	รม-ช	มร-ร	-ด-ม
---ท	-ท-ท	ตต-ท	---	---ท	-ท-ท	ตต-ท	---

-ช-ด	----	---ด	--ร	-ล-ช	----	---ด	--ร
---ท	-ท-ท	ตต-ท	---	---ท	-ท-ท	ตต-ท	---

-ล-ช	----	---ฟ	---ม	-ฟ-ช	----	---ฟ	---ม
---ท	-ท-ท	ตต-ท	---	---ท	-ท-ท	ตต-ท	---

-ฟ-ช	---ล	-ช--	--ลช	---ล	--ลล	--ลล	---ด
---ท	-ท-ท	ตต-ท	---	---ท	-ท-ท	-ท-ท-	---ท

ภาพที่ 5 แสดงโน้ตหน้าทับเพลงบรรเลงก่อนออกฤๅษี

(ที่มา: พัทธกรณ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

เพลงโหมโรงออกฤๅษี

----	----	---ร	---ล	-ด-ร	-ด-ล	-ด-ล	-ช-ฟ
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

---ม	-ช-ร	-ม-ด	-ร-ฟ	-ด-ร	-ฟ-ช-	-ล-ร	-ด-ล
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

---ม	-ช-ร	-ม-ด	-ร-ฟ	-ด-ร	-ฟ-ช-	-ล-ร	-ด-ล
-ต-ต	----	-ต-ต	----	-ต-ต	----	-ต-ต	----

----	----	-ช-ล	-ด-ร	-ม-ด	-ม-ร	-ด-ล	-ช-ร
---ป	-ป-ป	---ท	---ท	---ป	-ป-ป	---ท	---ท

----	----	-ช-ล	-ด-ร	-ม-ด	-ม-ร	-ด-ล	-ช-ร
-ต-ต	----	-ต-ต	----	-ต-ต	----	-ต-ต	----

---ฟ	-ฟ-ฟ	---ช	---ล	-ดํ-รํ	-ด-ล	-ด-ล	-ช-ฟ
----	---ป	---ป	---ท	----	---ท	----	--ป-ป

-ด-ช	-ฟ-ช	-ล-รํ	-ด-ล	-ช-ฟ	-ล-ช	-ฟ-ร	-ช-ฟ
-ด-ต	-ด-ต	-ด-ต	-ด-ต	----	-ท-ท	----	-ท-ท

---ดํ	-ล--	-ช-ล	-ด-ร	-ม-ด	-ม-ร	-ด-ล	-ช-ล
-ด-ต	----	-ด-ต	----	-ด-ต	----	-ด-ต	----

---ม	-ช-ร	-ม-ด	-ร-ฟ	-ด-ร	-ฟ-ช	-ล-รํ	-ด-ล
----	-ท-ท	---ท	----	---ป	---ป	----	-ป-ป

ภาพที่ 6 แสดงโน้ตหน้าทับเพลงโหมโรงออกฤๅษี

(ที่มา: พัชกรกรณ์ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

เพลงออกฤๅษี

----	----	----	----	---ล	----	----	----
----	----	----	----	---ด	----	----	----

---ท	----	----	---ร	----	----	----	---ร
---ด	----	----	---ด	----	----	---ท	---ท

---ม	-ร-ท	-ร-ม	-ร-ม	-ล-ช	----	----	----
----	---ท	-ท-ท-	---ป	-ป-ท	----	----	----

-ร-ร	---ม	-ล-ท	-ช-ล	ลล--	ลล--	ลล--	----
-ด-ด-	-ด-ด-	-ด-ด-	-ด-ด	-ด-ด-	-ด-ด-	-ด-ด-	-ด-ด

----	----	----	----	---ร	---ม	-ช-ท	-ช-ล
-ต-ต-	-ต-ต-	-ต-ต-	-ต-ต	---ท	---ท	---ท	---ป

----	----	----	---ร	----	----	---ท	---ร
----	----	----	---ต	----	----	-ต-ต	----

---ม	-ร-ท	-ร-ม	-ร-ม	-ล-ช	--รร	--รร	----
-ต-ต	----	-ต-ต	----	-ต-ต	----	-ต-ต	----

----	---ร	---ม	-ช-ท	-ช-ล	---ร	-ซ-ม	-ร-ท
---	----ป	---ป	---ท	----	---ท	---ป	---ป

---ล	-ร-ล	-ร-ม	-ช-ล	----	----	-ร-ม	-ล-ช
----	-ท-ท	---ท	----	---ป	---ป	----	--ปป

ภาพที่ 7 แสดงโน้ตหน้าทับเพลงออกฤๅษี

(ที่มา: พชธรกรณ์ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

เพลงออกรูปพระอิศวรทรงโค

----	----	-ช-ม	-ช-ด	---ช	-ล-ช	-ด-ล	ชม-ช
----	----	--ท-	-ท-ท	---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท

-ลชช	-ลชช	-ช-ม	-ช-ด	---ร	-ม-ฟ	-ช-ฟ	-ม-ร
---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท	---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท

----	----	-ด-ร	มช-ม	----	-ช-ร	-มรด	-ร-ม
---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท	---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท

----	----	-ดํ-ร	-ด-ท	---ดํ	-รํ--	-ช-ล	-ท-ด
---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท	---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท

----	----	-ช-ม	-ช-ดํ	---ช	-ล-ช	-ดํ-ล	ชม-ช
---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท	---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท

-ลชช	-ลชช	-ช-ม	-ช-ดํ	---ร	-ม-ฟ	-ช-ฟ	-ม-ร
---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท	---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท

----	----	-ด-ร	มช-ม	----	-ช-ร	-มรด	-ร-ม
---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท	---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท

----	----	-ดํ-ร	-ด-ท	---ดํ	-รํ--	-ช-ล	-ท-ด
---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท	---ต	-ต-ท	--ท-	-ท-ท

หากต้องการจบเพลงให้บรรเลงจังหวะช้าลงในท่ายสุดท้ายและบรรทัดสุดท้าย

ภาพที่ 8 แสดงโน้ตหน้าทับเพลงออกรูปพระอิศวรทรงโค

(ที่มา: พัชรกรณ์ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

3. เพลงปรายหน้าบทออกรูปหน้าบทหรือรูปประกาศ เป็นรูปชายหนุ่มทรงเครื่องกษัตริย์ มือหลังถือคันธูปลายเป็นดอกบัว เป็นสัญลักษณ์ของการแสดงความนอบน้อมต่อผู้ชมหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นายหนังให้ความเคารพนับถือ เพลงที่ประกอบ คือ เพลงปรายหน้าบท เพลงไหว้หน้าบท เพลงนาตหน้าบท ดังตัวอย่างโหมโรงปราบหน้าบท ต่อไปนี้

โหมโรงปราบหน้าบท

----	----	-ช-ล	-ดํ-รํ	-ฟํ-รํ	-ดํ-ร	-ด-ล	-ด-ล
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

-ดํ-รํ	-ดํ-ล	-ดํ-ล	-ช-ฟ	-ช-ล	-ช-ฟ	-ม-ร	-ด-ร
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

----	-ม-ฟ	-ช-ฟ	-ม-ร	---ด	--รด	-ม-ร	-ด-ร
---ป	-ป-ป	---ท	---ท	---ป	-ป-ป	---ท	---ท

---ด	-ท-ด	-ร-ม	-ช-ร	-ช-ม	-ร-ด	-ม-ร	-ด-ร
---ป	-ป-ป	---ท	---ท	---ป	-ป-ป	---ท	---ท

---ด	-ท-ด	-ร-ม	-ช-ร	-ช-ม	-ร-ด	-ม-ร	-ด-ร
---ป	-ด-ป	---ท	---ท	---ป	-ด-ป	---ท	---ท

-ล-ช	-ฟ-ช	-ด-ล	-ช-ฟ	-ล-ร	-ฟ-ช	-ล-ร	-ด-ล
---ป	-ด-ป	---ท	---ท	---ป	-ด-ป	---ท	---ท

----	----	-ช-ล	-ด-ร	-ฟ-ร	-ด-ร	-ด-ล	-ด-ล
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

----	-ม-ฟ	-ล-ฟ	-ม-ร	-ช-ม	-ร-ด	-ม-ร	-ด-ร
---ป	---ป	----	----	---ป	---ป	----	----

ภาพที่ 9 แสดงโน้ตหน้าทับเพลงโหมโรงปรายหน้าบท

(ที่มา: พัทธกรณ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

4. เพลงบรรยายเรื่อง คือ การนำเรื่องที่จะแสดงซึ่งมีตัวละครอันเป็นตัวนำออกแสดง ได้แก่ นายเมือง นางเมือง ลูกชาย ตลอดจนตัวประกอบต่าง ๆ และแสดงหนังตามเนื้อเรื่องต่อไป มีเพลงประกอบบรรยายเรื่อง เพลงเจ้าเมืองสั่งราชการ เพลงดำเนินเรื่อง เพลงเลียบทสัน สำหรับ คั่นเพลงก่อนที่มีการเจรจาหรือก่อนเปลี่ยนฉาก เพลงเลียบทยาว เพลงเดินยักข์ตัวผู้ เพลงเดินยักข์ ตัวเมีย เพลงเดิน ตัวตก เพลงนางเดินดง อย่างไรก็ตาม เพลงที่กล่าวมาใช้บรรเลงตามบทบาท ของตัวละครนั้น ๆ ซึ่งเมื่อบรรยายเรื่องแล้ว หนึ่งตระกูลจะเล่นดำเนินเรื่องไปตามที่นายหนัง

ได้เตรียมไว้สำหรับเรื่องที่แสดง อาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเอง หรือเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ นิทานพื้นบ้าน และสุดท้ายเมื่อหนังจบดนตรีบรรเลงเพลงลา เป็นการจบการแสดง ดังตัวอย่างเพลงบรรยายเรื่องต่อไปนี่

เพลงบรรยายเรื่อง

----	----	-ช-ล	-ด-ม	-ช-ล	-ช-ม	-ช-ม	-ร-ด
---ป	---ป	---ท	----ท	---ป	---ป	---ท	---ป

----	----	-ช-ล	-ด-ม	-ช-ล	-ช-ม	-ร-ด	-ม-ร
---ป	---ป	---ท	----ท	---ป	---ป	---ท	---ป

----	---ช	-ล-ท	-ด-ร	-ช-ล	-ช-ม	-ร-ด	-ม-ร
---ป	---ป	---ท	----ท	---ป	---ป	---ท	---ป

----	-ร-ด	---ล	-ด-ร	---ด	-ร-ม	-ด-ร	-ร-ร
----	---ป	---ป	---ท	----	---ท	---ป	---ป

---ท	-ล-ท	-ร-ท	-ล-ช	-ล-ช	-ม-ช	---ล	---ด
----	-ท-ท	---ท	----	---ป	---ป	----	-ป-ป

บรรเลงซ้ำหลายเที่ยวเนื่องจากนายหนังพูดเกริ่นเกี่ยวกับความสำคัญของหนังตะลุง

ภาพที่ 10 แสดงโน้ตหน้าทับเพลงบรรยายเรื่อง

(ที่มา: พัทธกรณ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

เพลงเลียบทล้น (คั่นบท)

----	---	----	----	----	---	----	----
----	----	----	----	---ท	---ป	---ป	-ป-ป

----	---ล	----	----	-ด-ล	-ช-ฟ	-ม-ร	-ด-ร
----	---ท	----	---ป	----	---ท	----	---ท

-ม-ฟ	-ช-ล	----	----	-ดํ-ล	-ช-ฟ	-ดํ-รํ	-ฟํ-ซํ
----	-ป-ป	----	-ต-ต	----	-ต-ต	----	-ต-ต

-ล-ช	-ฟ-ช	-ฟ-ร	----	-ฟํ-รํ	-ด-ล	-ช-ฟ	-ช-ล
----	-ต-ต	----	-ต-ต	----	-ต-ต	---	-ต-ต

-ช-ล	-ดํ-รํ	-ฟํ-ช	-ฟํ-รํ	-ฟํ-รํ	-ดํ-ล	-ช-ล	-ดํ-รํ
----	-ต-ต	-ต-ต	-ต-ต	-ต-ต	-ท-ท	----	-ท-ท-

-ดํ-ล	-ดํ-ช	----	-ดํ-ล	-ช-ฟ	-ม-ร	-ด-ร	-ม-ฟ
----	---ป	---ป	---ท	----	---ท	---ป	---ป

-ช-ล	----	----	-ดํ-ล	-ช-ฟ	-ดํ-รํ	-ฟํ-ซํ	-ฟ-ร
----	-ท-ท	---ท	----	---ป	---ป	-----	-ป-ป

ภาพที่ 11 แสดงโน้ตหน้าทับเพลงเลียบทสั้น

(ที่มา: พัทธกรณ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

เพลงดำเนินเรื่อง

----	----	-ด-ร	-ม-ช	-ร-ม	-ช-ล	-ม-ช	-ล-ดํ
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

----	----	-มํ-ร	-ด-ล	-ร-ด	-ล-ช	-ดํ-ล	-ช-ม
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

----	----	-ด-ร	-ม-ช	----	----	-ร-ม	-ช-ล
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

----	-ม-ช	---ล	---ด	-ช-ล	-ด-ร	-ด-ด	-ด-ด
---ป	---ป	---ท	---ท	---ป	---ป	---ท	---ท

ภาพที่ 12 แสดงโน้ตเพลงดำเนินเรื่อง

(ที่มา: พชธรกรณ์ เอื้อจิตรเมศ, กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ และปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์, 2565)

จากหน้าทับประกอบหนังสือข้างต้นลำดับการแสดงหนังตะลุงมีดังนี้ การโหมโรง การออกฤๅษี การออกรูปพระอิศวร ออกรูปหน้าบท ออกรูปบอกเรื่อง การเกี่ยวจ่อ การบรรยายเรื่อง เลียบบทสั้น ดำเนินเรื่อง ทับประกอบหนังตะลุงและโนรามีลักษณะอย่างเดียวกันไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียง รูปแบบโน้ตเพลง หน้าทับที่บรรเลงประกอบบทเพลงโหมโรง ทับเริ่มบรรเลงด้วยเสียง ---ปะ ---ปะ ---ปะ -เทิง-เทิง (เรียกว่า หัวทับ) จากนั้นเข้าจังหวะบาก (เป็นทำนองที่เชื่อมจากจังหวะหนึ่งไปสู่อีกจังหวะหนึ่ง) ด้วยจังหวะ ---เทิง ---เทิง ---เทิง ---เทิง- -เทิง-เทิง ---ปะ -ปะ-เทิง หลังจากนั้นบรรเลงด้วยทำนองเสมอเครื่องหรือทำนองดำเนิน คือ ---ปะ ---ปะ ---เทิง ---เทิง ไปเรื่อย ๆ ทั้งทำนองนี้สามารถยืดหรือตัดลงได้เพราะถูกบังคับด้วยทำนองปีเป็นหลัก หรืออาจถูกกำหนดด้วยเวลาและเงื่อนไขการบรรเลงตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง ทำนองเสมอเครื่อง (ทำนองดำเนิน) นั้น ผู้บรรเลงสามารถใส่เทคนิคหน้าทับได้ตามความสามารถ จากนั้นจบด้วยลูกหมัดด้วยเสียงทั้บรรลสุดท้ายคือ ---เทิง -เทิง-เทิง ---ปะ -ปะ-เทิง หรือ -เทิง-เทิง ---เทิง ---ปะ ---ปะ ---ปะ-ปะ

บทสรุป

หนังตะลุงเป็นวัฒนธรรมการเล่นเงาที่ปรากฏในแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลก เช่น อียิปต์ อินเดีย จีน รวมทั้งประเทศไทยมาช้านาน หากแต่ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าเกิดขึ้นเมื่อใด องค์ประกอบของหนังตะลุง ได้แก่ นายหนังตะลุง เครื่องดนตรี โรงหนังตะลุง อุปกรณ์ประกอบโรง และรูปหนังตะลุง ลักษณะของหน้าทับที่ใช้ประกอบหนังตะลุง เริ่มด้วยเพลงโหมโรง ปีเกริ่นขึ้นเพลงทั้งนี้ความยาวขึ้นอยู่กับผู้บรรเลง ในส่วนนี้ความยาวของเพลงและหน้าทับขึ้นอยู่กับทำนองปีเป็นหลัก และสามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการที่จะบรรเลง เช่น หากมีเวลาบรรเลงน้อยก็บรรเลงเข้าไปในท่อนสั้น ๆ และถ้าหากมีเวลานานสามารถยืดทำนองเพลงได้ตามความต้องการ ทั้งนี้ผู้บรรเลงจะต้องถนัดจังหวะให้ชัดเจนเพื่อเป็นสัญญาณให้ทราบว่ากำลังจะเปลี่ยนเพลงหรือเปลี่ยนจังหวะและเมื่อต้องการบรรเลงในท่อนสุดท้าย

บรรณานุกรม

- กฤตชิพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ. (ผู้ถ่ายภาพ). (2564). **วงดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง** (ภาพถ่าย). นครศรีธรรมราช: สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- บุษกร ปิณฑสันต์. (2554). **ดนตรีภาคใต้ : ศิลปิน การถ่ายทอดความรู้ พิธีกรรมและความเชื่อ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์. (ผู้ถ่ายภาพ). (2564). **ทับประกอบการแสดงหนังตะลุง** (ภาพถ่าย). นครศรีธรรมราช: สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พัชธรกรณ์ เอื้อจิตรเมศ. (ผู้ถ่ายภาพ). (2564). **ฤๅษีออกโรง** (ภาพถ่าย). นครศรีธรรมราช: สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สุจิตรา มาถาวร. (2541). **หนังใหญ่และหนังตะลุง**. กรุงเทพมหานคร: เอส.ที.พี.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2523). **หนังตะลุง**. ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรี-นครินทรวิโรฒ สงขลา.

ผู้เขียน

รองศาสตราจารย์พัชรกรณ์ เอื้อจิตรเมศ*

อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Pattarakorn_uej@nstru.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤตติพัฒน์ เอื้อจิตรเมศ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: wanchai_uej@nstru.ac.th

อาจารย์ปิยรัตน์ ธรรมรงค์รัตน์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Piyarat_Tha@nstru.ac.th

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : Pattarakorn_uej@nstru.ac.th

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย Accessibility Promotion Strategy to rights of LGBTQ People in Thailand

สมถวิล เอี่ยมโก* เลห์ล่า ตรีเอกานุกูล วิกรม บุญนุ่น และโกมินทร์ วังอ่อน
somthawin lamko* lelar Treeaekanukul Vikrom boonnun and Gomin Wang-on

Received: 7 September 2022, Revised: 26 December 2022, Accepted: 28 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานการณ์ปัญหาความต้องการและแนวทางในการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนสร้างและนำเสนอยุทธศาสตร์ในการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศใน ภาคกลาง เหนือ ใต้และอีสานของไทย จำนวนทั้งสิ้น 437 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จากตัวแทนหน่วยงานที่ทำงานส่งเสริมสิทธิมนุษยชนจำนวน 10 คน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและความต้องการในการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในด้าน 1. การไม่รู้เรื่องสิทธิมนุษยชนของตนเองและผู้อื่น 2. การไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมจากการเปลี่ยนแปลงเพศสภาพของตนเอง 3. การสมรสและการก่อร่างสร้างครอบครัว 4. ปัญหาในการถือครองทรัพย์สินของตนเองและคู่ชีวิต 5. การถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากอัตลักษณ์ทางเพศ แนวทางในการเข้าถึงสิทธิโดยการใช้สื่อ การสร้างความเท่าเทียม การไม่เลือกปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ทางกฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวยให้ LGBTQ เข้าถึงสิทธิของตนเอง

ด้านยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย มีข้อเสนอ ดังนี้ 1. พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมองค์ความรู้และแนวทางการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศโดยขยายความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 2. ป้องกันและเฝ้าระวังประเด็นสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ 3. คุ้มครองช่วยเหลือผู้มีความหลากหลายทางเพศผู้เสียหายจากการเข้าไม่ถึงสิทธิของตนเอง 4. การใช้กลไกทางกฎหมายที่ครอบคลุมบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

โดยไม่มองเพียงเพศสภาพดั้งเดิม และ 5.การพัฒนาและบริหารข้อมูลสารสนเทศเพื่อเอื้อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของตนเอง

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิ, บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

Abstract

This research aims to present the situation, problems, needs, and approaches to accessing human rights, and to create and present strategies to access the rights of LGBTQ people in Thailand using mixed methods research. The quantitative research was conducted using online questionnaires with 437 respondents of LGBTQ people in the central, northern, southern, and northeastern regions of Thailand. Qualitative research was conducted through interviews and focus groups with 10 representatives from organizations involved in promoting human rights.

The results of the study revealed that problems and needs for accessing the rights of LGBT persons include: 1) ignorance of individual and others' human rights. 2) Lack of equal legal protection from changing gender. 3) Marriage and starting a family. 4) Ownership of property of individual and partner. 5) Discrimination due to gender identity. The approach to access rights is achieved through the use of media, creating equality, non-discrimination, and resolving issues and limitations of laws that do not allow LGBTQ people to access their rights.

Strategies to promote access to the rights of LGBTQ people in Thailand can be done through the following proposals: 1) development of systems, knowledge promotion mechanisms, approaches to access the human rights of LGBTQ people, and expand cooperation with network partners through social media. 2) Prevention and monitoring of human rights issues of LGBTQ persons. 3) Protection and assistance of LGBTQ victims from the inaccessibility of their

rights. 4) Implementing legislative mechanisms that cover LGBTQ individuals without their traditional gender. 5) Development and management of information to enable everyone to access their human rights.

Keywords: strategy, human rights promotion, LGBTQ people LGBTQ

บทนำ

จากยุทธศาสตร์ชาติไทย 20 ปี ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มีเป้าหมายที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยเพื่อให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มุ่งให้คนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น ในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด ในขณะที่ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตในด้านคุณภาพชีวิตมีเป้าหมายการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ นอกจากนั้น กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยในส่วนของกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม เป็นหลักการที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่าไม่ว่าชาย หญิงหรือคนที่เป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เป็น LGBTQ ต่างก็เป็นคนเหมือนกัน มีสิทธิทางเพศเหมือนกันแต่อาจแตกต่างกันไปที่วิถีทางเพศ บทบาททางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ แต่ไม่ได้รับความเท่าเทียม ทั้งที่ต่างก็มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้มีความหลากหลายในประเทศไทยจำเป็นต้องพิจารณามากขึ้น หรือพิจารณาจากมุมมองด้านเพศในโลกสมัยใหม่ที่เป็นมิติทางเพศที่มีมุมมองที่หลากหลาย มีรายละเอียดที่ลึกไปกว่าแค่ชายหรือหญิง ที่ส่งผลให้คนที่มีความหลากหลายทางเพศแตกต่างกันไป เขาเหล่านั้นประสบปัญหาการเข้าไม่ถึงสิทธิมนุษยชนที่มีถึงแม้บุคคลเหล่านั้นจะมี

เพศสรีระไม่ต่างไปจากชายหญิงทั่วไป การศึกษาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของผู้มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยจะช่วยชี้ให้เห็นสภาพการเข้าถึงสิทธิตามปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชน และจะช่วยให้เห็นยุทธศาสตร์การทำงานเพื่อการเข้าถึงสิทธิในกลุ่มความหลากหลายทางเพศในอนาคต การศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์ให้เห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศจะทำให้เห็นประเด็นเด่นชัดว่าปัญหาด้านสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็น LGBTQ รุนแรงแค่ไหน มีแนวทางอย่างไรที่พวกเขาเหล่านั้นจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข อันเป็นแนวทางในกระบวนการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนตามที่เขาคควรได้รับในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง ผู้วิจัยจะนำปัญหาที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์และหาแนวทางที่เหมาะสมกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเด็นด้านต่างๆ อาทิสิทธิส่วนบุคคล สิทธิทางกฎหมาย สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เสมอภาคกัน (สมถวิลและกฤตเมธ บุญนุ่น, 2564) พิจารณาตามหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เป็นสิทธิของคนทุกคน สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางกาย หรือสุขภาพ การแสดงออกตามเพศวิถีของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศและเป็นสิทธิสากล ปึงเจกบุคคลทุกคน และทุกส่วนของสังคม แล้วสำรวจสถานการณ์ปัญหา ความต้องการด้านสิทธิของบุคคล LGBTQ ที่ผ่านมา ค้นหาสาเหตุและวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นประเด็นสำคัญที่เป็นช่องว่างทำให้บุคคลที่เป็น LGBTQ ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิของตนเองเช่นสิทธิของชายหญิงทั่วไป โดยพิจารณาอาศัยการพิจารณาประกอบกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งจากอัตลักษณ์ทางเพศ เพศวิถี ความเสมอภาคและความเท่าเทียม และทำการศึกษาถึงแนวทางแก้ไขปัญหาและให้ได้ยุทธศาสตร์และแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิเพื่อไขแก้ปัญหาดังกล่าวในประเทศไทยในอนาคตเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในอนาคตต่อไป

แนวความคิดเรื่องยุทธศาสตร์การเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

แนวความคิดยุทธศาสตร์ด้านสิทธิ คือ ความสามารถในการสร้างกลยุทธ์การดำเนินการความสัมพันธ์ที่จะสร้างความเป็นมิตรมากกว่าศัตรูหรือทำลายความแข็งแกร่งในด้าน ต่างๆ โดยไม่ใช้กำลังทหารกลายเป็นสิ่งที่รัฐมองเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมดังจะเห็นได้จากผลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2565 ที่ผ่านมา ที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นประธานการประชุม มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) สมรสเท่าเทียม -พ.ร.บ.คู่ชีวิต” 4 ฉบับ

ผลออกมาว่าสภาฯ มีมติรับหลักการร่าง “พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม-พ.ร.บ.คู่ชีวิตทั้ง” 4 ฉบับ จึงนับเป็นการเริ่มต้นนับหนึ่งในการคืนสิทธิชีวิตคู่ "LGBTQ+" เพื่อคืนสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศตามกฎหมายควรได้รับ(หนังสือพิมพ์รายวัน ธูรกิจ ข่าวหุ้น,2565)

สรุปได้ว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านสิทธิในประเทศเป็นการรวมกลุ่มขององค์กรต่าง ๆ เพื่อความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมมือด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนให้กับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย

เนื่องจากบุคคลที่มีความหลากหลายทาง เพศที่เป็น Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, และ Queer (LGBTQ) ในประเทศไทยไม่รู้ที่อยู่แน่นอน ผู้วิจัยจึงได้เลือกพื้นที่การศึกษาในลักษณะแบ่งเป็นภูมิภาคในประเทศไทยสี่ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ ที่มีกลุ่ม LGBTQ อาศัยอยู่ กระจายโดยทั่วไป

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นสมาชิกเครือข่ายความหลากหลายทาง เพศในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่จริงแต่ไม่สามารถจำแนกนับจำนวนประชากรที่แท้จริงได้ เนื่องจากเป็นกลุ่มเฉพาะมีความแตกต่างของเพศวิถีและมีขนาดประชากรที่ไม่เท่ากัน ซึ่งการระบุตัวตนในกฎหมายยังไม่รองรับการจำแนกกลุ่มบุคคลดังกล่าว

ขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้จึงเลือกการสุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) จากการใช้สูตรไม่ทราบประชากรของบุญชม ศรีสะอาด (2554) โดยจำแนกผู้ให้ข้อมูล เป็น 4 ภูมิภาคในประเทศไทยเท่า ๆ กัน ภูมิภาคละ 100 ตัวอย่างรวมจำนวน 400 ตัวอย่าง เพื่อใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ด้วยความเป็นเครือข่ายการทำงาน ร่วมกันกับองค์กรเครือข่ายของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละภูมิภาคและตอบแบบสอบถามออนไลน์ และในส่วนของ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเลือกแบบจำเพาะเจาะจง กลุ่มแรกเป็น บุคคลที่มีชื่อเสียงในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสิทธิทางเพศระดับปฏิบัติการในพื้นที่ กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มระดับนโยบายจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยที่มีหน้าที่และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ตัวแทนด้านสาธารณสุขขององค์กร เครือข่าย LGBTQ ทั้ง 4 ภูมิภาค สภานาควาาม องค์กรศาสนา หน่วยงาน นักวิชาการ รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 คน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามปัญหาของการเข้าไม่ถึงสิทธิ และความต้องการในการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

เครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคำถามประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทางออนไลน์ เฟส โลก เกี่ยวการวิเคราะห์ SWOT Analysis ทั้งนี้ประชากรในระดับปฏิบัติการ นำผลการวิเคราะห์จากกลุ่ม LGBTQ เกี่ยวกับปัญหาของการเข้าไม่ถึงสิทธิ และความต้องการในการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้ง 5 ด้าน มานำเสนอ รายงานต่อกลุ่มแล้วร่วมกันให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อสิ่งที่เกิดขึ้นที่สอดคล้องกับภาระกิจของ หน่วยงานองค์กรต่างๆ ด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม LGBTQ ต่อไปยังการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิ การแก้ไขปัญหาคือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ส่วนประชากรในระดับนโยบาย มีการนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมแนวทางการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ ประกอบการวิเคราะห์Swot Analysis และยกวางแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย จัดทำข้อเสนอ ข้อตกลง เพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนงานอย่างเป็นรูปธรรมในฐานะองค์กรภาคีในแต่ละหน่วยงานองค์กรต่างๆ ต่อไป

ปัญหาความต้องการและยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ผลการศึกษาพบว่าบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศมีการรวมตัวในสังคมและมีกระจายไปตามภูมิภาคอาทิ ภาคเหนือ กลาง ใต้ และอีสาน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงเพศสภาพชายและหญิง บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศต่างก็มีเพศสภาพทั้งหญิงและชาย แต่ก็ไม่พบว่ามีคนที่สมรส คิดเป็นร้อยละ 4.58 อย่างร้าง ร้อยละ 0.14 ต่างได้รับการศึกษาปริญญาตรีปวส./วทป เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ49.2 ส่วนใหญ่ไม่มีการเข้าสังกัดกลุ่ม LGBTQ คิดเป็นร้อยละ 54.00 สังกัดอยู่ใน กลุ่ม/เครือข่าย/สถาบัน/องค์กร ที่เป็นองค์กรเอกชน ร้อยละ 54.46 ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการและเป็นพนักงานบริษัท และยังรับราชการ ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานที่สังกัดได้เป็นระยะเวลานาน ไม่ต่างจากชายหญิงทั่วไปแสดงให้เห็นว่ามีความสามารถในการทำงานได้ไม่ต่างจากชายหญิงทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ 1)ไม่รู้เรื่องสิทธิมนุษยชน

ของตนเองและผู้อื่น 2)การไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมจากการเปลี่ยนแปลงเพศสภาพของตนเอง 3)การสมรสและการก่อร่างสร้างครอบครัว 4)ปัญหาในการถือครองทรัพย์สินของตนเองและคู่ชีวิต 5)การถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องจากอัตลักษณ์ทางเพศ แนวทางในการเข้าถึงสิทธิโดยการใช้สื่อ การสร้างความเท่าเทียม การไม่เลือกปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ทางกฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวยให้ LGBTQ เข้าถึงสิทธิของตนเอง นอกจากนั้นพบปัญหาการจับกุมคุมขังตามเพศกำเนิดที่ขัดกับเพศวิถีตนเองทำให้พวกเขารู้สึกไม่ปลอดภัยทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านแนวทางการส่งเสริมด้านสิทธิทางกฎหมาย ผลการศึกษาสนับสนุนให้เกิดการสร้างการยอมรับ ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ศึกษาปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยด้านสิทธิตามกฎหมายที่ LGBT ควรจะได้รับ มีสิทธิ มีตัวตน ในทางกฎหมายตามสิทธิของพลเมือง และความเป็นมนุษย์ ทุกเพศต้องเข้าถึงกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เว้นปฏิบัติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย จากการนำผลการสัมภาษณ์ของประชากรทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับนโยบายนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์จากการ FOGUS Group ออนไลน์ทางเฟสและไลน์ และนำข้อมูลจากการทำ TOWS Metrix มาสร้างและเสนอยุทธศาสตร์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนกับผู้มีความหลากหลายทางเพศช่วยพิจารณา และวิเคราะห์ความเป็นไปได้จำนวน 10 คน สรุปได้ ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ 5 ยุทธศาสตร์ โดยมีวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิสัยทัศน์ บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความเสมอภาค สมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามหลักมนุษยธรรม

2. เป้าประสงค์

1. พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมองค์ความรู้และแนวทางการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยขยายความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์
2. ผลักดันมาตรการการป้องกัน การดำเนินคดีและการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหาย จากสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

3. ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบและกลไกการรับรู้สิทธิและการเข้าถึงสิทธิของบุคคลมีความหลากหลายทางเพศและทุกคนในสังคมอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ไม่เลือกเพศและสถานะ
4. เสริมสร้างและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
5. เสริมสร้างเครือข่ายและประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้เข้าถึงสิทธิมนุษยชน อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

3. กลุ่มเป้าหมายในการผลักดันยุทธศาสตร์ คือ

1. บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
2. ครอบครัว คนใกล้ชิดบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ เช่น เพื่อน คนรัก เป็นต้น
3. กลุ่มคนทำงาน เยาวชน และประชาชนทั่วไป
4. กลุ่มที่เป็นภาคีเครือข่ายการทำงานกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ การท่องเที่ยวผู้ประกอบการ และภาคประชาสังคมทั้งภายในและระหว่างประเทศ

4. ยุทธศาสตร์ในการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมองค์ความรู้และแนวทางการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยขยายความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การป้องกันและเฝ้าระวังประเด็นสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การคุ้มครองช่วยเหลือผู้มีความหลากหลายทางเพศผู้เสียหายจากการเข้าไม่ถึงสิทธิของตนเอง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การใช้กลไกทางกฎหมายที่ครอบคลุมบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยไม่มองแค่เพศสภาพดั้งเดิมและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาและบริหารข้อมูลสารสนเทศเพื่อเอื้อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของตนเอง

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาของการเข้าถึงสิทธิและความต้องการในการเข้าถึงสิทธิ ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

จากผลการศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ผลการศึกษาปัญหาของการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยนั้น พบปัญหาการจับกุมคุมขังตามเพศกำเนิดที่ขัดกับเพศวิถีตนเองทำให้พวกเขารู้สึกไม่ปลอดภัยทางด้านร่างกายและจิตใจสอดคล้องกับงานขององค์กรพัฒนาเอกชนและสหประชาชาติที่รายงานไว้ว่า บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศถูกเลือกปฏิบัติในหลายภาคส่วน รวมทั้งในกระบวนการการเกณฑ์ทหาร ขณะถูกคุมขัง และพบว่าไม่สามารถเข้าถึงการดูแลและการคุ้มครองจากรัฐอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงเพศสภาพและความต้องการในการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยสำหรับแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในแนวทางการส่งเสริมด้านสิทธิส่วนบุคคล ผลการศึกษาสันับสนุนให้เห็นว่าหลายฝ่ายต้องช่วยกัน เปิดโอกาสให้ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ได้แสดงความคิดเห็น ควรมีการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากกว่าที่เป็นอยู่ ต้องสร้างข้อมูลและทิศทางการศึกษาการเข้าถึงข้อมูลให้มากขึ้น รัฐควรสร้างความเท่าเทียม ให้ความคุ้มครองอย่างเสมอภาคภายใต้สิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยไม่แบ่งแยก ออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ มีระเบียบขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงเพศที่ถูกต้อง สร้างการยอมรับ และความเท่าเทียม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เรื่องสิทธิพื้นฐานแก่ประชาชน ความเท่าเทียมเท่าชายหญิงทั่วไป เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจให้เข้าถึงกลุ่ม LGBTQ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของสุทธิพงศ์ วรอุไร และ ศิริสุดา แสนอิ้ว (2563) ศึกษาประเด็นปัญหาเรื่องความเท่าเทียมทางด้านโอกาสในการทำงานในหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า หากพิจารณาในแง่การคุ้มครอง ให้เกิดความเสมอภาคในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในหน่วยงานภาครัฐในทางปฏิบัติแล้วนับได้ว่ายังมีปัญหายู่มากในเรื่องความเข้าใจและการเคารพต่อหลักการดังกล่าว เนื่องจากยังเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งในสังคมและภายในหน่วยงานภาครัฐ เช่นผู้บริหาร หัวหน้างาน ฝ่าย บริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

แนวทางการส่งเสริมด้านสิทธิทางกฎหมาย ผลการศึกษาสนับสนุนให้เกิดการสร้างการยอมรับ ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ศึกษาปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ที่ไม่เอื้ออำนวยด้านสิทธิตามกฎหมายที่ LGBTQ ควรจะได้รับ มีสิทธิ มีตัวตน ในทางกฎหมายตามสิทธิของพลเมือง และความเป็นมนุษย์ ทุกเพศต้องเข้าถึงกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เว้นปฏิบัติสามารถเข้าถึงข้อมูล บัญญัติกฎหมายให้ประชาชน เข้าใจง่าย ควรให้สิทธิขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกันในทุกเพศสภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ การขับเคลื่อนให้มีกฎหมายที่รับรองสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น พรบ.คู่ชีวิต พรบ.รับรองอัตลักษณ์ทางเพศ เร่งรัดการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ความคุ้มครองกับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย คุ้มครองและครอบคลุมกับทุกคน เช่น กฎหมายแต่งงานที่ทุกคนจะต้องแต่งงานกันได้โดยไม่ถูกกีดกันด้วยเพศ การรับรองเพศสภาพของบุคคลข้ามเพศ และสามารถเปลี่ยนคำนำหน้านามได้ หากแปลงเพศแล้วก็ควรเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อให้เหมือนกับสภาพร่างกาย มีกฎหมายการรองรับเพศที่ 3 อย่างชัดเจน และมีสิทธิเท่าเทียมกันกับคู่หญิงชาย จัดทะเบียนคู่สมรส มีกฎหมายเพศเดียวกัน น่าจะมีบทลงโทษทางกฎหมายสำหรับผู้ที่เหยียดเพศ การให้ข้อมูลทางกฎหมายต้องชัดเจนและเข้าไปอ่านศึกษาได้ง่ายกลไกไม่ซับซ้อน มีสิทธิในการทำประกันให้คู่ครอง สำนะโนประชากรคำนึงถึงเพศวิถี บุคลากรที่ทำหน้าที่ด้านสิทธิควรมีคณะทำงานและงบประมาณมากพอที่จะให้ความรู้ความเข้าใจ หลักสูตรการเรียนการสอนกฎหมายขั้นพื้นฐาน ขั้นต้น กฎหมายรัฐธรรมนูญตั้งแต่ระดับมัธยมต้นเป็นต้นไป

นอกจากนี้ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านสิทธิการศึกษาและการทำงานสนับสนุนให้มีการจัดเรียนการสอนสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมให้บุคคลเกิดความตระหนักรู้ถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบุคคล ในกรณีที่ถูกตีตราเลือกปฏิบัติและละเมิดสิทธิด้านต่าง ๆ คนไทยทุกคนควรได้รับสิทธิในการศึกษาแบบถ้วนหน้า การจ้างงานที่ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่แบ่งแยกเพศ ต้องเข้าถึงการจ้างงานตามความสามารถทุกอาชีพ ลดช่องว่างในการเหยียดเพศ ส่งเสริมให้ทุกเพศมีความเท่าเทียมกัน ส่งเสริมและเปิดโอกาสทางการศึกษาสำหรับเพศทางเลือกเท่าชายหญิงทั่วไป เปิดกว้าง ไม่ปิดกั้น เพศสภาพในด้านการศึกษา และการทำงานเพราะทุกคนล้วนมีความสามารถเฉพาะของตนที่ต้องการจะแสดงให้ทุกคนได้เห็นเช่นกัน รมรณรงค์และส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการมีความเข้าใจต่อ LGBTQ มากยิ่งขึ้น สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิ ให้ความรู้เด็กและเยาวชน เพื่อสามารถปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมและพัฒนาตนเองได้ตามความถนัด เปิดโอกาสผู้มีความหลากหลายทางเพศทำงาน โดยให้พิจารณาถึงความรู้ความสามารถเป็นหลักไม่ใช่เพศภาพ มีการพัฒนาอาชีพสำหรับบุคคลที่มีพรสวรรค์ในด้านการงานต่างๆ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง สอดคล้องกับการศึกษาของพลภัทร เจริญเวียงเวทิกิจ (2562) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของชายรักชายในองค์กรเอกชน:สิทธิขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่าชายรักชายที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรเอกชนบางคนก็ยังคงอยู่ภายใต้กฎบางประการที่มีได้ตอบสนองความต้องการอันมีคุณค่า ทางจิตใจของชายรักชาย เช่น การกำหนดและบังคับให้ชายรักชายต้องแต่งกายตามเพศกำเนิด รวมทั้งยังมีแนวปฏิบัติในบางด้านที่ทำให้ชายรักชายรับรู้ถึงความเหลื่อมล้ำ เช่น โอกาสก้าวหน้า ค่าตอบแทน โดยเฉพาะด้านความมั่นคงก้าวหน้า รวมทั้งโอกาสการได้รับเลือกเข้าทำงาน ที่เห็นได้ชัดว่ายังขาดความเท่าเทียมกัน ซึ่งประเด็นเหล่านี้ยังคงเป็นประเด็นที่กฎหมายของรัฐไม่สามารถเข้ามาควบคุมได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของชายรักชายในแง่ของกฎหมายยังคงเหลื่อมล้ำกับบุคคลเพศอื่นๆ สอดคล้องกับการศึกษาของเครือข่ายเพื่อนกระเทยไทย ในปี 2557 ที่เก็บข้อมูลจากกลุ่ม คนข้ามเพศจำนวน 202 คน จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศไทย นักกิจกรรมและนักรณรงค์เพื่อสิทธิของกลุ่มคนข้ามเพศ ชาวไทย จำนวน 30 คน มีงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยไม่ใช่สวรรค์ของกลุ่ม คนข้ามเพศดังเช่นที่ทุกคนเข้าใจ การเลือกปฏิบัติ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนข้ามเพศนั้นเกิดขึ้นในทุกระดับของสถาบันทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาสถาบันแพทย์ สถาบันการเมือง การปกครองที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนข้ามเพศใน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการ ที่กลุ่มคนข้ามเพศมักถูกปิดกั้นโอกาสทางการศึกษาเมื่อเทียบ กับกลุ่มประชากรทั่วไป(บุษกร สุริยสาร,2557)

นอกจากนี้ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านสิทธิการก่อสร้างสร้างครอบครัวในการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า รัฐควรพิจารณาและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีกฎหมายการปฏิบัติที่เท่าเทียม ควรเปิดโอกาสให้ทุกเพศได้มีการสร้างครอบครัว การสร้างความมั่นคงในครอบครัวควรมีความเท่าเทียม โดยไม่แบ่งแยกเพศ ไม่จำกัดเพศ เพศสภาพใดๆ ควรให้เพศทางเลือกมีสิทธิในการสร้างครอบครัวและมีสิทธิทางกฎหมายเหมือนคู่ชาย หญิงทั่วไป ให้มีสิทธิเสมอเพศสภาพชายหญิง ผลักดัน พ.ร.บ.คู่ชีวิต ให้เกิดการสมรสเท่าเทียม เพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของกลุ่ม LGBTQ ควรผลักดันให้มีการจดทะเบียนคู่สมรสอย่างถูกต้อง มีหน่วยงานที่ช่วยให้คำปรึกษาในการวางแผนครอบครัวให้ชาว LGBTQ และมีสิทธิในการก่อตั้ง

ครอบครัว รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการเจริญพันธุ์ที่ทุกคนเข้าถึงได้ สังคมควรเปิดพื้นที่ที่เป็นมิตร สร้างความเข้าใจในยอมรับความแตกต่างของเพศวิถี ไม่ดูถูกดูแคลนครอบครัวที่เป็นกลุ่ม LGBTQ ให้สิทธิทุกเพศสภาพ ตระหนักถึงสิทธิของเด็กที่ไม่มีครอบครัว ให้ความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงตามเพศวิถีมากกว่าเพศสภาพและยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเทิดเกียรติภณช์ แสงมณีจรีนันเดชา (2562) ผู้ได้ศึกษาความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตรในประเทศไทย: ในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพปัญหาสิทธิการสมรสและการรับรองบุตรของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ไม่สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ เนื่องจากขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448 และ 1458 และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. 2561 ก็ยังให้สิทธิไม่ครบถ้วนโดยเฉพาะสิทธิในเรื่องบุตร 2) โอกาสและความท้าทายในประเด็นการสมรสและการรับรองบุตรของผู้มีความหลากหลายทางเพศในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม พบว่า สังคมไทยเปิดกว้าง และมีทัศนคติยอมรับการมีตัวตนของผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น จึงเป็นโอกาสที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะสามารถสมรสรับรองบุตร และก่อสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ภายใต้การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะเกิดขึ้นตามม ใดๆ นอกจากนี้ ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมด้านสิทธิด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของสิทธิมนุษยชน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยากให้รัฐมีการออกกฎหมายการใช้ชีวิตคู่ให้เหมือนคนทั่วไป ให้เป็นสิทธิของทุกชีวิตปล่อยไปตามธรรมชาติของอารมณ์และการใช้ชีวิตความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมและสร้างการยอมรับการมีตัวตนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในครอบครัว ชุมชน โดยยึดหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ควรมีประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง ต้องมีกฎหมายรับรองอย่างเท่าเทียม ไม่เลือก ไม่จำกัดเพศ เพศสภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาความต้องการพื้นฐานของผู้ชายข้ามเพศ ในประเทศไทยของ กนกพร อริยาและคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาความต้องการพื้นฐานของผู้ชายข้ามเพศ ในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ระบุตัวตนเป็นผู้ชายข้ามเพศ จำนวน 30 คน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการระดับสูง 3 ด้าน คือ ความต้องการ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความรักและความสัมพันธ์ ร่วมกับผู้อื่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างและเสนอยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลาย ทางเพศในประเทศไทย

ผลการศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยจากข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่ายุทธศาสตร์ที่ 1 ในการพัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมองค์ความรู้และแนวทางการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยขยายความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาพร นุกานนท์ (2559) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและการบริหารประเด็นเพื่อผลักดันนโยบายระบบสุขภาพมาตรฐานเดียว ผลการศึกษาสนับสนุนกลยุทธ์การ นำเสนอสารเชิงรับ มีกลวิธีเดียว คือ การใช้สารที่นำเสนอทางเลือก (2) กลยุทธ์ด้านสื่อ กลยุทธ์ด้านสื่อเชิงรุก ประกอบด้วย กลยุทธ์สื่อบุคคล ได้แก่การใช้ภาคประชาสังคมเป็นผู้นำเสนอ นโยบาย การใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงในสาขาที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูล และการใช้พลังพันธมิตรสร้างกระแส

ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การป้องกันและเฝ้าระวังประเด็นสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และยุทธศาสตร์ที่ 3 การคุ้มครองช่วยเหลือผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผู้เสียหายจากการเข้าไม่ถึงสิทธิของตนเอง จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานการศึกษาที่โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติเปิดตัว ชื่อ Tolerance but not inclusion (แค่พอรับได้แต่ไม่ อยากรุ่งสากับผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ได้ชี้ให้เห็นถึงทัศนคติของประชากรทั่วไปที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตลอดจนสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ต้องสอดคล้องตามกติกา ICCPR อัตลักษณ์ทางเพศสถานการณ์ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐานของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ระบุคุ้มครองบุคคลให้เสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียม กันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ และหลักการยกยอการกระทำ ว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นความ โน้มเอียงทางเพศ

ด้านยุทธศาสตร์ที่ 4 การใช้กลไกทางกฎหมายที่ครอบคลุมบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยไม่มองแค่เพศสภาพดั้งเดิมและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด และยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาและบริหารข้อมูลสารสนเทศเพื่อเอื้อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของตนเอง สอดคล้องกับร่างพร.บ.ทั้ง 4 ฉบับตามมติสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2565 ที่ผ่านมามีนายชวน หลีกภัย เป็นประธานการประชุม ที่ได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) สมรสเท่าเทียม -พ.ร.บ.คู่ชีวิต” 4 ฉบับ ผลออกมาว่าสภาฯ มีมติรับหลักการร่าง “พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม-พ.ร.บ.คู่ชีวิตทั้ง” 4 ฉบับ โดยที่ประชุมได้ลงมติแยกทีละฉบับคือ 1. ร่าง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ... หรือร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมซึ่ง

เสนอโดยพรรคก้าวไกล สภาฯ รับหลักการ 210 เสียง ไม่เห็นด้วย 180 เสียง ไม่ลงคะแนน 4 เสียง
 2.ร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต พ.ศ. ... ซึ่ง ครม.เสนอ มติสภาฯ รับหลักการ 222 เสียง ไม่เห็นด้วย 167 เสียง
 3.ร่าง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ... ซึ่ง ครม.เสนอ มติสภาฯ รับหลักการ ด้วยเสียง 230 เสียง ต่อ 169 เสียง 4.ร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต พ.ศ. ... ที่เสนอโดยพรรคประชาธิปัตย์ มติสภาฯ เสียงข้างมากรับหลักการ ด้วยเสียง 251 เสียง ต่อ 124 เสียง งดออกเสียง 30 เสียง นอกจากนี้สภาผู้แทนราษฎรยังตั้งคณะกรรมการ- มาธิการ (กมธ.) วิสามัญ 25 คน แบ่งตามสัดส่วน ครม. 5 คน และพรรคการเมือง 20 คน จะแปรญัตติภายใน 15 วัน ทั้งนี้ ให้ยึดร่าง ครม.ทั้ง 2 ฉบับ จึงนับเป็นการเริ่มต้นนับหนึ่งในการคืนสิทธิชีวิตคู่ "LGBTQ+" เพื่อคืนความหลากหลายทางเพศตามกฎหมายควรได้รับ(หนังสือพิมพ์รายวัน ธูรกิจ ข่าวหุ้น,2565) จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของกลไกทางกฎหมายที่จะช่วยให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเข้าถึงสิทธิของตนเองมากขึ้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจสรุปได้ว่าผลการศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เห็นปัญหาและความต้องการของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศทั้ง LGBTQ ที่มีหลายประการตามที่กล่าวมา และยังพบว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของตนเองเท่าที่ควร จำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมด้วยช่วยกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและแม้แต่ตัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศเอง จำเป็นต้องรู้สิทธิและหน้าที่ของตนและสร้างความเข้าใจให้คนรอบข้างเข้าใจในวิถีทางเพศและเพศภาวะของตน เพื่อให้คนรอบข้างเข้าใจ การนำยุทธศาสตร์และแนวทางที่กล่าวมาข้างต้นมาใช้ในการขับเคลื่อนการทำงานส่งเสริมสิทธิมนุษยชนจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้มากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากผลการศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่าควรมีการพัฒนาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนควรทบทวนและพิจารณาแนวทางการคุ้มครองช่วยเหลือกลุ่ม บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้เสียหายจากการเข้าไม่ถึงสิทธิของตนเอง

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิ หน่วยงานราชการและเอกชน ควรให้การยอมรับและรับรู้การมีตัวตนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคม และอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

3. หน่วยงานด้านสื่อและเทคโนโลยีควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้คนในสังคมรับรู้สิทธิมนุษยชนของตนเองและเข้าใจสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการถูกระเมิดสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศและกระบวนการจัดการปัญหา และการคุ้มครอง

2. ควรมีการติดตามประเมินผลการนำยุทธศาสตร์การเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศไปใช้

บรรณานุกรม

กนกพร อริยาและคณะ. (2561). **ความต้องการพื้นฐานของผู้ชายข้ามเพศในประเทศไทย.**

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai/article/view/114791>.

ออนไลน์. เข้าถึง 1 ตุลาคม 2563.

เทิดเกียรติภณช์ แสงมณีจิรนนเดชา. (2562). **ความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตรในประเทศไทย: ในมุมมองของนักวิชาการและนักเคลื่อนไหวทางสังคม.** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง (ระบบการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ต) วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต.

บุษกร สุริยสาร. (2557). **อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย.** องค์การแรงงานระหว่างประเทศประจำประเทศไทย กัมพูชา และ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. โครงการส่งเสริมสิทธิ ความหลากหลาย และความเท่าเทียมในโลกของการทำงาน.

ไพลิน จินตามณีพร. (2560). **แนวทางการจ้างแรงงานสูงอายุในสถานประกอบการ.**

http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-

[2561/PDF/8474s/%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1.pdf](http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/8474s/%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1.pdf)

ออนไลน์. เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2563.

- พลภัทร เจริญเวียงเวชกิจ. (2562). **คุณภาพชีวิตการทำงานของชายรักชายในองค์กรเอกชน: ลิทธิขั้นพื้นฐาน**.วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ.ปีที่ 1 ฉบับที่ 1/2562.file:///C:/Users/HP/Downloads/hrodjournal,+Journal+manager,+6pdf. ออนไลน์.เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2563.
- สุทธิพงศ์ วรอุไร และศิริสุดา แสนอิ้ว. (2563). **ความเท่าเทียมทางด้านโอกาสด้านการทำงานในหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ**. ออนไลน์.วารสารรัชภาคย์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 34 พฤษภาคม - มิถุนายน 2563 file:///C:/Users/HP/Downloads/kanvadee,+% 7 B\$userGroup7 D,+RJP3 4 + - +22+20(2).pdf.เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม.
- สุภาพร นิภานนท์. (2559). **กลยุทธ์การสื่อสารและการบริหารประเด็นเพื่อผลักดันนโยบายระบบสุขภาพมาตรฐานเดียว**.วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5307030493_3089_4653.pdf. ออนไลน์.เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2563.
- หนังสือพิมพ์รายวัน ธูรกิจ ข่าวหุ้น. (2565). **"LGBTQ+" เฮ! สภายอมรับร่างหลักการพระราชบัญญัติความเท่าเทียมในการสมรส – 4 พรบ.สมรส**.
ออนไลน์.https://www.kaohoon.com/news/539068. เข้าถึง 21 มิถุนายน 2565.

ผู้เขียน

นางสาวสมถวิล เอี่ยมโก้*

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: somthawin0865524511@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลห์ล้า ตริเอกานุกุล

ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: lelatree@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิกรม บุญนุ่น

อาจารย์ที่ปรึกษา
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: krittamate2017@gmail.com

อาจารย์ ดร.โกมินทร์ วังอ่อน

อาจารย์ที่ปรึกษา
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: em_gomin_w@cr.ru.ac.th.

การพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน

Career development The online business aspect of Ethnic students In Chiang Rai To enter the ASEAN market

กิตติ สุทธิจิระพันธ์* นาวัน พรหมใจสา วิกรม บุญนุ่น และโกมินทร์ วังอ่อน

Kitti Suttijirapan* Nawin Promjisa Vikrom boonnun and Gomin Wang-on

Received: 14 September 2022, Revised: 26 December 2022, Accepted: 28 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพ และสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายเพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 102 คน และเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากหน่วยงานจำนวน 10 คน

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อนำปัญหาและความต้องการมาจัดทำแนวทางในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายเพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน จะอยู่ในรูปแบบ รุก รับ ปรับตัว และถอนตัว แนวทางดังกล่าวนำมาสู่การพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายเพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคม ผ่านการพัฒนาทักษะ 8 กิจกรรมย่อย โดยได้พบว่า มีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อีกทั้งมีการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและวิธีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม นักเรียนและคณะครูสามารถนำไปต่อยอดเป็นผู้ผลิตและขายจริง และมีข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย ดังนี้ 1) ควรสนับสนุนองค์ความรู้และทักษะด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง 2) ควรมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มธุรกิจออนไลน์ 3) ควรส่งเสริมองค์ความรู้ที่เน้นการบริหาร

จัดการงบประมาณในด้านธุรกิจออนไลน์ 4) พัฒนาชุมชนหรือหน่วยงานพัฒนาสังคมควรเน้นแนวทางการส่งเสริมให้ใช้ “เอกลักษณ์” ของชาติพันธุ์และเน้นใช้ทุน “วัตถุดิบ” ที่หลากหลายและหาได้ง่ายในชุมชนเป็นจุดขาย

คำสำคัญ : ทักษะอาชีพ, ธุรกิจออนไลน์, กลุ่มชาติพันธุ์, ตลาดประชาคมอาเซียน

Abstract

This research aims to study the problems and demands for vocational skills development and create guidelines for developing online business vocational skills of ethnic students in Chiang Rai Province to enter the ASEAN community market. This is conducted through a mixed methods research. Quantitative data were collected from a sample of 102 people and qualitatively data were gathered from 10 organizations.

The results of the research revealed that the problems of personnel, materials, equipment, teaching and learning management, and achievements in development were at the lowest level. The demand for professional skills development in online business is highest in all areas. When taking problems and demands to create guidelines for developing online business career skills of ethnic students in Chiang Rai province to enter the ASEAN community market, the guidelines are seen in the form of offensive, defensive, adapting, and withdrawing. The aforementioned approach led to the development of online business career skills for ethnic students in Chiang Rai to enter the community market through skill development in 8 sub-activities. The results also found that the objectives were implemented and there was support in terms of budget and concrete development methods. Students and teachers can implement this to become entrepreneurs and traders. There are proposals to related agencies to develop online business career skills of ethnic students in Chiang Rai province as follows; 1) Knowledge and skills in related materials and technologies should be supported.

2) There should be support for the development of skills in the use of various technologies related to starting an online business. 3) Budget management in the online business should be mainly focused 4) Community development agencies or social development agencies should focus on promoting the use of ethnic “identities” and focusing on the use of capital of “raw materials” that are diverse and easily available in the community as a selling point.

Keywords: Professional skill, Online business, Ethnic, ASEAN community market

บทนำ

การเรียนการสอนแบบเบ็ดเสร็จในปัจจุบันทำให้การจัดการเรียนรู้ถูกผูกขาดโดยครูฝ่ายเดียว ส่งผลให้การเรียนรู้ของชุมชนในเรื่องความรู้ ภูมิปัญญาของชุมชนอ่อนแอลงไป โดยละเลยทั้งความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเป็นอัตลักษณ์ เป็นตัวตนของชุมชน อันเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนขาดจิตสำนึกรักและหวงแหน รวมทั้งขาดโอกาสในการแสดงออกในอัตลักษณ์ของตัวตนลงไปมาก โอกาสของการสูญหายนั้นย่อมมีสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งหมายถึงการขาดหายไปหรือการถูกกลืนกลายทางชาติพันธุ์ ดังนั้น หากมีกระบวนการหรือวิธีการใดที่จะช่วยให้เกิดการถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพแล้วก็น่าจะทำให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ยังคงอยู่สืบต่อไป (พรณี มามาตร์ และคณะ, 2559, 118) ในขณะเดียวกันความเจริญรุดหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารแบบโลกไร้พรมแดนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดในทุกมิติของสังคมสภาพของสถานการณ์ปัจจุบันในสังคมไทย จึงชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาวิกฤตอันเกิดจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล โดยมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคม รวมทั้งโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการต่างๆ ปรับตัวตามไม่ทัน เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุกับการพัฒนาทางจิตใจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำอาชีพของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

การพัฒนานักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในปัจจุบันมีการปรับแนวคิดของกลุ่มชาติพันธุ์ให้เห็นความสำคัญของอัตลักษณ์และภูมิปัญญามากขึ้น สามารถแสวงหาได้ง่ายในท้องถิ่นของตน โดยเป็นการประยุกต์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืนและมีมูลค่าเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้เป็นการประกอบธุรกิจผ่าน

กิจกรรมธุรกิจแบบออฟไลน์ คือ การทำการตลาดแบบเก่าที่ไม่มีการใช้อินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยเน้นไปที่การสื่อสารด้านเดียว เช่น สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ ป้ายประกาศ ซึ่งอาจจะเป็นการทำการตลาดแบบเฉพาะเจาะจงในพื้นที่นั้นๆ แนวคิดการพัฒนาทักษะอาชีพผู้เรียนในช่วงเวลาที่ผ่านมามีประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะบุคคลเป็นแนวคิดที่นักการศึกษาถือว่ามียุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะอาชีพผู้เรียนและเป็นตัวกำหนดความพร้อมหรือแรงจูงใจ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า คุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาทักษะอาชีพผู้เรียนจะได้แก่ความสามารถของตน การเห็นประโยชน์และทัศนคติส่วนบุคคล ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตน (Samuel H., et al., 2013) คือความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถที่ตนจะแสดงออกในระดับต่างๆ จะส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกหรือการตัดสินใจในการกระทำบางสิ่งบางอย่างเป็นตัวกำหนดความพยายาม การตัดสินใจคงอยู่ นำไปสู่ความสำเร็จด้านอาชีพของแต่ละบุคคลนำมาประยุกต์ใช้โดยการทำให้ผู้เรียนที่เข้ารับการพัฒนารับรู้ความสามารถของตนหรือการตัดสินใจในการนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ในการปฏิบัติ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะที่ได้จากการพัฒนา การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี (Noe,1998) การจัดการศึกษาด้านพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะให้ถูกต้องตามหลักวิชาและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะอาชีพในท้องถิ่นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยมีการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาทักษะแบบบูรณาการที่สะท้อนและสอดคล้องความเป็นท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคำนึงถึงวิถีชีวิตเกษตรกรรมเป็นฐานจะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพ ใช้หลักสูตรบูรณาการเข้ากับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ครูมีแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน โรงเรียนจะมีแนวนโยบายในการจัดการศึกษาผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทำให้คุณภาพการศึกษาที่เกิดจากวิธีสอนได้รับการพัฒนา (เสนห์ เทศนา และคณะ,2561,145) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างการออนไลน์เข้ามาช่วยในการแพร่กระจายสินค้าทางวัฒนธรรมจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้นักเรียนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงทำให้ชุมชนและครัวเรือนต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตไปตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม กฎเกณฑ์และรูปแบบโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจมีความแตกต่างไปจากเดิม (วิชัย ลุนสอน และบุษราภรณ์ พวงปัญญา,2563,70) อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จะมีรูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพดังต่อไปนี้ คือ

1. การวางแผนการฝึกอบรม ประกอบด้วย วิธีการฝึกอาชีพ ครูผู้สอนและเนื้อหา ซึ่งวิธีการฝึกอาชีพมีวัตถุประสงค์ในเรื่องเนื้อหาการเรียนรู้ สามารถใช้ความรู้ที่ได้เรียนไปในการทำงานได้ ครูผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะอาชีพ ซึ่งบทบาทของครูผู้สอนควรเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการ คือ การให้ความไว้วางใจและความนับถือยกย่องแก่ผู้เรียน การมีความจริงใจต่อผู้เรียน การมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ รวมทั้งการตั้งใจฟังผู้เรียนพูด

2. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาการพัฒนาทักษะอาชีพให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียนและสามารถนำเนื้อหาที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง สภาพแวดล้อมในการฝึกอาชีพ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีมาส่งเสริม ผลักดัน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน ที่เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ

3. สร้างโอกาสให้มีการรวมกลุ่มมากขึ้น จะทำให้มีแหล่งทุนสนับสนุน พร้อมทั้งการหาตลาดรองรับสินค้าผู้เรียน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการนำความรู้ ทักษะ ที่ได้รับในการฝึกอบรมไปสู่การประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง

4. สร้างแรงจูงใจการพัฒนาทักษะอาชีพสามารถพยากรณ์ได้ต่อแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะอาชีพ ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในการเข้ารับการพัฒนาทักษะอาชีพจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีความมั่นใจในความสามารถของพวกเขาที่จะใช้ความรู้และทักษะและรับรู้ถึงผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน ซึ่งแรงจูงใจของบุคคล คือ การสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การเห็นตนเองมีคุณค่าและการสร้างโอกาสการเพิ่มรายได้ มองเห็นอัตลักษณ์และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง

จากประเด็นดังกล่าว การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์จึงควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการพัฒนาทั้ง 4 เป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกันจะพบว่า การเตรียมการด้านการสำรวจความต้องการในการพัฒนาด้านอาชีพของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องก็เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน ดังผลการศึกษาของ ดิษยุทธิ์ บัวจุมและคณะ (2559, 13) สอดคล้องกับ ไหม คำบุญเรือง (2556) ที่พบว่า การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีด้วยโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะแบบองค์รวมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ค้นพบความสามารถและความถนัดของตนเอง หลังจากนั้นจึงนำไปสู่การ

มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน จนเกิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอยู่ภายใต้การให้กำลังใจและคำแนะนำของครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคน ดี เก่ง และมีความสุข พร้อมกับได้รับผลการเรียนรู้ในรูปแบบของความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม รวมทั้งได้ผลงานและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงต่อไป ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์แก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์จึงเป็นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันมาใช้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างการเรียนรู้ผ่านสื่อกลางที่สามารถนำเสนอข้อมูล ได้หลากหลายทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพและ แก้ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดทางด้านสถานที่และเวลาได้ (ภาสกร เรืองรอง และ พิลาศศิริ เสริมพงษ์, 2563,1) นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาในพื้นที่สูงและทุรกันดารในด้านวิชาการวิชาสามัญ มีปัญหามากกว่าพื้นที่อื่นทั่วไป เนื่องจากมีปัจจัยจากหลายประการ ตามรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในพื้นที่สูงและทุรกันดาร คือ

- 1) ปัญหาด้านภูมิศาสตร์
- 2) ปัญหาด้านการคมนาคม
- 3) ปัญหาด้านการติดต่อสื่อสาร
- 4) ปัญหาทางเศรษฐกิจ
- 5) ปัญหา ด้านสังคม
- 6) ปัญหาด้านสาธารณสุข
- 7) ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย
- 8) ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร
- 9) ปัญหาด้าน งบประมาณ
- 10) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

จะพบว่า ลักษณะศิลปะหัตถกรรม เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ผ้าปักชาวเขา หรือ ผ้าชาวเขา (Office of the Basic Education Commission, 2553,147-149) เป็นงานฝีมือที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยฝีมืออันชำนาญ ชนเผ่าต่างๆ คือ เทคนิค “เย็บ ปัก ถัก ทอ” เป็นเอกลักษณ์และศิลปะลวดลายผ้าชาวเขาที่มีชื่อเสียง มีความงาม และเป็นสิ่งสะท้อนถึงรูปแบบ ศิลปะผ้าชาวเขาอย่างเด่นชัด

อาจกล่าวได้ว่าลักษณะการทำอาชีพของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นลักษณะการทำธุรกิจออนไลน์ บนโลกโทรศัพท์เคลื่อนที่และแท็บเล็ต เพื่อขายสินค้าในชุมชนเพื่อเพิ่มช่องทางการขายสินค้าให้ตนเองออกสู่ตลาดและขยายตลาดออนไลน์นำสินค้าเผยแพร่ออกสู่ตลาดประชาคมอาเซียนมากขึ้น การเพิ่มช่องทางการค้าทางตลาดออนไลน์สู่ประชาคมอาเซียนมากขึ้นนั้น เพื่อให้เข้าใจภาพของตลาดประชาคมอาเซียนผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเรื่องตลาดประชาคมอาเซียนมาให้พิจารณาในลำดับต่อไป

ลักษณะการทำธุรกิจออนไลน์ในตลาดประชาคมอาเซียน

วีรยุทธ ทนทาน(2555,73-74) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจของผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการบูรณาการประชาคมอาเซียน พบว่าผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาว ควรมีการขยายตลาดด้วยการสร้างช่องทางการติดต่อที่สะดวกรวดเร็วและมีระบบการดำเนินงานที่มีความสำคัญด้วยการสร้างช่องทางการติดต่อค้าขายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ คือ การทำตลาดอิเล็กทรอนิกส์ที่รู้จักกันดีในชื่อของ “Internet Marketing” ซึ่งเป็นวิธีที่สากลนิยมที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย (กนกพร ภาศินาย,2561,42-54) ขณะที่การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเยาวชนให้พร้อมต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตั้งอยู่บนบริบทแห่งความท้าทายที่ทั้งผู้บริหารนักการศึกษาและบุคลากรฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพิจารณาและให้ความสำคัญทั้งในเรื่องของการสร้างสมดุลของเป้าหมายและหลักการของการศึกษา ที่ควรกำหนดให้มีความชัดเจน คือ มุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อันจะนำไปสู่การสร้างระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาที่เป็นธรรม และยั่งยืน ด้านการพัฒนาความสามารถด้านการใช้ ภาษาต่างประเทศควรดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนควบคู่ไปกับสร้างสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศการใช้ภาษา อังกฤษเพื่อสื่อสารทั้งในและนอกชั้นเรียนด้านการพัฒนาความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียนมุ่งเน้นการเรียนการสอนเพื่อสร้างประสบการณ์การแก้ปัญหา (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2555,108-117)

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าลักษณะการทำธุรกิจออนไลน์ในตลาดประชาคมอาเซียน เป็นการขยายช่องทางการตลาดวิธีหนึ่งผ่านระบบปฏิบัติการ Internet ในรูปแบบ Platform อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นช่องทางที่สะดวก รวดเร็ว เป็นสากล และแพร่หลาย สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างง่ายดาย ครอบคลุมพื้นที่การประชาสัมพันธ์ทั่วทั้งภาคพื้นอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายสู่ตลาดอาเซียน ข้อมูลและรายละเอียดของอาชีพสาธิต ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ชื่อเจ้าของธุรกิจ ชื่อธุรกิจ ชื่อผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย ขั้นตอนการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ อายุของผลิตภัณฑ์ กลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ซื้อ ผลิตภัณฑ์วิธีการประชาสัมพันธ์สินค้า ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ จุดเด่น หรือจุดขาย ของสินค้า จำนวนเงินลงทุน จำนวนคนที่ใช้ในการผลิต (รวมเจ้าของ) ค่าจ้างแรงงาน/คน/วัน รายได้/เดือน ต้นทุนของสินค้า/หน่วย ราคาขาย/หน่วย สถานที่วางจำหน่ายสินค้า ช่องทางการขายผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ลักษณะคำถามปลายเปิดและปลายปิด ตลอดจน ความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1.โรงเรียนผาขวางวิทยา จำนวน 70 คน 2.โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) จำนวน 50 คน และ 3.โรงเรียนบ้านมนตรีวิทยา จำนวน 70 คน รวมทั้งสิ้น 190 คน ผู้วิจัยใช้วิธีกำหนดขนาดตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเจตนาเลือกเฉพาะตัวอย่างที่มีลักษณะพิเศษมาศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคำถามประกอบการสนทนากลุ่มด้วยวิธี Focus Group ผู้วิจัยจะใช้การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสนทนากลุ่ม แล้วมาสรุปประเด็นเพื่อวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัญหาและระดับแนวทางการส่งเสริมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายเพื่อเข้าสู่ตลาดอาเซียน นำไปสู่การจัดทำแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย อาศัยเครื่องมือวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยมีหลักการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบ Tows Matrix และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามต่อผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อการตรวจสอบความเห็นพ้องต้องกันกับผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการที่เป็นตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์แก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดเชียงราย และให้ที่ประชุมพิจารณาตรวจสอบแนวทางที่ได้และหาข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ตลอดจนการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่ม

ชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย โดย 8 กิจกรรมย่อย คือ การประชุมและกิจกรรมอบรม ลงพื้นที่ตามแต่ละโรงเรียน ลงพื้นที่ตามแต่ละโรงเรียนเพื่อกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อน ต่อยอดผลิตภัณฑ์ การลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การเสริมสร้างช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์สินค้า ลงพื้นที่ตามแต่ละโรงเรียนเพื่อสรุปผลและติดตามการผลิต กิจกรรมออกบูธจัดนิทรรศการแสดงผลผลิตที่เกิดขึ้นในกิจกรรมฯ

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ด้านปัจจัยภายใน โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนทั้งสามโรงเรียน มีปัญหาในด้านปัจจัยทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนา อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 1.27) แต่มีความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.71) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ในด้านบุคลากร มากที่สุด รองลงมา คือ ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ในด้านวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง (ครู) ในจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านปัจจัยภายใน เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวม ปัจจัยที่ศึกษา ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง (ครู) ทั้งสามโรงเรียนมีปัญหาน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 1.78) เมื่อแยกตามรายปัจจัยพบว่า ประสบปัญหาด้านบุคลากรในระดับปานกลาง มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.58) รองลงมามีปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.08) และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาในระดับน้อย น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.42) ตามลำดับ

นอกจากนี้ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่ พบว่าการละทิ้งที่อยู่อาศัยเพื่อเดินทางมาทำงานในตัวเมือง เริ่มก่อตัวขึ้นในสังคมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนมากขึ้นเป็นอย่างมาก แม้ว่าที่ผ่านมา

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงมีความพยายามในการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าในอดีตมากขึ้น แต่ก็ยังประสบปัญหา

1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)
2. ผลิตภัณฑ์ออกมาแล้วไม่รู้จะไปขายที่ไหนหรือขายให้ใคร เพราะผลิตภัณฑ์ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด
3. ขาดการรับรู้รับทราบจากกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหม่ เพราะกลุ่มลูกค้าเดิมส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ในละแวกใกล้เคียง
4. คนผลิตสินค้ายังขาดการสร้างความตระหนักในการนำอัตลักษณ์ที่มีถ่ายทอดไปในผลิตภัณฑ์
5. ขาดการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีในชุมชนแก่ลูกหลานตนเอง
6. บุคลากรขาดองค์ความรู้ด้านธุรกิจออนไลน์จากการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปส่งเสริมหรือพัฒนาในด้านนี้

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพจาก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ที่เป็น ผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่ สรุปได้ว่า สิ่งที่ต้องการมากที่สุดคือ “องค์ความรู้ในการพัฒนา” หรือ “แก้ไขปัญหา” ในเรื่องการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยมุ่งเน้นให้พัฒนาในรูปแบบใหม่ๆ ตรงตามความต้องการของตลาดเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เกิดการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ในหลายหลายรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าหากนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ พวกเขาจะได้อาศัยอยู่บ้านเกิดเมืองนอน ช่วยลดปัญหาการละทิ้งที่อยู่อาศัย ลดปัญหาการเดินทางมาทำงานในตัวเมือง และที่สำคัญเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) อีกด้วย และแนวทางในการดัดศักยภาพของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อต่อยอดสู่การเกิดอาชีพจริงผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์แก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าสู่ตลาดอาเซียน “จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ” ให้แก่กลุ่มเป้าหมายในเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึง “การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มธุรกิจออนไลน์”

ส่วนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์
ในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า

1. แนวทาง เชิงรุก มุ่งเน้นในเรื่อง การจัดหาหน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมและพัฒนา
ทักษะอาชีพธุรกิจออนไลน์ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนกลุ่มชาติ
พันธุ์ในจังหวัดเชียงราย
2. แนวทางการพัฒนาทักษะเชิงรับ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์
ในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มธุรกิจ
ออนไลน์ รวมถึงกระตุ้นการรับรู้ถึงความจำเป็นของเทคโนโลยีว่ามีความสำคัญต่อวิถีชีวิต
3. แนวทางการพัฒนาทักษะแบบปรับตัว เน้นแนวทางพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความ
รู้ในการบริหารจัดการงบประมาณในด้านธุรกิจออนไลน์ตั้งแต่เริ่มต้นธุรกิจและฝึกให้นักเรียน
ได้มีส่วนร่วมในการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนของตนเอง
4. แนวทางการพัฒนาทักษะแบบถนัดตัว เน้นแนวทางการส่งเสริมให้ใช้ “เอกลักษณ์”
ของชาติพันธุ์และเน้นใช้ทุน “วัตถุดิบ” ที่หลากหลายในชุมชนเป็นจุดขาย

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพ
ด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน

ด้านปัจจัยภายใน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนทั้งสามโรงเรียน มีปัญหา
ในด้านปัจจัยทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์
ทางการพัฒนา อยู่ในระดับน้อยที่สุด แต่มีความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจ
ออนไลน์ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านในระดับมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการพัฒนาทักษะ
อาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ในด้านบุคลากร มากที่สุด รองลงมา คือ ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาทักษะ
อาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ในด้านวัสดุอุปกรณ์ และและการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก
น้อยที่สุด

สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของกลุ่ม
ตัวอย่าง (ครู) ในจังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านปัจจัยภายในในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง (ครู) ทั้งสาม
โรงเรียนมีปัญหาน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 1.78) เมื่อแยกตามรายปัจจัยพบว่า ประสบปัญหาด้านด้าน

บุคลากรในระดับปานกลาง มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.58) รองลงมามีปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.08) และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาในระดับน้อยที่สุด

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่ พบว่าการละทิ้งที่อยู่อาศัยเพื่อเดินทางมาทำงานในตัวเมือง เริ่มก่อตัวขึ้นในสังคมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนมากขึ้นเป็นอย่างมาก แม้ว่าที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงมีความพยายามในการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าในอดีตมากขึ้น แต่ก็ยังประสบปัญหา

1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)
2. ผลิตภัณฑ์ออกมาแล้วไม่รู้จะไปขายที่ไหนหรือขายให้ใคร เพราะผลิตภัณฑ์ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด
3. ขาดการรับรู้รับทราบจากกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหม่ เพราะกลุ่มลูกค้าเดิมส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ในละแวกใกล้เคียง
4. คนผลิตสินค้ายังขาดการสร้างความตระหนักในการนำอัตลักษณ์ที่มีถ่ายทอดไปในผลิตภัณฑ์
5. ขาดการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีในชุมชนแก่ลูกหลานตนเอง
6. บุคลากรขาดองค์ความรู้ด้านธุรกิจออนไลน์จากการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีซึ่งที่ผ่านมา ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปส่งเสริมหรือพัฒนาในด้านนี้พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของปริณู พิมกลัด(2557,26) ที่พบว่าปัญหาที่สำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องการค้าคั่นผลิตภัณฑ์ และลวดลายใหม่ ๆ และเทคนิคใหม่ ในการทอ โดยส่วนใหญ่คนในกลุ่มเป็นกลุ่มคนที่มีอายุมาก เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสนใจกับการทอผ้า จึงไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์และ รูปแบบใหม่ และปัญหาเรื่องการทำการตลาดออนไลน์

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพจาก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ที่เป็นผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่ สรุปได้ว่า สิ่งที่ต้องการมากที่สุดคือ “องค์ความรู้ในการพัฒนา” หรือ “แก้ไขปัญห” ในเรื่องการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยมุ่งเน้นให้พัฒนาในรูปแบบใหม่ๆ ตรงตามความต้องการของตลาดเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เกิดการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ในหลายหลายรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าหากนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ พวกเขาจะได้อาศัยอยู่บ้านเกิดเมืองนอน ช่วยลดปัญหาการละทิ้งที่อยู่อาศัย ลดปัญหาการเดินทางมาทำงานในตัวเมือง และที่สำคัญเพื่อป้องกันการแพร่

ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) อีกด้วย และแนวทางในการดัดแปลงสภาพของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อต่อยอดสู่การเกิดอาชีพจริงผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์แก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าสู่ตลาดอาเซียน “จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ” ให้แก่กลุ่มเป้าหมายในเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของตนเอง” สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิฐ สีสานภาคักดิ์ (2563,49) ที่ศึกษาการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ในวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา ความต้องการของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ต้องการให้งานทอผ้า ยังคงอยู่ในชุมชนต่อไปนานเท่านาน โดยต้องการให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจกิจกรรมของกลุ่มและอนุรักษ์ไว้ให้ได้ , ต้องการจำหน่ายได้และทำการสื่อสารทางการตลาดให้กับคนทั้งในและนอกพื้นที่ ได้รับรู้ความมีเอกลักษณ์ของผ้าทอจากอำเภอสีดาและต้องการพัฒนาด้านการทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ให้สามารถขายให้ได้มากยิ่งขึ้น รวมถึง “การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มธุรกิจออนไลน์”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน

ผลการศึกษาตามกระบวนการวิจัยได้แนวทางในการทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายได้ดังนี้

1. แนวทาง เชิงรุก มุ่งเน้นในเรื่อง การจัดหาหน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพธุรกิจออนไลน์ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับ ไพรัช วงศ์ยุทธไกร (2557,104-127) โดยพบว่า การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นการส่งเสริมการเข้าสู่อาชีพและพัฒนากลุ่มอาชีพ ซึ่งเป็นการเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อาชีพหนึ่งและดำเนินอาชีพและให้มีการพัฒนาและก้าวหน้ายิ่งขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาทักษะเชิงรับ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มธุรกิจออนไลน์ รวมถึงกระตุ้นการรับรู้ถึงความจำเป็นของเทคโนโลยีว่ามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตสอดคล้องกับงานผลการศึกษาของ ปริญ พิมภักดิ์(อ้างแล้ว) ที่พบว่าปัญหาที่สำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องการค้าคั่นผลิตภัณฑ์ และลวดลายใหม่ ๆ และเทคนิคใหม่ ในการทอและสอดคล้องกับอุไรวรรณ ใจหาญและขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการใช้

เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในการให้บริการสารสนเทศสำหรับนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 371 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาช่วงอายุไม่เกิน 25 ปี มีความต้องการบริการสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่านักศึกษาช่วงอายุ 26-35 ปีและนักศึกษาช่วงอายุ 36-45 ปี และช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป

3. แนวทางการพัฒนาทักษะแบบปรับตัว เน้นแนวทางพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ในการบริหารจัดการงบประมาณในด้านธุรกิจออนไลน์ตั้งแต่เริ่มต้นธุรกิจและฝึกให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนของตนเองสอดคล้องกับการศึกษาของ เสน่ห์ เทศนา และคณะ(2561) ที่พบว่าการจัดการศึกษาด้านพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะให้ถูกต้องตามหลักวิชาและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะอาชีพในท้องถิ่นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยมีการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาทักษะแบบบูรณาการที่สะท้อนและสอดคล้องความเป็นท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคำนึงถึงวิถีชีวิตเกษตรกรรมเป็นฐานจะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะอาชีพใช้หลักสูตรบูรณาการเข้ากับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ครูมีแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน โรงเรียนจะมีนโยบายในการจัดการศึกษาผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทำให้คุณภาพการศึกษาที่เกิดจากวิสัยทัศน์ได้รับการพัฒนา

4. แนวทางการพัฒนาทักษะแบบถนัดตัวเน้นแนวทางการส่งเสริมให้ใช้ “เอกลักษณ์” ของชาติพันธุ์และเน้นใช้ทุน “วัตถุดิบ” ที่หลากหลายในชุมชนเป็นจุดขาย สอดคล้องกับ ไหม คำบุญเรือง (2556) ที่พบว่า การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีด้วยโครงงาน เพื่อพัฒนาทักษะแบบองค์รวมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนเพื่อจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ค้นพบความสามารถและความถนัดของตนเอง หลังจากนั้นจึงนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน จนเกิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานร่วมกัน และสอดคล้องกับงานของนางนุช ชุมภูเทพ และฉลอง ชาตรุประชีวิน(2560)ที่กล่าวไว้ว่าลักษณะศิลปหัตถกรรม เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ผ้าปักชาวเขา หรือ ผ้าชาวเขา เป็นงานฝีมือที่สร้างสรรค์ขึ้น

ด้วยฝีมืออันชำนาญ ชนเผ่าต่างๆ คือ เทคนิค “เย็บ ปัก ถัก ทอ” เป็นเอกลักษณ์และศิลปะลวดลายผ้าชาวเขาที่มีชื่อเสียง มีความงาม และเป็นสิ่งสะท้อนถึงรูปแบบ ศิลปะผ้าชาวเขาอย่างเด่นชัด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน

กิจกรรมย่อยที่ 1 การประชุมและกิจกรรมอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านธุรกิจให้กับทีมครูในโรงเรียน (Coaching)

กิจกรรมย่อยที่ 2 ลงพื้นที่ตามแต่ละโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ (Career compass youth camp) และการเพิ่มความรู้ ทักษะทางการเงิน (Financial literacy) แก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมย่อยที่ 3 ลงพื้นที่ตามแต่ละโรงเรียนเพื่อกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำ Business Model Canvas (BMC) พร้อมคัดเลือกผลิตภัณฑ์สำหรับการต่อยอดเชิงธุรกิจ

กิจกรรมย่อยที่ 4 การสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อน ต่อยอด ผลิตภัณฑ์ให้เกิดเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นจริงในโรงเรียน

กิจกรรมย่อยที่ 5 การลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์สินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

กิจกรรมย่อยที่ 6 กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การเสริมสร้างช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์สินค้า

กิจกรรมย่อยที่ 7 ลงพื้นที่ตามแต่ละโรงเรียนเพื่อสรุปผลและติดตามการผลิตและจำหน่ายสินค้า

กิจกรรมย่อยที่ 8 กิจกรรมออกบูธจัดนิทรรศการแสดงผลงานที่เกิดขึ้นในกิจกรรมฯ

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากผลการศึกษาข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่าควรมีการพัฒนาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมและ พัฒนาทักษะอาชีพกับครูและนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายในรูปแบบออนไลน์ควรสนับสนุนองค์ความรู้และทักษะด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

2. หน่วยงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพกับครูและนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายควรมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มธุรกิจออนไลน์

3. หน่วยงานที่ต้องการเข้ามาพัฒนาทักษะอาชีพกับครูและนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายควรส่งเสริมองค์ความรู้ที่เน้นการบริหารจัดการงบประมาณในด้านธุรกิจออนไลน์

4. พัฒนาชุมชนหรือหน่วยงานพัฒนาสังคมที่เข้าไปพัฒนาทักษะอาชีพกับครูและนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงรายควรเน้นแนวทางการส่งเสริมให้ใช้ “เอกลักษณ์” ของชาติพันธุ์และเน้นใช้ทุน “วัตถุดิบ” ที่หลากหลายและหาได้ง่ายในชุมชนเป็นจุดขาย

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทบทวนวิจัยเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการพัฒนาทักษะอาชีพธุรกิจออนไลน์ของครูนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์
2. การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาด้านเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ที่นำมาใช้กับการพัฒนาอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของชาติพันธุ์

บรรณานุกรม

- กนกพร ภาศิฉาย และ เขตต์ เลิศวิวัฒนพงษ์. (2561). แนวทางการพัฒนาธุรกิจชาวอินทรีเพื่อรองรับการเข้าร่วมประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนของโครงการ “ผูกปิ่นโตข้าว”. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1. หน้า 42 - 54
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2555). ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน : การจัดการศึกษาบนบริบทแห่งความท้าทาย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 14 ฉบับที่ 3. หน้า 108 - 117
- ดิษยุทธิ์ บัวจุมและคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อสร้างความสนใจและทักษะ ในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะเนงวิทยา. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ปีที่ 20 ฉบับที่ 2. หน้า 1-18.

- นงนุช ชุมภูเทพ และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2560). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ในเขตภาคเหนือด้านตะวันตก.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.ปีที่ 21 ฉบับที่ 4. หน้า 142-153.
- ปริญ พิมพ์กัลด. (2557). ปัจจัยของนวัตกรรมองค์กรและองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินผู้ให้บริการด้านสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- พรณี มามาตร์และคณะ. (2559). กระบวนการสร้างการคงอยู่ของอัตลักษณ์สำหรับเยาวชนชาติพันธุ์ดาร์อั้งในสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1. หน้า 1-12.
- ไพรัช วงศ์ยุทธไกร. (2557). การพัฒนาทักษะอาชีพ เรื่องการออกแบบและการหล่อเรซินเพื่อการดำรงชีพและลดปัญหาสังคม.วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1. หน้า 104 – 127.
- วรวิฐ สีสานภาคักดิ์, รุจิกาญจน์ สานนท์,และ สุภัทริภา ชันทจร. (2563). การพัฒนาศักยภาพทางการตลาดออนไลน์สำหรับวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา. Volume 2 Issue 3. หน้า 40-56.
- วิชัย ลุนสอน และบุษราภรณ์ พวงปัญญา. (2563). แนวทางส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสู่ความยั่งยืนของชุมชนรอบเขื่อนสิรินธร อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี. มนุษยสังคมสาร. ปีที่ 18 ฉบับที่ 3. หน้า 65-84.
- วีรยุทธ ทนทาน. (2555). แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจของผู้ประกอบการการค้าชายแดน ไทย-ลาว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการบูรณาการประชาคมอาเซียน. วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร.ปีที่ 20 ฉบับที่ 2. หน้า 67-77.
- ภาสกร เรืองรอง และ พิลาศศิริ เสริมพงษ์.(2563).การใช้บทเรียนออนไลน์ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถม ในสถานการณ์โควิด 19. วารสารกลุ่มมนุษยศาสตร์- สังคมศาสตร์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2. หน้า 79-92.
- ภวัต ธนสารแสนล้าน. (2558). การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2. หน้า 74 ถึง 86

เสนห์ เทศนา, ชุมพล เสมอจันทร์ และวีระพงษ์ อินทร์ทอง. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการโดยใช้เกษตรกรรม เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพเกษตรกรรม สำหรับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตชนบทภาคเหนือตอนล่าง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. ปีที่ 12 ฉบับที่ 1. หน้า 145-162.

ไหม คำบุญเรือง. (2556). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้วยโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะแบบองค์รวมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ว.มร. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ 7 ฉบับที่ 2: พฤษภาคม - สิงหาคม หน้า 131-140.

อุไรวรรณ ใจหาญและขวัญชฎิล พิศาลพงศ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในการให้บริการสารสนเทศสำหรับนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 25 ฉบับที่ 49. หน้า 125-144.

Noe. (1998). *Employee Training & Development* by Raymond A. Mass Market Paperback.

Samuel H., et al. (2013). *Theories of Career Developmen*. [ThriftBooks.Atlanta](https://www.thriftbooks.com/)

ผู้เขียน

นายกิตติ สุทธิจิระพันธ์*

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: kitti.sut@mfu.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวัน พรหมใจสา

ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: nawin.pro@crru.ac.th.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิกรม บุญนุ่น

อาจารย์ที่ปรึกษา
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: krittamate2017@gmail.com

อาจารย์ ดร.โกมินทร์ วังอ่อน

อาจารย์ที่ปรึกษา
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: em_gomin_w@crru.ac.th.

หลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับ

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นวารสารเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความทางวิชาการทางมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และจากหน่วยงานภายนอก

1. ประเภทของผลงานที่จะพิมพ์

1.1 บทความวิจัย ความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษขนาด B5 ใช้ตัวพิมพ์ TH SarabunPSK ขนาด 16 Point และต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือหนังสือใดมาก่อน

2. รูปแบบของการเขียนผลงาน

2.1 รูปแบบของการเขียนบทความวิจัย

เพื่อความเป็นมาตรฐานของวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ข้อเขียนที่เป็นบทความการวิจัยที่จะลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ควรมีลักษณะเรียบเรียงตามลำดับดังนี้

2.1.1 ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.2 ชื่อผู้วิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.3 ตำแหน่ง อีเมลของผู้เขียนบทความ และสถานที่ทำงานของผู้วิจัย

2.1.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยให้เริ่มต้นด้วยบทคัดย่อที่เป็นภาษาไทยและท้ายบทคัดย่อให้กำหนดคำสำคัญ (Keyword)

2.1.5 เนื้อหาจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ เป็นการเขียนบทความที่ใช้งานวิจัยที่ศึกษาเป็นฐานในการเขียน ในเนื้อหาจะประกอบด้วย

1) บทนำ

2) วิธีการวิจัย

3) ผลการวิจัย

4) สรุปและอภิปรายผล (หากมีข้อเสนอแนะให้ใส่ในหัวข้อนี้)

2.1.6 เอกสารอ้างอิง (Reference)

2.1.7 กรณีบทความภาษาอังกฤษไม่ต้องมีภาษาไทย

2.2 รูปแบบของการเขียนบทความทางวิชาการ

บทความทางวิชาการที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ควรมีลักษณะเรียงลำดับก่อนหลัง ดังนี้

2.2.1 ชื่อบทความ

2.2.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และอีเมลของผู้เขียนบทความ

2.2.3 สถานที่ทำงานของผู้เขียนบทความ

2.2.4 บทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษและคำสำคัญ

2.2.5 บทความ (บทนำ เนื้อหา และบทสรุป)

2.2.6 เอกสารอ้างอิง

3. การเขียนเอกสารอ้างอิงของบทความวิจัย และบทความทางวิชาการ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ให้จัดเรียงตามลำดับอักษร ชื่อผู้แต่ง โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตามตัวอย่างดังนี้

3.1 กรณีอ้างอิงจากหนังสือให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปีพิมพ์.//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

ไพรัช รัชพงษ์ และฤกษ์ ช่างกล่อม. (2541). การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ
แห่งชาติเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

3.2 กรณีอ้างอิงจากวารสารให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี, เดือนที่วารสารออก.//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร, ปีที่/(ฉบับที่),
/เลขหน้าของบทความ.

จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุศสวัสดิ์. (2542). วิวัฒนาการและทางเลือกของนโยบายการศึกษา
ของรัฐบาลไทย. วารสารครุศาสตร์, 27 (2), 98-106.

3.3 กรณีพิมพ์อ้างอิงอินเทอร์เน็ต (Internet) ให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่จัดทำ).//ชื่อเรื่องของเอกสาร.//ค้นเมื่อ/เดือน/วัน,/ปี,/จาก/URLของเว็บไซต์ที่เข้าถึง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2545). **จรรยาบรรณนักวิจัย**. ค้นเมื่อ พฤษภาคม 3, 2556, จาก <http://www.nrct.go.th~research/ethies.html>

4. ก่อนส่งต้นฉบับให้ส่งพร้อมแผ่นซีดี (Microsoft Word)

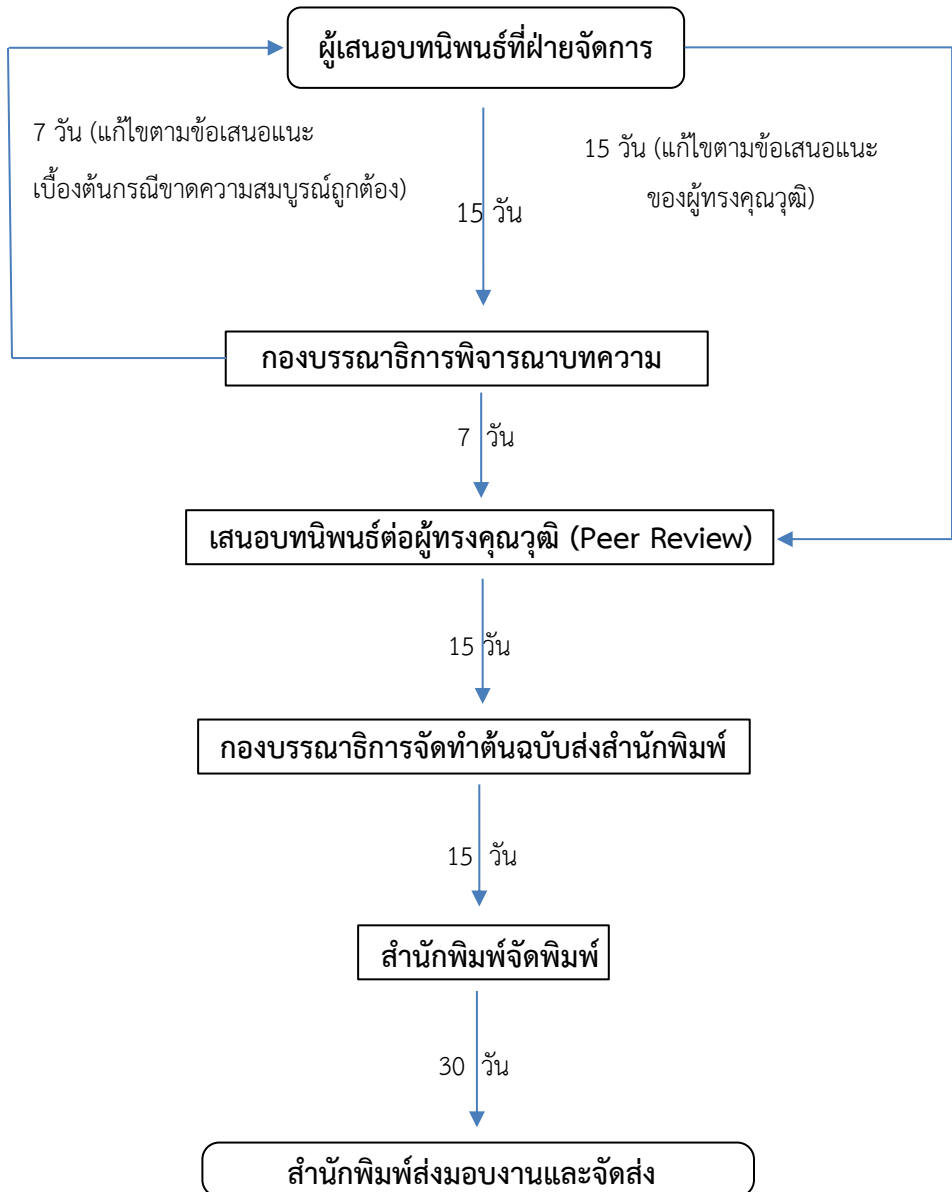
5. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีที่บรรณาธิการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ตรวจบทความวิจัยหรือบทความทางวิชาการมีความเห็นว่าควรแก้ไขความบกพร่องทางกองบรรณาธิการ จะส่งต้นฉบับให้ผู้เขียนพิจารณา จัดการแก้ไขให้เหมาะสมก่อนที่จะลงพิมพ์ ทั้งนี้กองบรรณาธิการจะยึดถือความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์

6. กองบรรณาธิการจะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ ไม่ว่าบทความวิจัยหรือบทความวิชาการนั้นจะได้รับ การลงพิมพ์หรือไม่

7. ต้นฉบับจะต้องมีชื่อผู้เขียน ผู้เรียบเรียงหรือผู้แปล โดยแจ้งชื่อ นามสกุลจริง ตำแหน่งผู้เขียนบทความ สถานที่ทำงานและหมายเลขโทรศัพท์หรืออีเมล ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ขั้นตอนการตีพิมพ์เผยแพร่วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ใช้ระยะเวลา 90-120 วัน



แบบประเมินคุณภาพบทความวิจัย

บทความวิจัย/รายงานวิจัย เรื่อง

.....

.....

ชื่อนักวิจัย

.....

ก.การประเมินคุณภาพบทความวิจัย/รายงานวิจัย

1. หัวข้อวิจัย

- () เป็นหัวข้อใหม่ไม่ถือว่าซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่เคยมีมาก่อน
- () มีความซ้ำซ้อนแต่ใช้วิธีการที่แตกต่างออกไป
- () มีความซ้ำซ้อนทั้งหัวข้อและวิธีการ

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

2. วิธีวิจัย : มีวิธีการหรือขั้นตอนที่ถูกต้องรัดกุม มีการเก็บข้อมูลตามหลักวิธีการวิจัยได้ดี ฯลฯ

- () ถูกต้องดีมาก
- () ดี
- () พอใช้
- () ยังไม่ถูกต้อง

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ความครอบคลุมในทุกประเด็นของรายงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย เป็นต้น

() ครอบคลุมทุกประเด็น

() ไม่ครอบคลุม

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข. ข้อวินิจฉัยสำหรับการตีพิมพ์

() มาตรฐานยังไม่ดีพอสำหรับตีพิมพ์

() ตีพิมพ์ได้โดย

() ไม่ต้องแก้ไข

() มีการแก้ไข ดังนี้

รายละเอียดที่เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข

หน้าที่	หัวข้อ	บรรทัดที่	ข้อความที่เสนอให้ปรับปรุงแก้ไข

พร้อมนี้ได้ส่งต้นฉบับบทความแนบมาด้วยแล้ว

(ลงนาม).....

(.....)

ผู้ประเมิน

วันที่.....

Journal of
HUMAN
society



คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
HSSF_NSTRU
[HTTP://HUMAN.NSTRU.AC.TH](http://human.nSTRU.ac.th)
0-7580-9842 / 0-7537-7442

DESIGN BY THAMMARAT RATTANAPAN